

7. konferenca

KAKOVOST V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Zbornik referatov

NOVO MESTO, 21. november 2017

7. konferenca Kakovost v višjih strokovnih šolah, Zbornik referatov, Ljubljana, Slovenija,
21. november 2017

Urednica:

Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije

Organizacijski odbor:

Mag. Gabrijela Kotnik, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Branko Škafar, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Marija Sraka, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Andreja Križman, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Anita Goltnik Urnaut, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Mag. Tjaša Vidrih, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Alojz Razpet, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije;
Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije

Odbor za pregled referatov:

Dr. Andreja Križman, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Dr. Anita Goltnik Urnaut, Komisija za kakovost Skupnosti VSS;
Marija Sraka, Komisija za kakovost Skupnosti VSS

Izdajatelj:

Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije
Celje, 2017

Skupnost VSS ne prevzema nobene odgovornosti za pravilnost podatkov, zanje odgovarjajo avtorji sami.

Zbornik referatov in predstavitev konference najdete na spletni strani:

<http://www.skupnost-vss.si/>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

377.36:005.336.3(082)(0.034.2)

7. konferenca Kakovost v višjih strokovnih šolah, Zbornik referatov [Elektronski vir] /
[urednik Jasmina Poličnik]. – 1. izdaja - El. knjiga. - Celje: Skupnost višjih strokovnih šol
Republike Slovenije, 2017

ISBN 978-961-93958-6-8 (pdf)
1026288189

KAZALO

Uvodna beseda.....	4
Program 7. konference o kakovosti v višjih strokovnih šolah:	5
dr. Branko Škafar, mag. Tatjana Žagar: POSODOBLJENA VERZIJA ZAHTEV SISTEMA VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH.....	7
mag. Nataša Makovec: DEJAVNIKI KAKOVOSTI VIŠJE STROKOVNE ŠOLE Z VIDIKA IZREDNIH ŠTUDENTOV.....	22
mag. Janez Damjan: UVAJANJE MERJENJA DELOVNE OBREMENITVE VIŠJEŠOLSKIH PREDAVATELJEV: PRAKTIČNI PRIMER NA VSŠGT BLED.....	38
Branka Jarc Kovačič, Branka Balantič: USPOSOBLJENOST PREDAVATELJEV ZA DELO S ŠTUDENTI S POSEBNIMI POTREBAMI.....	45
Karmen Grudnik, Janja Razgoršek: VIDEOKONFERENCA KOT METODA INFORMIRANJA IN IZVAJANJA IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA	53
Jerca Božič Kranjec: DEADLINE KOT NAČIN ŽIVLJENJA PRI DELU, ORGANIZACIJI IN VODENJU MEDIJSKE PRODUKCIJE.....	61
Metka Nosan: PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE – MOST MED IZOBRAŽEVANJEM IN TRGOM DELA	69
Jelica Bregar: OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI NA VSŠKV	74
Marija Lekše: PROJEKTNO VODENO FINANČNO OPISMENJEVANJE ŠTUDENTOV NA POTI K DVIGU KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH.....	85
mag. Darko Pirtovšek, dr. Anton Vorina: KAKOVOSTNO-MEDNARODNO-PROJEKTNO-RAZISKOVALNO DELO S ŠTUDENTI: PRIMER RAZISKOVANJA NA DALJAVO, DELA V SKUPINAH IN PREDSTAVITVE UGOTOVITEV	91
Sonja Kukman: POMEN PODPORNEGA OKOLJA ZA MLADE PODJETNIKE KOT DEJAVNIK VEČANJA DODANE VREDNOSTI V GOSPODARSTVU.....	97
mag. Borut Pogačnik: UVAJANJE IZBOLJŠAV PRI STROKOVNEM PREDMETU NA VIŠJEŠOLSKEM PROGRAMU ELEKTROENERGETIKA	103
Milena Matić Klanjšček, Alenka Grmek, Viktor Stare: RAZISKOVALNO DELO ŠTUDENTOV O ZAVEDANJU DRUŽBENE ODGOVORNOSTI V LOKALNEM OKOLJU KOT AKTIVNOST ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ŠTUDIJSKEGA PROCESA	109
Nives Čotar, Nastja Valentinčič Al Bukhari: TIMSKO POUČEVANJE PRI TUJEM JEZIKU	115

Uvodna beseda

Letošnjo 7. konferenco Kakovost v višjih strokovnih šolah je Komisija za kakovost Skupnosti VSS organizirala 21. novembra 2017 na višji strokovni šoli GRM – center biotehnike in turizma Novo mesto.

Moto letošnje konference, na kateri smo povzeli rezultate in prikazali smernice za bodoče delo, je 'Kakovost danes za jutri'. To je bila tema predstavljenih referatov. Z uvodu so udeležence konference pozdravili Alojz Razpet, predsednik Skupnosti VSS, mag. Katja Dovžak, predstavnica Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Helene Jurše Rogelj, ravnateljice GRM – center biotehnike in turizma Novo mesto.

Plenarni del je otvoril dr. Ivan Leban, ki je kot predsednik NAKVISA predstavil sistem visokega in višjega strokovnega izobraževanja v Sloveniji (TSI). Nadaljeval je Jaap Ten Have, ki kot svetovalec za kakovost in politiko deluje na Windesheim Flevoland v Almere na Nizozemskem, ki je najmlajša TSI institucija in primer dobre prakse povezovanja izobraževalne institucije z lokalnim okoljem. Kot zadnja govornica je nastopila Sandra Feliciano - predavateljica in raziskovalka na Porto Polytechnic z 20-letnimi izkušnjami na področju krepitve kakovosti. Je zunanji evalvator in ocenjevalec kakovosti na področju izobraževanja, zdravstva in socialnih storitev, javnega sektorja in aeronavtike. Hkrati že 8 let sodeluje pri razvoju nacionalnih in mednarodnih standardov kakovosti – tudi ISO 9001. Kot soavtor nam je predstavila standard ISO 21001, ki ga trg dela jasno priznava in prepozna kot merilo kakovosti. Alicia-Leonor Sauli-Miklavčič je skupaj z dr. Anito Goltnik Urnaut in dr. Tanjo Angleitner Sagadin predstavila zaključne rezultate projekta BuilPHE. Predstavljeno je bilo podporno orodje za samoevalvacijo TSI, ki spodbuja institucije k analizi in izboljšanju sodelovanja s svetom dela. Udeleženci so lahko orodje spoznali tudi preko prikaza.

Po predavanjih je sledila okrogla miza z razpravo s predstavniki MIZŠ mag. Katje Dovžak,, NAKVIS-a dr. Ivana Lebana, Komisije za kakovost Skupnosti VSS mag. Gabrijele Kotnik, delodajalcev Damjana Goloba, študentov Martine Požek, diplomantov Jane Štajdohar in organizatorjev PRI Matevža Čadoniča. Sodelujoči so odpirali vprašanja na temo Znanje za uspešno kariero. Zaključili smo s predstavitvijo rezultatov Razpisa za podelitev diplome Skupnosti VSS za odličnost, kjer je višja strokovna šola Šolskega centra Nova gorica prejela diplomo za odličnost.

Na konferenci je bilo v nadaljevanju predstavljeno 9 strokovnih referatov, ki jih je Komisija za kakovost izbrala med 14-imi oddanimi prispevki. Vsi prispevki so zbrani tudi v pričujočem zborniku in v katerih so predstavljeni primeri dobrih praks s področja uvajanja in zagotavljanja kakovosti na višjih strokovnih šolah.

Tematski sklopi referatov:

- primeri dobrih praks zagotavljanja kakovosti izobraževanja,
- primeri dobrih praks sistema vodenja kakovosti VSS,
- primeri dobrih praks kakovosti študentskega sodelovanja.

Konferenca je namenjena ravnateljem in direktorjem višjih strokovnih šol, predstavnikom komisij za kakovost, predavateljem, ki sodelujejo pri vzpostavljanju sistema vodenja kakovosti in vsem, ki jih zanima kakovost izobraževanja v Sloveniji.

Za gostoljubje se zahvaljujemo Višji strokovni šoli GRM - center biotehnike in turizma Novo mesto.

Program 7. konference o kakovosti v višjih strokovnih šolah:

'KAKOVOST DANES ZA JUTRI'

Novo mesto, 21. 11. 2017

Uvodni del

- 9.00 - 9.15** **Helena Jurše Rogelj**, ravnateljica Višje strokovne šole GRM Novo mesto – pozdrav gostitelja
Mag. Gabrijela Kotnik, predsednica Komisije za kakovost Skupnosti VŠŠ – pozdrav organizatorja
Alojz Razpet, predsednik Skupnosti višjih strokovnih šol Slovenije – uvodni pozdrav
Predstavniki Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport – pozdrav

PLENARNI DEL

(vodi **Alicia-Leonor Sauli-Miklavčič**)

- 9.15 – 9.30** **Slovenian HE area**, dr. Ivan Leban
9.30 – 10.00 **Today's Quality for Tomorrow**, Jaap Ten Have
10.00 – 10.30 **Presentation of Educational Standard ISO 21.0001**, Sandra Feliciano
10.30 – 10.45 Odmor
10.45 – 11.15 **Predstavitev namena in rezultatov projektov BuildPHE ter prikaz primera in orodja**, Alicia-Leonor Sauli-Miklavčič, dr. Anita Goltnik Urnaut, Tanja Angleitner Sagadin
11.15 – 12.15 Okrogla miza – **Znanje za uspešno kariero:**

Predstavniki Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Tatjana Debevec, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu

Dr. Ivan Leban, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu

Mag. Gabrijela Kotnik, predsednica Komisije za kakovost, Skupnost VŠŠ

Matevž Čadonič, mentor PRI na Šolskem centru Novo mesto

Jana Štajdohar, predstavnica diplomantov VŠŠ GRM – center biotehnike in turizma Novo mesto

Martina Požek, predstavnica študentov VŠŠ Ekonomska šola Novo mesto

Damjan Golob, predstavnik delodajalcev, podjetje REM d.o.o.

- 12.15 – 12.30** **Rezultati razpisa za podelitev diplome za odličnost v VŠŠ**
12.30 – 12.45 **Rezultati razpisa za priznanja Skupnosti VŠŠ**
12.45 – 13.00 **Zaključek**

7. konferenca Kakovost v višjih strokovnih šolah
**STROKOVNI REFERATI
 (vodil dr. Branko Škafar)**

Termin	Izvajalec	Naslov referata
--------	-----------	-----------------

Sklop 1: Vodenje kakovosti

14.00-14.15	dr. Branko Škafar, mag. Tatjana Žagar	Zahteve sistema vodenja kakovosti za višje strokovne šole
14.20-14.35	mag. Nataša Makovec	Dejavniki kakovosti VSŠ z vidika izrednih študentov in njihovih predavateljev
14.40-14.55	Mag. Janez Damjan	Uvajanje merjenja delovne obremenitve višješolskih predavateljev

Sklop 2: Kakovost izobraževanja

15.00-15.15	Branka Jarc Kovačič, Branka Balantič	Usposobljenost predavateljev za delo s študenti s posebnimi potrebami
15.20-15.35	Karmen Grudnik, Janja Razgoršek	Videokonferenca kot metoda informiranja in izvajanja izobraževalnega procesa
15.40-15.55	Jerca Božič Kranjec	Uvedba deadlinea v študijski proces na višji strokovni šoli

Sklop 3: Kakovost izobraževanja/Vodenje kakovosti

16.00-16.15	Metka Nosan	Praktično izobraževanje – most med izobraževanjem in trgom dela
-------------	-------------	---

Sklop 4: Kakovost študentskega sodelovanja

16.20–16.35	Jelica Bregar	Obštudijske dejavnosti na VSŠKV
16.40–16.55	Marija Lekše	Projektno vodeno finančno opismenjevanje študentov na poti k dvigu kakovosti v višjih strokovnih šolah

POSODOBLJENA VERZIJA ZAHTEV SISTEMA VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Mag. Tatjana Žagar

Svetovanje in izobraževanje
Tatjana Žagar s.p.

E-pošta:
tatjana.zagar@siol.net

Dr. Branko Škafar

Ekonomska šola
Murska Sobota,
Višja strokovna šola

E-pošta:
branko.skafar@siol.net

POVZETEK

Sistem vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah je dinamičen in se spreminja glede na potrebe in razvoja znanih modelov kakovosti. V letu 2017 je v okviru Skupnosti višjih strokovnih šol Slovenije, zaradi izdaje nove verzije sistema vodenja kakovosti ISO 9001:2015 in tudi uskladitve z njim, luč zagledala nova verzija Sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah. V tem prispevku so predstavljene Zahteve in spremembe Sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah.

Ključne besede: sistem vodenja kakovosti, višje strokovne šole, posodobljena verzija sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah

1 UVOD

Sistem vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah je zaživel, v okviru projekta Impletum, leta 2008. Naslednje leto, leta 2018, bo že 10 let odkar velika večina višjih strokovnih šol v Sloveniji pozna in tudi koristno uporablja ta model pri zagotavljanju kakovosti na svoji šoli. Zaradi izdaje nove verzije sistema vodenja kakovosti ISO 9001:2015 je nastal potreba po novi verziji Sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah, ki je predstavljen v tem prispevku.

2 SISTEM VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Sistem vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah temelji na zadnji verziji sistema vodenja kakovosti ISO 9001:2015, evropskem modelu poslovne odličnosti EFQM in ima označene povezave z merili NAKVIS-a.

2.1 Mednarodni standard ISO 9001¹

Standard ISO 9001 je od uvedbe leta 1987 postal eden najpomembnejših in najbolj sprejetih standardov v sistemih vodenja kakovosti v svetovnem merilu. Standard, ki temelji na enotnih opredelitvah pojmov in načelih vodenja kakovosti - kot so osredotočenost na stranke in proces - zaznamuje kakovost razmišljanja v mnogih organizacijah; postal je pomemben dejavnih uspeha, tako da lahko danes več kot 1,1 milijona organizacij s certifikatom dokazuje, da izpolnjuje zahteve standarda ISO 9001.

Mednarodni standard ISO 9001 se glede na pravila ISO organizacije periodično preverja glede ustreznosti in primernosti ter po potrebi revidira. Tako je leta 2015 izšla že peta izdaja

¹ Koubek, 2016

standarda ISO 9001. Standard ISO 9001 dokazuje, da je v njem zbir najboljših, v mednarodnem okolju uveljavljenih praks, ki se s časom ter razvojem le-teh tudi sam nenehno dopolnjuje. Če so snovalci tretje izdaje leta 2000 standard nadgradili predvsem z uvedbo procesno zasnovanega sistema vodenja, postavlja tokratna izdaja v ospredje uspešnost organizacije. Najuspešnejše so tiste, ki uspešno uresničujejo jasne strateške usmeritve, z upoštevanjem vse hitrejših sprememb in njenih deležnikov. Tu v ospredje vse bolj stopa sposobnost voditeljstva, ko način vodenja, vključevanja zaposlenih ter kultura v organizaciji omogočajo njeno optimalno delovanje za realizacijo strategij ter posledično uspešno poslovanje. ISO 9001:2015 nudi uporabnikom - vodjem niz odgovorov na izzive današnjih dni: kako razumeti pomembne notranje in zunanje dejavnike ter prepoznati zahteve in pričakovanja deležnikov, da bi oblikovali prave strategije in jih s primernimi mehanizmi uresničevali. Najpomembnejši trije oblikovni elementi standarda ISO 9001:2015 so procesni pristop, razmišljanje na podlagi tveganja in cikel PDCA, ki je v standardu vseskozi zasidran.

2.2 Standard za izobraževalne organizacije

Razvoj standardov v okviru ISO organizacije se odraža tudi v pripravi samostojnega standarda z zahtevami za področje izobraževanja. Tako je bil v okviru delovne skupine ISO/PC 288 v marcu 2017 pripravljen osnutek standarda za izobraževalne organizacije ISO/DIS 21001:2017 (Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use). Poslan je bil v glasovanje in na osnovi zbranih pripomb je bil pripravljen končni osnutek. Ta je bil odobren 30.8.2017 tako, da se pričakuje, da bo oddan v glasovanje in potrditvev pred njegovo izdajo, predvidoma do konca leta 2017. Sam standard je po strukturi identičen standardu ISO 9001, vsebina pa je prilagojena izobraževalnim inštitucijam. Kot tak bo izobraževalnim inštitucijam v pomoč pri razvoju sistema vodenja kakovosti, lastnega vsaki organizaciji.

3 PREDSTAVITEV SISTEMA VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH - IZDAJA 2 - 2017²

Sistem vodenja kakovosti za Višje strokovne šole – Zahteve je dokument, ki je bil v 1.izdaji pripravljen za potrebe projekta Impletum leta 2008 v sodelovanju s Slovenskim inštitutom za kakovost in meroslovje. Razvoj področja vodenja kakovosti v času od 1.izdaje dokumenta, narekuje potrebe po spremembah. Pričujoča, 2.izdaja vključuje spremembe, ki temeljijo na spremembah mednarodno uveljavljenih standardov in modelov vodenja kakovosti in odličnosti kot sta ISO 9001 in model poslovne odličnosti (EFQM). Dokument sta za novo izdajo pripravila mag. Tatjana Žagar in dr. Branko Škafar. Pregledala in potrdila pa ga je Komisija za kakovost Skupnosti VŠŠ, dne 14. septembra 2017. Model predstavlja sistematičen in celovit pristop k vodenju kakovosti v višjih strokovnih šolah, upoštevajoč izkušnje s področja sistemov vodenja kakovosti.

Izdaja 2 razveljavlja in nadomešča predhodno izdajo 1 iz leta 2008.

Zahteve, ki jih podaja ta dokument, predstavljajo minimalne zahteve, ki jih izpolnjuje višja strokovna šola (v nadaljevanju šola) za dokazovanje svoje kakovosti. Zahteve temeljijo na sodobnih standardih in modelih vodenja kakovosti, ki so uveljavljeni in priznani v mednarodnem merilu, kot so mednarodni standardi skupine ISO 9000 za sisteme vodenja kakovosti ter evropski model poslovne odličnosti EFQM. Pri tem je med osnovnimi zahtevami poudarjena zahteva po izpolnjevanju obstoječe zakonodaje in uveljavljenih smernic s področja višješolskega izobraževanja.

Dokument Sistem vodenja kakovosti za Višje strokovne šole – Zahteve je zasnovan tako, da so v levem stolpcu v normalnem tisku podane zahteve, v desnem stolpcu v ležečem tisku pa podani napotki, ki naj bi uporabniku olajšali razumevanje zahtev in z oznako *

² Škafar, Žagar, 2017

navedena povezava na merila NAKVIS, objavljena v Merilih za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011, Uradni list RS, št. 9/11) in možne kazalce oz. kazalnike.

Zahteve, ki jih podaja ta dokument, spodbujajo šole k sistematičnemu pristopu razvijanja takšnih aktivnosti in procesov, ki vodijo v povečevanje zadovoljstva vseh udeležencev v procesih izobraževanja. Pri tem se še posebej poudarja pomen:

- a) razumevanja in izpolnjevanja zahtev in pričakovanj udeležencev v procesih izobraževanja;
- b) pridobivanja in vrednotenja rezultatov delovanja in uspešnosti šole;
- c) nenehnega izboljševanja, ki izhaja iz objektivnih merjenj in spremljanja delovanja šole.

Pristop ima vgrajeno metodologijo, poznano kot PDCA: »Planiraj (**P**lan) – Izvedi (**D**o) – Preveri (**C**heck) – Ukrepaj (**A**ct)«. Metodologijo lahko opišemo kot:

Planiraj: vzpostavi cilje in procese (aktivnosti) potrebne za realizacijo ciljev.

Izvedi: izvajaj procese (aktivnosti).

Preveri: nadzoruj in spremljaj procese (aktivnosti) in rezultate glede doseganja ciljev in o njih poročaj.

Ukrepaj: ukrepaj tako, da dosegaš (presegaš) cilje in izboljšuješ procese (aktivnosti).

Takšen pristop omogoča šoli tudi integracijo z drugimi sistemi ali modeli v enovit sistem vodenja šole.

3.1 Definicije

Kakovost izobraževanja – izpolnjevanje potreb in pričakovanj udeležencev v procesih izobraževanja.

Udeleženci v procesih izobraževanja – študenti, strokovni delavci (predavatelji, inštruktorji, knjižničarji) strokovni sodelavci (laboranti), drugi delavci (tehnični, upravni) zaposleni na šoli, delodajalci, lokalne skupnosti, širša družbena skupnost in drugi zainteresirani.

Sistem vodenja kakovosti – aktivnosti načrtovanja, izvajanja, nadzorovanja – vrednotenja in izboljševanja, ki omogočajo kakovost izobraževanja.

Storitev izobraževanja – učna priložnost; izvajanje izobraževalnega programa, razvoj izobraževalnih programov, vodenje in sodelovanje v projektih s čimer je študentom ponujena možnost za pridobivanje kompetenc – znanj, spretnosti in veščin za zaposlitev ali nadaljevanje izobraževanja.

Rezultat storitve izobraževanja – celota vseh pridobljenih kompetenc – znanj, spretnosti in veščin študentov, za uspešno zaposlitev in zadovoljstvo vseh udeležencev v procesih izobraževanja.

3.2 Voditeljstvo in vodenje

3.2.1 Zavezanost vodstva in razumevanje okolja zavoda

Vodstvo šole ustvarja in vzpodbuja okoliščine za povezovanje z družbenim okoljem in za trajnostni razvoj šole - nenehno izboljševanje in posodabljanje, razvoj zaposlenih, učnega okolja ter drugih materialnih in nematerialnih

Vodstvo svojo zavezanost dokazuje z načini spodbujanja in delovanja šole v širšem okolju.

*zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 10 (vpetost v okolje).

pogojev ter povečevanje zadovoljstva udeležencev v procesu izobraževanja.

Vodstvo šole pri tem ugotavlja tudi učinke, ki jih ima njeno delovanje na okolje, vključno s spremljanjem zaposlenosti svojih diplomantov in konkurenčnosti diplomatov na trgu dela in racionalno rabo javnih virov.

3.2.2 Poslanstvo, vizija, vrednote

Vodstvo šole določi in zapiše dogovorjeno poslanstvo, vizijo in vrednote.

V pripravo poslanstva, vizije in vrednot vključi zainteresirane udeležence.

S poslanstvom, vizijo in vrednotami seznanja vse udeležence v procesu izobraževanja.

Na podlagi poslanstva, vizije in vrednot vodstvo snuje in usmerja strateško in operativno načrtovanje šole.

Vodstvo šole naj v poslanstvu opiše namen svojega delovanja, v viziji naj opiše, kakšno stanje želi šola doseči v korist vseh udeležencev v procesih izobraževanja. Vizija naj podpira skupnost – okolje, v katerem deluje.

Vrednote šole naj določajo prioritete za pomoč pri odločanju ter naj vključujejo vzpodbujanje in razvijanje sodelovalne kulture.

** zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 10 (vpetost v okolje)- 10.1*

3.2.3 Razvojno in letno načrtovanje

Vodstvo šole določi in zapiše dogovorjene cilje razvoja šole, ki podpirajo poslanstvo, vizijo in vrednote ter načrte za doseganje le-teh.

Vodstvo šole določi postopek sprejemanja in preverjanja uspešnosti izvajanja razvojnih programov šole ter njihovega spreminjanja in izboljševanja.

Vodstvo šole s sprejetimi razvojnimi programi in vključenimi cilji razvoja šole seznanja vse udeležence v procesu izobraževanja.

Vodstvo šole določi postopek letnega načrtovanja.

Vodstvo šole izdela letni načrt, ki vsebuje tudi merljive cilje.

Pri pripravi letnega načrta izhaja iz ciljev razvoja šole, upošteva tudi zahteve ustrezne zakonodaje ter pričakovanja in zahteve udeležencev v procesih izobraževanja.

V pripravo letnega načrta vključi zaposlene.

Razvojno ali strateško načrtovanje naj se odrazi v izdelanem razvojnem programu šole ali strateškem načrtu šole.

Pri postopku sprejemanja in preverjanja uspešnosti izvajanja razvojnih programov naj bodo razvidni ključni koraki, potrebni za razvojno načrtovanje, način zbiranja in analiziranja ustreznih podatkov in informacij (npr. swot analiza, dosežki in rezultati sorodnih šol doma in v tujini, morebitne reforme in razvoj novosti na področju višješolskega izobraževanja idr.).

Cilji naj zajemajo uspeh (vključno z zaposljivostjo, konkurenčnostjo diplomatov idr.) in zadovoljstvo udeležencev, trajnostni razvoj šole – njegovo nenehno izboljševanje in posodabljanje, razvoj strokovnih in drugih sodelavcev, učnega okolja in drugih materialnih in nematerialnih pogojev.

Letni načrt v šolah predstavljata letni delovni načrt, vezan na študijsko leto, ki predstavlja operativni planski dokument vodenja izobraževalnega dela šole z

Vodstvo šole preverja uspešnost izvajanja letnih načrtov in jih po potrebi izboljšuje.

Vodstvo šole pri snovanju razvojnega programa šole (strateški načrt šole) in letnih načrtov (letni delovni načrt in finančni načrt) prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

Vodstvo šole zagotavlja pogoje za prepoznavanje priložnosti, ki lahko ugodno vplivajo na realizacijo razvojnih programov in letnih načrtov šole z namenom, da jih pravočasno implementira.

3.2.4 Spremljanje in poročanje

Vodstvo šole določi postopek spremljanja izvajanja razvojnega programa ter letnega načrta šole in način seznanjanja zaposlenih z ugotovitvami tega spremljanja.

Vodstvo šole izdela letno poročilo, ki prikazuje:

- a) doseganje zastavljenih razvojnih in letnih ciljev ter njihovih trendov;
- b) izvedbo letnega načrta, vključno s porabo načrtovanih finančnih in drugih virov;
- c) povratne informacije udeležencev v procesih izobraževanja, vključno z njihovim zadovoljstvom;
- d) rezultate sodelovanja z zavodi, iz katerih so prišli študenti;
- e) rezultate o študijskih programih, vpisu, študentih in njihovi mobilnosti, zaposljivosti, konkurenčnosti;
- f) podatke o zaposlenih;
- g) rezultate razvoja programov, projektov, strokovne dejavnosti;
- h) rezultate uvedenih izboljšav;
- i) rezultate notranjih presoj, inšpekcijskih, revizijskih pregledov in drugih nadzorov.

Vodstvo šole obravnava letno poročilo skupaj z zaposlenimi in ga na primeren

opredeljeno finančno izvedljivostjo ter finančni načrt, vezan na koledarsko leto.

Postopek letnega načrtovanja naj vsebuje ključne korake v letnem načrtovanju, vključno z zbiranjem in analiziranjem ustreznih podatkov in informacij in seznanjanjem vseh udeležencev v procesu izobraževanja z letnim načrtom. Pri letnem načrtovanju naj se upošteva spremembe, ki lahko v šolskem letu vplivajo na delovanje šole.

** zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovaje višje strokovne šole) – 11.1, 11.2*

Obravnava letnega poročila predstavlja pregled delovanja šole v preteklem obdobju

Letno poročilo vključuje tudi samoevalvacijsko poročilo. Letno poročilo običajno šole pripravijo v dveh delih kot poročilo o delu (uresnitvi letnega delovnega načrta s samoevalvacijskim poročilom) in kot poslovno poročilo (zaključni račun).

** zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovaje višje strokovne šole – 11.12, 11.13, 11.14).*

Šola med podatke v letnem poročilu med drugim lahko vključi tudi podatke o:

- zaposlenih (število zaposlenih po profilih, število novo zaposlenih po profilih, stopnji izobrazbe in enakovrednost za poln delovni ali študijski čas) in njihovih napredovanjih (redna, izredna napredovanja, poprečna mesečna vrednost napredovanja za strokovne delavce in sodelavce ter druge upravne in strokovno-tehnične sodelavce), št. izvolitev v naziv predavatelja, mobilnosti predavateljev (število gostujočih predavateljev, ki sodelujejo pri izobraževalnem procesu na VSS, število predavateljev, ki sodelujejo pri izobraževalnem procesu v tujini kot gostujoči predavatelji, število strokovnih delavcev oz. sodelavcev, ki

način predstavi organom šole in drugim zainteresiranim udeležencem.

Obravnavo letnega poročila dokumentira tako, da so razvidne predlagane izboljšave, časovni okviri in viri, ki izhajajo iz prikazanih in obravnavanih rezultatov.

se izobražujejo v tujini), podatki o številu izobraževanj zaposlenih idr.;

- študijskih programih (vrste študijskih programov, ki jih izvaja in opis njihove primerljivosti z domačimi in mednarodnimi), frekvenca njihovega izvajanja (vsako leto idr., trajanje študija, informacije o zanimanju kandidatov za vpis v študijske programe, ki jih ponuja, razmerje strokovni delavci in sodelavci ter drugimi delavci in študenti, mnenja študentovo programu idr.);*
- podatke o vpisu (št. razpisanih vpisnih mest, št. prijavljenih kandidatov za vpis, št. sprejetih študentov, št. sprejetih študentov glede na 1. željo, št. sprejetih študentov v 2. prijavnem roku, ipd., povprečen srednješolski uspeh sprejetih študentov, št. vpisanih študentov v študijske programe pred prenovno, št. vpisanih študentov v prenovljene študijske programe,*
- podatke o študentih (število in delež študentov, tudi po spolu, redni, izredni, število študentov s posebnimi potrebami, št. študentov na predavatelja, št. študentov na inštruktorja, št. študentov na strokovnega sodelavca, povprečno št. opravljanj posameznega izpita na študenta, povprečno št. komisijskih izpitov pri posameznem predmetu, povprečna ocena opravljenih izpitov, prehodnost študentov, delež ponavljavcev, trajanje študija v letih, št. vpisnih mest na enega diplomanta, povprečna ocena opravljenih diplom, delež diplomantov v rednem roku ipd.);*
- podatke o mobilnosti študentov (št. študentov na in iz drugih šol, na tujih šolah, iz tujih šol, št. študentov na praksi v in iz tujine, št. priznanih spričeval ali v tujini opravljenih študijskih obveznosti, pridobljena sredstva iz naslova mobilnosti) ipd.*

3.2.5 Organiziranost, odgovornosti, pooblastila in notranje komuniciranje

Vodstvo določi organizacijsko strukturo šole, odgovornosti in pooblastila ter potrebne kompetence za vsako delovno mesto in za posamezne odgovorne

Odgovornosti in pooblastila ter kompetence za vsako delovno mesto in za posamezne odgovorne nosilce so lahko določeni npr. v opisih delovnih mest. Pri

nosilce in skupine, vključno z odgovornostjo in pooblastili za vodenje kakovosti v šoli.

Vodstvo šole vzpostavi ustrezne postopke in omogoča pogoje za učinkovito notranje komuniciranje, vključno s postopki odločanja zaposlenih.

Pri tem vodstvo uveljavlja etična načela komuniciranja, ki podpirajo poslanstvo, vizijo in vrednote šole.

Vodstvo ugotavlja učinkovitost komuniciranja in ustrezno deluje v primeru, ko se ugotavlja, da komuniciranje ni v skladu s pričakovanji.

Vodstvo šole pri zagotavljanju ustrezne organiziranosti, pooblastil in notranjega komuniciranja prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

3.2.6 Zagotavljanje zakonitosti delovanja

Šola določi pravila svojega delovanja glede izpolnjevanja zakonskih in drugih zahtev ter zahtev tega dokumenta.

Pri tem šola določi pravila in odgovornosti za:

- a) *prepoznavanje zakonskih in drugih zahtev, ki se nanjo nanašajo,*
- b) *obveščanje in seznanjanje vseh zaposlenih in študentov z zakonskimi in drugimi obvezujočimi zahtevami, ki zadevajo šolo, zaposlene in študente,*
- c) *vpeljavo zakonskih in drugih obvezujočih zahtev v vsakodnevno delovno prakso,*
- d) *preverjanje učinkovitosti izvajanja zakonskih in drugih obvezujočih zahtev v vsakodnevni praksi.*

Pravila in odgovornosti dokumentira v obliki, ki je na razpolago vsem zaposlenim.

Šola pri zagotavljanju zakonitosti delovanja prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

tem naj šola ustrezno pozornost nameni tudi opisom odgovornosti in učinkovitosti zaposlenih po doseženem napredovanju, zunanjih sodelavcev ipd.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovaje višje strokovne šole – 11.3, 11.4) in člen 15 (zagotavljanje kakovosti).

Druge zahteve predstavljajo smernice ali vodila, ki jih pripravljajo organizacije, strokovna združenja ipd. katerih članica je šola ali pa z njimi sodeluje in se na njih sklicuje.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovaje višje strokovne šole) – 11.5, in 17. člen (priloge k Predlogu za samoevalvacijo) – 17.6)

Šola pravila svojega delovanja in odgovornosti, navezujoče na kakovost lahko dokumentira v kakršnikoli obliki in mediju (tiskani, elektronski) in jih lahko imenuje tudi "poslovník kakovosti"

3.3 Procesi vodenja (zagotavljanja) virov

3.3.1 Opredelitev virov

Vodstvo določi in priskrbi vire, potrebne za realizacijo načrtov šole. Pri tem določi procese:

- a) zagotavljanja finančnih virov, njihovega razporejanja in spremljanja porabe,
- b) nabave materialnih sredstev in storitev
- c) vzdrževanja in posodabljanja infrastrukture,
- d) vzdrževanja, posodabljanja ter zagotavljanja varnega delovnega in učnega okolja.

Vodstvo šole pri priskrbi virov prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

Vodstvo naj opredeli tudi odgovornosti, povezane z viri.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 14 (materialne razmere) Kazalniki, ki jih šola lahko spremlja:

– na področju financiranja so npr.: struktura pridobljenih sredstev za študijsko in strokovno delo iz različnih virov: iz proračunskih virov, iz sredstev evropskih in drugih mednarodnih projektov, iz sredstev, pridobljenih na trgu, razporejanje in spremljanje (prikazi vrednosti po posameznih letih)

– na področju prostorov, opreme za izobraževalno in strokovno dejavnost in knjižnice so npr: št. študentov na računalnik, število predavateljev, inštruktorjev na računalnik, delež študentov, ki uporabljajo e-portal šole, delež študentov, ki uporabljajo e-podprti sistem izobraževanja, dostopnost knjižnice (št. študentov VSS na število knjig, revij v knjižnici, povprečen obisk študenta v knjižnici, povprečno število izposojenih knjig na študenta, št. študentov na število knjig, izdanih na VSS), zagotovljenost čitalnice in spletnih virov zaposlenim in študentom (št. dostopov do podatkovnih baz, št. lastnih podatkovnih baz) ipd.

3.3.2 Proces razvoja kadrov

Vodstvo šole ima vpeljan sistematičen postopek(-e) za:

- a) pridobivanje novih zaposlenih ter drugih sodelavcev in njihovo uvajanje v delo,
- b) spremljanje in razvoj zaposlenih in drugih sodelavcev ter ugotavljanje njihovega zadovoljstva,
- c) usmerjanje, načrtovanje in izvajanje stalnega strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja glede na potrebe in opredeljene razvojne cilje šole,

V spremljanje in razvoj zaposlenih naj se vključijo letni razgovori, ki naj bodo podlaga za načrtovanje tako osebnega kot strokovnega razvoja.

Pri spremljanju in vrednotenju učinkov usposabljanja in izpopolnjevanja naj se določi vlogo strokovnih aktivov.

Pri ugotavljanju zadovoljstva zaposlenih se lahko pripravijo lastni ali uporabijo mnogi že razviti vprašalniki. Če se jih spremeni, naj se jih tako, da bo po

- d) spremljanje in vrednotenje učinkov stalnega strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja,
- e) spremljanje zadovoljstva zaposlenih z namenom izboljševanja svojega dela.

Vodstvo šole podpira in spodbuja zaposlene k izpolnjevanju pogojev za napredovanja in za redno objavljane ugotovitve iz svoje strokovne dejavnosti.

Vodstvo zagotovi, da se zaposleni zavedajo pomena in pomembnosti svojih aktivnosti in vedo, kako lahko prispevajo k doseganju ciljev šole.

O izobrazbi, usposabljanju, veščinah in izkušnjah šola vodi ustrezne zapise.

Vodstvo šole pri zagotavljanju ustreznega kadra in razvoju kadra prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

obdelavi možna primerjava med sorodnimi šolami.

VSS naj zagotavlja, da so postopki izbire zaposlenih predpisani in javni. Enako postopki imenovanja predavateljev in napredovanja zaposlenih. VSS naj skrbi za vseživljenjsko izobraževanje in strokovni razvoj zaposlenih. VSS zagotavlja svojim zaposlenim svetovanje pri razvoju poklicne poti in sodeluje pri domači in mednarodni izmenjavi predavateljev in inštruktorjev, jo spodbuja in omogoča. VSS spodbuja tesno povezovanje med predavatelji in inštruktorji ter strokovnjaki iz prakse. VSS ima določeno delovno obremenitev za izobraževalno in razvojno/strokovno dejavnost.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 12 (kadri)

3.3.3 Proces obvladovanja in ravnanja z dokumentacijo

Šola določi in dokumentira način obvladovanja dokumentacije, ki jo določa zakonodaja, in morebitno lastno dokumentacijo, ki jo je vpeljala zaradi lastnih potreb in ni zahtevana z zakonodajo. Posebej opredeli način vodenja dokumentacije o izobraževalnem procesu.

Šola:

- a) dokumentacijo pred njihovo izdajo odobri;
- b) dokumentacijo, ki določa pravila delovanja, v določenih intervalih pregleda ter po potrebi posodobi in ponovno odobri;
- c) identificira spremembe dokumentacije;
- d) poskrbi, da je uporabnikom na voljo le veljavna dokumentacija, neveljavna pa je ustrezno umaknjena, da se prepreči njena nenamerna uporaba;
- e) identificira dokumentacijo zunanjega izvora in obvladuje njenorazdeljevanje;

Za dokumentacijo, katere vsebino in obliko določi šola, naj opredeli, na kakšen način je dokumentacija razpoznavna (naziv, veljavnost, verzija, obseg, obvladovanje sprememb, idr.). Pri tem naj šola upošteva ustrezne zahteve po klasifikacijskem načrtu in rokih hrambe, izdane na nacionalnem nivoju.

Dokumentacija je lahko v kakršnikoli obliki in na različnih nosilcih (tiskana, elektronska).

Šola naj ustrezno pozornost nameni obvladovanju informacij, posredovanih preko elektronskih medijev.

- f) *preprečuje nenamerno uporabo zastarele dokumentacije in uporablja primerno identifikacijo zanjo, če jo obdrži za kakršenkoli namen.*
- h) *določi način in čas hranjenja dokumentacije,*
- i) *zagotovi zaščito in dostop do dokumentacije,*
- j) *določi način odstranjevanja dokumentacije.*

Šola pri obvladovanju in ravnanju z dokumentacijo prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

3.4 Procesi izvajanja storitev

3.4.1 Komuniciranje in sodelovanje s študenti

Šola vzpostavi ustrezne postopke komuniciranja in sodelovanja s študenti. Pri tem določi načine sodelovanja in komuniciranja o:

** zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 13 (študenti)*

- a) *promoviranju, seznanjanju študentov o izobraževalnih programih in zaposljivosti svojih diplomantov*
- b) *načinu vpisa in izbirnem postopku*
- c) *izvajanju izobraževalnega procesa*
- d) *vključevanju študentov v strokovno dejavnost šole, v organe upravljanja in druge organe šole ter samoevalvacijske postopke*
- e) *praktičnem izobraževanju v organizacijah*
- f) *sodelovanju študentov pri primerjanju načrtovanih in doseženih učnih izidov in kompetenc ter upoštevanjem njihovega mnenja pri posodabljanju oziroma izvajanju študijskih programov*
- g) *reševanju ugovorov (pritožb)*

Pri tem vodstvo uveljavlja etična načela komuniciranja, ki podpirajo poslanstvo, vizijo in vrednote šole.

Vodstvo ugotavlja učinkovitost komuniciranja in sodelovanja s študenti ter ustrezno deluje v primeru, ko ugotavlja, da komuniciranje ni v skladu s pričakovanji.

Šola pri sodelovanju in komuniciranju s študenti prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

3.4.2 Komuniciranje in sodelovanje z drugimi udeleženci

Šola vzpostavi ustrezne postopke komuniciranja in sodelovanja z drugimi udeleženci izobraževanja. Pri tem določi in dokumentira postopke sodelovanja in komuniciranja z:

- a) organizacijami za izvedbo praktičnega izobraževanja,
- b) s širšim zainteresiranim okoljem
- c) drugimi zainteresiranimi.

Vodstvo ugotavlja učinkovitost komuniciranja in sodelovanja z drugimi udeleženci ter ustrezno deluje v primeru, ko ugotavlja, da komuniciranje ni v skladu s pričakovanji.

Šola pri sodelovanju in komuniciranju z drugimi zainteresiranimi prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

3.4.3 Izobraževalni proces

Šola določi postopek(-e) obvladovanja izobraževalnega procesa, ki vključuje:

- a) organizacijo in nadzoru pedagoškega procesa,
- b) izvajanje pedagoškega procesa, vključno s praktičnim izobraževanjem,
- c) izvajanje in poročanje o izpitih,
- d) izdajanje listin
- e) evalvacijo pedagoškega procesa, vključno s praktičnim izobraževanjem.

Šola dokazuje, da z učinkovitimi analizami doseženega uspeha in z ustreznimi drugimi analizami, spremlja uspešnost izobraževalnega procesa in določa potrebne izboljšave.

Šola za izobraževalni proces prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovaje višje strokovne šole – 11.7, 11.11)

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 15 (zagotavljanje kakovosti)

Evalvacija pedagoškega procesa vključuje spremljanje podatkov o kompetencah diplomantov tako, da so:

kompetence diplomantov skladne s stopnjo pridobljene izobrazbe, kompetence diplomantov se periodično evalvirajo pri delodajalcih, da metode poučevanja in učenja pripomorejo k uresničevanju postavljenih ciljev in učnih dosežkov, metode ocenjevanja znanja so jasno opredeljene in javno dostopne, sodobna spoznanja iz strokovne dejavnosti strokovni delavci uporabljajo pri poučevanju.

VSŠ izvaja ukrepe, ki omogočajo študentom ocenjevanje lastnega napredovanja v programu, študenti pa si med študijem pridobijo osnovne kompetence, kot so: sposobnost učenja, komunikacijske veščine idr., mobilnost študentov je omogočena in se spodbuja z

medsebojnim priznavanjem kreditnih točk med VSS ipd.

3.4.4 Razvoj programov in projekti

Šola določi postopek(-e) obvladovanja razvoja novih in posodabljanja obstoječih programov ter vodenja projektov.

Pri tem uveljavlja projektni način dela, ki vključuje najmanj:

- a) *določitev ciljev;*
- b) *določitev nosilca in sodelujočih;*
- c) *določitev časovnih okvirov in potrebnih virov;*
- d) *načrtovanje poteka aktivnosti;*
- e) *določitev načina(-ov) za spremljanje poteka in ocenjevanja doseganja ciljev;*
- f) *evalvacijo izidov novega ali spremenjenega programa ali učinkov izvedenega projekta;*
- g) *preglednost razvoja programov in projektov.*

Šola za razvoj programov in vodenja projektov prepozna tveganja in določi ukrepe za njihovo zmanjšanje ali odstranitev.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 11 (delovanje višje strokovne šole)- 11.8, 11.9, 11.12,

Kazalci s katerimi šola lahko spremlja področje so npr. število posodobitev v izvajanju študijskih programov in prikaz učinkov posodobitev, št. razvojnih projektov in prikaz njihovih učinkov, št. interdisciplinarnih projektov, št. programskih skupin, št. zaposlenih, vključenih v domače projekte, št. študentov, vključenih v projekte, skupna vrednost pridobljenih sredstev za domače projekte, delež sredstev iz domačih projektov v primerjavi z vsemi pridobljenimi sredstvi, št. bilateralnih projektov, št. drugih mednarodnih projektov, št. zaposlenih, vključenih v mednarodne projekte, skupna vrednost pridobljenih sredstev za mednarodne projekte, delež sredstev iz mednarodnih projektov v primerjavi z vsemi pridobljenimi sredstvi, št. podpisanih pogodb z gospodarstvom, št. opravljenih projektov za gospodarstvo, št. seminarskih/diplomskih nalog oz. projektov, ki jih pripravijo študenti, št. študentov na praktičnem izobraževanju v gospodarstvu, št. zaposlenih, vključenih v projekte za gospodarstvo, skupna vrednost pridobljenih sredstev za gospodarske projekte, delež sredstev iz projektov za gospodarstvo v primerjavi z vsemi pridobljenimi sredstvi za razvoj ipd.

3.5 Vrednotenje delovanja VSS

3.5.1 Spremljanje, merjenje, analiziranje in vrednotenje

Šola določi postopke s katerimi spremlja, meri, analizira in vrednoti svoje delovanje. Šola tako zbrane podatke prikazuje na način, da so razvidni trendi. Pridobljene podatke šola uporablja za izboljševanje svojega delovanja. Šola določi metode in periode za merjenja zadovoljstva:

- a) *študentov,*

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 15 (zagotavljanje kakovosti)

Med metodami spremljanja in merjenje se lahko uporablja različna anketiranja študentov v primerjavi z anketami pedagoških delavcev, mentorjev pri strokovni praksi ipd. Ankete se lahko uporablja za: ocenjevanje študijskih

- b) zaposlenih in drugih sodelavcev,
- c) organizacij praktičnega izobraževanja in delodajalcev,
- d) drugih zainteresiranih.

Šola določi metode s katerimi meri učinkovitost in uspešnost:

- a) svojih procesov,
- b) rezultatov svojih storitev izobraževanja.

programov, ocenjevanje izvajanja pedagoških delavcev, ovrednotenje študijskih obremenitev po ECTS, ocenjevanje dela mentorjev pri strokovni praksi, ocenjevanje tutorjev, ocenjevanje referata za študentske zadeve, zaposljivost diplomantov, ocenjevanje ustreznosti pridobljenih kompetenc, razvoj poklicne poti, nadaljnji študij idr.

Postopki vrednotenja vključujejo tudi samoevamacijo.

3.5.2 Notranje presoje

Šola izvaja notranje presoje v planiranih časovnih intervalih, da ugotovi, ali:

- a) sistem vodenja ustreza zahtevam tega dokumenta
- b) se učinkovito izvajajo postavljena notranja pravila in dogovori ter obvladuje tveganja;
- c) se učinkovito izvaja zakonske in druge zahteve.

Šola pri načrtovanju notranjih presoj upošteva:

- d) pomembnost in vpliv presojanih področij na kakovost vzgoje in izobraževanja,
- e) rezultate predhodnih presoj (notranjih, zunanjih),
- f) šibkost posameznih področij delovanja šole
- g) prepoznana tveganja.

Notranje presoje izvajajo usposobljeni presojevalci. Izbira presojevalcev in izvajanje presoj zagotavlja objektivnost in neodvisnost procesa presoj. Presojevalci ne presojujejo lastnega dela.

Vodstvo zagotavlja, da se ukrepi za odpravo ugotovljenih odstopanj ali podanih priporočil za izboljšanje učinkovito izvedejo v opredeljenih rokih. Ocene učinkovitosti izvedenih ukrepov šola dokumentira in o rezultatih poroča v samoevalvacijskem poročilu.

Notranje presoje naj se vodi v skladu z mednarodnim standardom ISO 19011.

3.6 Izboljševanje

3.6.1 Vodenje izboljšav

Šola dokazuje izboljševanje delovanja tako, da upošteva:

- a) rezultate vrednotenja (glej tč. 5),
- b) spremembe v notranjem in zunanjem okolju šole
- c) prepoznane nevarnosti
- d) zaznane priložnosti
- e) ugotovljene neskladnosti,
- f) učinkovitost izvedenih ukrepov.

Vodstvo šole določi prednostne cilje in naloge za njihovo uresničitev. Pri tem spremembe, ki so potrebne za izboljšanje, izvede na način, da upošteva tudi tveganja in ovrednoti potencialne posledice sprememb.

Pri določitvi ukrepov za izboljšanje naj se upošteva vizijo šole, vrednote, cilje, ugotovitve notranjih in zunanjih presojskih sistema vodenja, analize podatkov različnih evalvacij.

Med ugotovljene neskladnosti sodi nedoseganje ciljev, evidentirane pritožbe udeležencev v izobraževanju, negativne ugotovitve pri analizi podatkov o zadovoljstvu udeležencev v izobraževanju ali pri drugih analizah, idr.

Potencialne nevarnosti za odstopanje in/ali priložnosti za izboljšave so lahko razvidne iz analiz okolja šole, analiz povratnih informacij in podatkov o zadovoljstvu udeležencev v izobraževanju, idr.

* zahteve so povezane z Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol (NAKVIS, 2011), člen 15 (zagotavljanje kakovosti)

3.6.2 Ugotovljene neskladnosti in korektivno ukrepanje

Šola ob ugotovljeni neskladnosti sprejme ukrepe za odpravo neskladnosti, obravnava posledice in oceni potrebo po korektivnem ukrepanju za odpravo vzrokov, ki so privedli do nastanka neskladnosti, da se ta ne bo ponovila ali pojavila drugje.

V primeru potrebe po korektivnem ukrepanju vodstvo zavoda zagotovi, da se:

- a) ugotovi vzroke za pojav neskladnosti;
- b) ugotovi, če obstajajo ali bi se lahko pojavile podobne neskladnosti;
- c) določi in izvede potrebne ukrepe;
- d) pregleda uspešnost izvedenih ukrepov.

Korektivni ukrepi morajo biti primerni posledicam neskladnosti, ki so se pojavile. Šola zagotovi dokaze o naravi neskladnosti in kakršnikoli nadaljnjih ukrepanjih ter o rezultatih izvedenih korektivnih ukrepov

Neskladnost je situacija ali primer, ko zahteve niso izpolnjene (pritožbe, neizpolnjevanje zakonskih ali drugih zahtev, nedoseganje ciljev, neizpolnjevanje notranjih pravil in dogovorov ipd.)

4 SPREMEMBE SISTEMA VODENJA KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Ključne spremembe Zahtev sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah so:

- pri skoraj vseh točkah Zahtev sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah so vnesena tveganja (izhaja iz zahtev ISO 9001:2015),
- poudarjeno je upoštevanje okolja šole,
- poudarjeno je spremljanje zaposljivosti in konkurenčnosti diplomantov,
- narejena je povezava na Merila NAKVIS-a,
- delno so spremenjeni naslovi posameznih točk Zahtev SVK v VSS,
- točka izboljševanje je posebej izpostavljena in številčena.

5 ZAKLJUČEK

Sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah je vsekakor dobro orodje za izboljševanje kakovosti v višjih strokovnih šolah. Za uspešno uporabo tega modela je potrebno informirati in usposobiti zaposlene o koristnosti tega modela. Gonilna sila na višjih strokovnih šolah mora biti ravnatelj šole, ki mora sistem vodenja kakovosti dobro poznati, vanj verjeti in ga ustrezno uporabljati. Pri tem so mu v pomoč Komisija za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti, usposobljeni notranji presojevalci in tudi ostali zaposleni. Upamo, da bo posodobljena verzija Sistema vodenja kakovosti z letnico 2017, ki je usklajena s standardom ISO 9001:2015, modelom EFQM in merili NAKVIS-a še bolj koristna pri zagotavljanju kakovosti na višjih strokovnih šolah v Sloveniji.

6 VIRI IN LITERATURA

EFQM, *Model odličnosti EFQM*, MIRS, 2013.

Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja, SIQ Ljubljana, 2016.

ISO/DIS 21001, *Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use*, International Organization for Standardization, Geneva, marec 2017

KOUBEK, A. *Priročnik ISO 9001:2015*, Ljubljana, Slovensko združenje za kakovost in odličnost, 2016.

NACIONALNA KOMISIJA ZA KAKOVOST VISOKEGA ŠOLSTVA, *Merila za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol*, (Ul. RS št. 9/11).

Slovenski standard *SIST EN ISO 9000*, Ljubljana, Slovenski inštitut za standardizacijo, 2015

ŠKAFAR, B., in ŽAGAR, T. *Zahteve sistema vodenja kakovosti v višjih strokovnih šolah*, Celje, Skupnost višjih strokovnih šol, 2017.

DEJAVNIKI KAKOVOSTI VIŠJE STROKOVNE ŠOLE Z VIDIKA IZREDNIH ŠTUDENTOV

Mag. Nataša Makovec
GEA College – Center višjih šol
natasa.makovec@gea-college.si

POVZETEK

V članku raziskujemo dejavnike kakovosti višje strokovne šole z vidika izrednih študentov. Zanimalo nas je kaj je po mnenju izrednih študentov kakovostna šola. Največ študentov je izpostavilo, da je kakovostna šola povezana s kakovostnimi predavatelji ter praktičnim znanjem, ki ga mora šola ponuditi študentom. Izstopa tudi to, da mora biti kakovostna šola prilagodljiva in imeti pozitivno klimo ter ponuditi zanimive in aktualne programe. Več kot polovica anketiranih pravi, da so se jim pričakovanja glede kakovosti izobraževanja v odrasli dobi spremenila, kot najbolj pomemben dejavnik kakovosti pa so študentje izpostavili to, da so procesi dela taki, da vse nemoteno poteka, ter da ima predavatelj veliko praktičnega znanja.

Raziskavo smo zaključili z vprašanjem ali so študentje pripravljeni plačati višjo šolnino za šolo, ki ima ugled kakovostne šole in ugotovili, da je kar 58 % anketiranih pripravljenih plačati višjo šolnino.

Največji namen evalvacije ni dokazati, temveč izboljšati!
(prirejeno po Daniel L. Stufflebeam)

1 UVOD

Namen članka in raziskave je ugotoviti kateri so dejavniki višje strokovne šole z vidika izrednih študentov. Predpostavljamo, da se dejavniki kakovosti za izredne študente razlikujejo od dejavnikov kakovosti za redne študente. Ugotoviti smo želeli, ali so dejavniki kakovosti, ki jih zasledujejo višje strokovne šole takšni, ki jih cenijo in prepoznajo tudi študentje.

V prvem delu članka teoretično obdelamo pojem kakovosti ter specifične pri izobraževanju odraslih, v praktičnem delu pa preko dveh odprtih vprašanj ugotovljamo, kaj pomeni kakovost za izredne študente ter ali se jim je odnos do kakovosti v odrasli dobi kaj spremenil. V zaključku praktičnega dela članka je navedenih 35 dejavnikov kakovosti, za katere so anketirani izražali stopnjo pomembnosti. Ker je jasno, da je kakovostna izvedba študija za izredne študente povezana z dodatnimi materialnimi stroški in stroški delovne sile, smo vprašalnik zaključili z zelo aktualnim vprašanjem in sicer ali so študentje za šolo, ki ima ugled kakovostne šole pripravljeni plačati višjo šolnino.

2 KAJ JE KAKOVOST?

Kakovost lahko različnim ljudem pomeni različne stvari, vsi pa se strinjamo, da si želimo kakovostnega izobraževanja. Zato je pomembno, da imamo jasno predstavo o različnih pomenih pojma kakovosti, sicer se znajdemo pred nevarnostjo, da pojem kakovosti ostane le pojem, ki pomeni visoko moralno vrednoto, a ima le majhno praktično vrednost (Sallis v: Možina, 200, 11).

V raziskavah avtorji razlikujejo pojem kakovosti kot absolutni koncept ali kakovost kot relativni koncept. Kot absolutna je kakovost po svoji naravi podobna dobroti, lepoti in resnici

– to je idealu, s katerim ni mogoče sklepati kompromisov. Gre za doseganje najvišjih standardov, ki jih ni mogoče preseči. Relativne definicije kakovosti pa pravijo, da je kakovost nekaj, kar je proizvodu ali storitvi pripisano. Kakovost torej presojava tako, da ugotovimo, koliko je nek proizvod ali storitev zadostila specifikaciji (opisu), ki je bila zanj postavljena. Določena izobraževalna storitev bo kakovostna, če bo zadovoljevala določene standarde (Možina, 2003, 12). Drugače povedano: izobraževalna institucija mora početi tisto, za kar pravi, da počne in tisto, kar študentje od nje pričakujejo (Sallis v: Možina, 2003, 12).

V literaturi se ko najbolj celostna pojavlja klasifikacija pojmovanja kakovosti ki jo predlagata Harvey in Green (v: Možina, 2003, 12) in sicer:

- Kakovost kot izjemnost, kot nekaj posebnega in prepoznavnega:
Gre za elitistično pojmovanje kakovosti, ki se ukvarja z vprašanjem kaj je sploh lahko izjemno, posebno, prepoznavno? Prvi odgovor na vprašanje pravi, da izjemnosti temelji na domnevi, da je nedostopnost prvorazredne kakovosti, že sama po sebi kakovost. Druga razlaga pojasnjuje, da je visoke standarde mogoče doseči samo v izjemnih okoliščinah (z najboljšimi učenci, vrhunskimi učitelji, vrhunsko oceno). Tretja razlaga kakovosti kot nekaj izjemnega pravi, da je kakovosten proizvod tisti, ki mu določimo minimalne standarde in takšno preverjanje tudi prestane.
- Kakovost kot popolnost ali konsekventnost:
Opredelitev kakovosti je tukaj vezana na kulturo kakovosti v organizaciji in pravi, da je vsak posameznik v organizaciji odgovoren za kakovost dela, ki ga opravlja (Crosby v: Možina, 2004, 13). Prenesena na izobraževanje pomeni takšna opredelitev kakovosti premik od končnega (sumativnega) spremljanja izobraževalnih učinkov k sprotnemu, procesnemu (formativnemu) spremljanju napredka udeležencev. Gre za sprotno preverjanje kakovosti vseh bistvenih procesov, ki lahko vplivajo na dosežke. Na dosežek namreč vplivajo različni dejavniki, kakor npr. usposobljenost učiteljev, kakovost načrtovanja in izpeljave kurikuluma, kakovost komunikacijski procesov, materialna sredstva, ustreznost financiranja ipd.
- Kakovost kot ustreznost namenu:
Opredeljevanje kakovosti glede na namen se osredotoča na razmerje med namenom določenega proizvoda ali storitve in njegovo kakovostjo. Proizvod (storitev) je kakovosten, če ustreza vnaprej opredeljenemu namenu. Gre za funkcionalno (uporabno) definicijo kakovosti.
- Kakovost kot vrednost za denar:
Po tej opredelitvi je kakovost izenačena z vrednostjo, še posebno z vrednostjo za denar. Povezana je s ceno, ki jo posameznik lahko plača za zadovoljitev svojih zahtev.
- Kakovost kot transformacija:
Transformativni vidik kakovosti osvetljuje vidik »kakovostne spremembe«. V izobraževanje odraslih to lahko prenesemo tako, da udeležence pritegnemo v oblikovanje izobraževalnega procesa. S tem povečujemo njihovo motivacijo za izobraževanje, hkrati pa nam to omogoči, da poteka izobraževalni proces v skladu z njihovimi potrebami. Tako s pritegnitvijo posameznika v vse bistvene procese izobraževanja omogočamo kakovostne spremembe v znanju in njihovem kognitivnem razvoju.

Relativno pojmovanje koncepta kakovosti nas tako pripelje do spoznanja, da je treba odgovor na vprašanje o tem, kaj je kakovostno izobraževanje ali kakšno kakovost želimo v izobraževanju odraslih, iskati v demokratični razpravi, v kateri so poudarjeni različni pogledi in interesi. To vodi k upoštevanju različnih vidikov kakovosti in omogoča, da se lotimo skrbi za kakovost v izobraževanju odraslih celostno (Možina, 2003, 12 – 16).

2.1 Merjenje kakovosti

V različnih strokovnih razpravah se krešejo mnenja, ali lahko v izobraževanju uporabljamo strategije in načine merjenja kakovosti, ki so se razvili v gospodarstvu. Mnenja so si tu zelo različna, od tistih, ki menijo, da gre za učinkovite modele, ki jih je smiselno prenašati v izobraževanje, do takšnih, ki menijo, da tovrstni modeli za izobraževanje sploh niso primerni, ker udeležencev izobraževanj ne moremo enačiti z »izdelki« v gospodarstvu (Možina, 2003, 7-8).

3 SPECIFIKE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Izobraževanje odraslih je področje, o katerem se v zadnjem desetletju veliko govori in v večini strateških razvojnih dokumentov je v Sloveniji in po svetu to označeno kot prednostno področje nacionalnega pomena (Možina, 2003, 8-9).

Opredelitve izobraževanja odraslih so se spreminjale. Unesco je leta 1976 sprejel naslednjo: izobraževanje odraslih označuje celoto organiziranih izobraževalnih procesov katere koli vsebine, stopnje, uporabljenih metod, formalno ali drugačno, ki bodisi nadaljujejo ali nadomeščajo začetno izobraževanje v šolah. V teh procesih razvijajo osebe, ki jih v posameznih družbah štejejo za odrasle, svoje sposobnosti, bogatijo znanje, izboljšujejo ali spreminjajo poklicno usposobljenost, stališča, vedenje, da bi se polnovredno osebno razvijale in sodelovale pri oblikovanju socialnega, kulturnega in gospodarskega razvoja (Ličen, 2006, 16).

Besedna zveza izobraževanje odraslih (adult education) zajema dve razsežnosti in sicer:

1. procese izobraževanja ter razmerja v izobraževalnih dejavnosti, mrežo in vrste organizacij, ki opravljajo dejavnost, cilje dejavnosti, kar označijo kot intencionalno (namerno) in organizirano dejavnost,
2. učenje v odraslosti, ki se dogaja v vsakdanjem življenju ob spremembah, označuje »naravne« učne procese, ki so prepoznavni (nenamerni procesi) (Ličen, 2006, 18-21).

Veda, ki se ukvarja z izobraževanjem odraslih v sklopu različnih konceptov in značilnosti ter vzrokov, ki vplivajo na učenje in izobraževanje v odraslosti se imenuje andragogika. Andragogika kot veda nima dolge tradicije, saj se je komaj v dvajsetem stoletju izobraževanje odraslih jasno oblikovalo kot dejavnost ter andragogika kot akademska disciplina in predmet v okviru univerzitetnega študija (Ličen, 2006, 18). Med pomembnejše vzroke za razvoj izobraževanja odraslih in andragogike štejemo vpliv razvoja družbe, gospodarstva in tehnologije ter s tem nastale nove potrebe po znanju in izobraževanju odraslih (Govekar, Ličen, 2008, 13).

Andragogika uporablja tri poti spoznavanja in urejanja spoznanj o izobraževanju odraslih in sicer po Merriam in Demetrio (v: Ličen 2006, 23,24):

- zgodovinska perspektiva, ki raziskuje in interpretira kakšno vlogo je imelo učenje in izobraževanje odraslih v različnih zgodovinskih obdobjih in kulturah,
- tehnološka perspektiva, v sklopu katere raziskovalce zanima, katere načine in postopke uporabljajo odrasli, da učijo sebe ali druge. Tu spoznavajo kako se učiti, delati, misliti, se odločati, boriti. Vsako področje razvije svoje metodike (specialna didaktika), ki se razlikujejo od didaktike in metodik (specialnih didaktik) za otroke.
- Hevristična perspektiva, s katerim raziskovalci preučujejo okolje, pogoje in prostore učenja. Med pogoje sodijo vsi dejavniki, ki inducirajo potrebo po učenju, prostori, kjer je učenje omogočeno in izkušnje iz mladosti.

Andragogiko so kot disciplino analizirali tudi tako, da so jo razdelili v pod discipline kot npr.: obča andragogika, andragoška didaktika, komparativno andragogiko itn. (Ličen, 2006, 24).

3.1 Splošne značilnosti odraslih udeležencev izobraževanja

Stephen Brookfield je v svoji knjigi Razumeti in spodbujati izobraževanje odraslih, izdelal naslednjo klasifikacijo značilnosti izobraževanja odraslih (Možina, 2003, 27):

- Odrasli udeleženci se večinoma vključujejo v izobraževanje po svoji izbiri.
- Večina odraslih ima zelo konkretne in kratkoročne cilje.
- Odrasli bi radi čim prej dosegli svoje izobraževalne cilje in nadaljevali svoje življenje.
- Odrasli se vračajo znova v izobraževanje z različnimi življenjskimi in delovnimi izkušnjami.
- Upoštevanje preteklih izkušenj odraslih pri načrtovanju in izpeljavi izobraževanja za odrasle postane še posebno pomembno z naraščanjem starosti udeležencev.
- Odraslim s pozitivno samopodobo po navadi ponovno vključevanje v izobraževanje in udeležba v učnem procesu ne povzročata velikih težav. Vendar pa se v izobraževanje vključujejo tudi odrasli s precej negativno samopodobo.
- Odrasli se velikokrat percepirajo kot samostojne udeležence v izobraževanju in jim ni všeč, če jih izobraževalci obravnavajo kot otroke.
- Treba pa je upoštevati, da vsi odrasli, ki se vključujejo v izobraževanje, ne dosegajo tovrstne stopnje neodvisnosti in samostojnosti.
- Bolj kot pridobivanje novega znanja, pomeni izobraževanje odraslih težnjo po transformiranju znanja, ki ga odrasli že imajo.
- Odrasli se po navadi uprejo, če želi nekdo od zunaj spreminjati njihova stališča, vrednote in delovanje.
- Starejši udeleženci izobraževanja imajo svojevrstne fizične zahteve.

V izobraževanju odraslih je potrebno posebno pozornost nameniti delovnim in življenjskim izkušnjam udeležencev, zgodovini izobraževanja, predhodno pridobljenemu znanju, demografskim značilnostim odraslih (starost, spol), delovnemu statusu, državljanstvu in narodnosti ter posebnim potrebam (fizične ali psihosocialne težave) (Možina, 2003, 29 – 37).

Že dolgo velja, da se ne učimo samo v šoli in v mladih letih, temveč vse življenje. Včasih izhajajo motivi za učenje iz lastne motivacije, pogosto pa razlogi, ki nas spodbudijo, da se ponovno vključimo v izobraževanje, prihajajo od zunaj. Delodajalci, družinski člani, različne skupnosti v katerih živimo in ustvarjamo, vsi pričakujejo od nas znanje, usposobljenost in potrebne osebnostne lastnosti. Prvi pogoj za to, da bi tako usposobljenost lahko dosegli je **kakovosten izobraževalni sistem**. Prav zato, se povsod po svetu odpirajo vprašanja o ustreznih mehanizmih vrednotenja in razvoja kakovosti v izobraževanju (Možina, 2003, 16).

3.2 Kako se odrasli učijo?

V odraslosti se kažejo nekatera področja, na katerih učinkovitost narašča (npr. socialne sposobnosti, presojanje), na drugih področjih pa sposobnosti upadajo (npr. pozornost, spomin). Odrasli imajo mnogo izkušenj, ki so vplivale na oblikovanje mikromrežja v možganih, in se učijo različno. Aktualno vprašanje sedanjega časa je, kako se odrasli učijo. Thorndike, ki je preučeval učenje odraslih, je uporabil različne teste in ugotovil, da če primerja mlade in odrasle z enako začetno stopnjo izobrazbe ni opaziti veliko razlik. Raziskave opravljene v petdesetih letih 20. stoletja, ugotavljajo, da začnejo sposobnosti za učenje upadati po 60. letu, sodobne raziskave pa, da začnejo upadati po 70. letu. Razloge za zviševanje starostne meje, ko začnejo sposobnosti upadati, iščejo v bolj sistematičnem izobraževanju v mladosti, ki dlje ohranja sposobnosti, in v dejavnosti v odraslih letih.

Intelektualne sposobnosti se od 20. do 60. leta ne zmanjšajo, zmanjša se le hitrost. Razlike med odraslim in otrokom se kažejo pri zaznavanju, razumevanju in reševanju problemov.

Odrasli problemov večinoma ne rešujejo impulzivno, problemi se jim ne kažejo kot črno-beli in so praviloma bolj previdni. Odrasli in otroci različno dojemajo tudi čas. Čas postaja odraslim dragocen, ker se kaže v selektivnosti pri izboru programov, pričakovanju učinkovitosti in kakovosti. Odrasli imajo sorazmerno več izkušenj, kar je treba upoštevati pri oblikovanju programov. Čustvena raven izkušenj odraslih in čustven spomin lahko povečata ali zmanjšata učinkovitost učenja. Odrasli ima lahko občutek, da je nesposoben (saj bi npr. lahko že končal šolo v mladosti), ob prvem stiku s učiteljem bo lahko svoje prepričanje potrdil ali zavrnil. Strah, da nečesa ne bo zmožel, povečuje zavore pri učenju. Odrasli je vpet v več sistemov (služba, dom, prijatelji, hobiji), zato prinaša z izobraževanjem in učenjem spremembe več ljudem (Ličen, 2006, 47 – 51).

Podlago za učenje kot tudi za spreminjanje z drugimi dejavnostmi pripisuje Tough človekovi potrebi po spreminjanju. Ta človekova težnja ni naključna, temveč namerna in jo človek načrtno udejanja (Jelenc, 103, 2015).

3.3 Kakšna je vloga izobraževalca/učitelja odraslih v postmoderni dobi?

Kakšen naj bo strokovnjak, ki dela z odraslimi? Tega sicer ni težko opisati, veliko težje je pri posameznem človeku najti vse potrebne lastnosti. Recimo, da mora biti »mozaik« človeka, ki je zmožen empatije, kritičnega razmišljanja, ki dobro pozna značilnosti učenja odraslega in ve, kako pomembne so posameznikove izkušnje. Obvlada vsebine, jih zna zanimivo opisati in hkrati aktivirati udeležence, sočasno pa obvlada široko paleto učnih metod in postopkov. Za nameček pa naj bi bil še zabaven in sproščen (Jelenc, 1996, 55). Ta stavek je bil napisan leta 1996, vendar kot bomo videli v praktičnem delu, so želje oz. pričakovanja študentov tudi danes podobna.

Izobrazba in strokovna usposobljenost učiteljev sta življenjskega pomena, če želimo doseči visoko raven kakovosti poučevanja. Učitelj mora imeti ustrezno strokovno izobrazbo s specifičnega predmetnega področja, ki ga poučuje, hkrati pa tudi drugo znanje in spretnosti, ki so potrebne za kakovostno poučevanje. (Možina, 2003, 250).

Na višješolskem področju je imenovanje predavateljev v domeni Komisije za akreditacijo, višješolskih študijskih programov in višjih šol, ki upošteva Pravilnik o postopku za imenovanje v naziv predavatelj višje šole in iz katerih izhaja, da mora predavatelj imeti: ustrezno izobrazbo, dosežke na področju izobraževanja in strokovnega dela. Višješolski predavatelj mora imenovanje podaljšati na vsakih pet let in takrat ponovno dokazovati, da je v času trajanja imenovanja pridobil nove, dodatne izkušnje na področju izobraževanja in stroke.

Postopki načrtovanja in izpeljava kurikula za odrasle in vrednotenje njegove kakovosti predstavljajo pomemben del vlaganja v razvoj andragoškega osebja, takšno načrtno vlaganje v razvoj, pa je mogoče doseči samo, ko se na sistemski ravni (izobraževalna politika) in na ravni izobraževalne organizacije ter posameznega učitelja zavežemo, da bomo načrtno podpirali razvoj tovrstnega znanja in spretnosti andragoškega osebja (Možina, 2003, 233).

Vloge in naloge andragogov, izobraževalk in izobraževalcev odraslih se v postmoderni dobi spreminjajo. V nadaljevanju je navedenih nekaj bistvenih sprememb izobraževanja odraslih v konceptu vseživljenjskega učenja v postmoderni dobi (Ličen, 2006, 89 - 90):

- Odločitve sprejema posameznik. Poudarjena je individualizacija. Izobraževanje je potrebno približati posamezniku, četudi je množično. Izobraževanje je inovacijsko.
- Vsebine izbira tisti, ki se uči, razvijajo se osebni učni načrti.
- Izobraževanje za življenje in zaposljivost, za delo, prosti čas, za nejasne vloge.
- Učitelj išče vire znanja, ki so v okolju, pripravi jih za učenje.
- Učenje je sofisticirano, poteka nenehno. Na voljo je veliko različnih struktur, da se odrasli učijo, glede na njihove potrebe. Izobraževanje odraslih je proaktivno.

- Izobraževalci odraslih so mentorji, svetovalci. Spodbujati je potrebno družinsko učenje, uporaba metod aktivnega učenja, e-učenje.
- Ocenjevanje je možnost, da učenje izboljšaš, da izboljšaš dosežke in začrtaš drugačen proces. Evalvacija poteka v dialogu vseh udeleženih (razviti inovativne oblike ocenjevanja in jih vključiti v osebne učne načrte, preverjati tedaj, ko se odrasli čuti pripravljenega).
 - Pomembno je razumevanje, prav tako spretnosti, vrednote, ki kažejo kako misliti, kako oblikovati pomene, kako uporabljati energijo čustev.
 - Učenje je participativna dejavnost, lahko je tudi zabavna. Proces je konstrukcija znanja, transakcija in transformacija (oblikovati take okoliščine, da bodo učenci in učitelji učenje »proslavljali«).
 - Učenje in izobraževanje sta vseživljenjski, povezave so vertikalne in horizontalne (zagotoviti možnosti partnerstva, ustvariti povezave med generacijami in lokacijami).
 - Cilji so dolgoročni. Razviti odnos do učenja in vrednot (vzpostaviti povezave med izobraževanjem in življenjem zunaj institucije, z delom, skupnostjo, kulturo).
 - Vsak učitelj ima svoj osebni načrt izobraževanja, ki je povezan z osebnimi vrednotami in željami, s potrebami organizacije, v kateri dela.
 - Učni načrti so zasnovani na znanju in spretnostih. Procesno načrtovanje (osebne spretnosti vplesti v program, sprejemati negotovost).
 - Vsem udeležencem izobraževanja je na voljo svetovanje. Identificiranje in reševanje učnih problemov (vpeljati osebne načine učenja).
 - Institucije se povezujejo. Družine, delovno okolje vključijo v vzgojno-izobraževalno delo. Aktivno sodelovanje v mrežah učenja (napisati vodila za sodelovanje s podjetij, družinami, lokalnimi skupnostmi. Posluževati se e-in drugih oblik komunikacije).
 - Povezati izobraževalno institucijo ali skupine ljudi z okoljem. Program vsebuje tudi elemente za razvijanje strpnosti, spoznavanje večkulturnosti (vpeljati aktivno učenje za večkulturne odnose, ponuditi mreže druženja, internetne mreže, skupne projekte).

V konceptu vseživljenjskega učenja, izobraževanja se kažeta dve spremembi:

- Prva predstavlja širitev vloge učitelja, izobraževalca (nekateri doživljajo spreminjanje vloge učitelja kot bolečo spremembo, ker je izgubil avtoriteto, ki jo je imel kot nosilec znanja. Najbolj zavzeti bijejo plat zvona o mladih, ki so razvajeni, in odraslih, ki so površni. Drugim postajajo nove vloge všeč).
- Druga se kaže kot progresivna kompleksnost in zapletenost kategorij učenja in izobraževanja. Tradicionalni pogled je bil tak, da je učitelj poučeval, učenec pa se je spreminjal. Sodobna razmišljanja opisujejo spreminjajočega se učitelja in učenca, ki združita arhetip učitelj-učenec v učečega se posameznika (Ličen, 2006, 88 – 92).

Mednarodni trendi na področju izobraževanja kažejo premik od tradicionalnega pristopa, pri katerem je v središču učitelj, k pristopu, pri katerem je v središču študent (Kennedy, 2016, 18).

V prejšnjem stoletju je stroka poudarjala predvsem dimenzijo dela, kar je verjetno posledica okoliščin, v katerih je izobraževanje odraslih dobivalo svoje poteze. Odrasle so usposabljali in izobraževali predvsem zaradi hitrih sprememb in izobraževalci so pripravljali zlasti dopolnilno izobraževanje, ki je imelo predvidljive vsebine in cilje. Zdaj so spremembe izobraževanja tako hitre, da niso več jasne in predvidljive, zato izobraževanje ne sme sloneti na memoriranju ampak se poudarja dimenzija igre, iskanja, raziskovanja. V negotovosti, nejasnosti meril, pravil, ki se nenehno prilagajajo, dobi drugačno mesto tudi emocionalno-odnosna dimenzija. Odrasli naj bi v svojem izobraževanju v ustreznem razmerju doživeli delo, napor, diskusijo, revizijo svojega znanja in ustvarjalnosti.

Na novih področjih izobraževanja odraslih se razvijajo novi načini dela. Klasične oblike, kot je tečaj, dobijo nove značilnosti, andragogi vpeljujejo avtorefleksivne metode, predavanja

dopolnijo tudi učenčeve dejavnosti. Evalvacija je navzoča v vseh fazah izobraževalnega procesa in je pospremljena tudi s samoevalvacijo (Ličen, 2006, 224).

4 POMEMBNOСТИ DEJAVNIKOV KAKOVOSTI ZA IZREDNE ŠTUDENTE VIŠJE STROKOVNE ŠOLE

4.1 Opis uporabljene metode

Z anketnim vprašalnikom smo raziskovali pomembnost dejavnikov kakovosti za izredne študente višje strokovne šole. Zanimalo nas je kaj o kakovosti izobraževanja menijo študentje ter kako ocenjujejo stopnjo pomembnosti posameznih dejavnikov kakovosti.

Anketni vprašalnik ima na začetku dve odprti vprašanji. Prvo vprašanje se nanaša na to, kaj je po njihovem mnenju kakovostna šola, drugo pa na to, ali so se pričakovanja glede kakovosti izobraževanja v odrasli dobi spremenila. Prvo odprto vprašanje smo kvalitativno obdelali in pri posameznemu odgovoru zapisali ključne besede. Vse ključne besede smo glede na sorodnost pomena razdelili v 9 sklopov. Pri drugem odprtem vprašanju so bili odgovori bolj enotni in njihova podrobnejša obdelava ni bila potrebna. Pri tretjem vprašanju je navedenih 35 dejavnikov kakovosti višje strokovne šole, za katera so študentje označili stopnjo pomembnosti od 1 do 5. Pri vsakemu dejavniku smo izračunali povprečno oceno. Vsi dejavniki so razvrščeni v 5 kategorij, ki so interpretirani v nadaljevanju. Zadnje vprašanje se nanaša na višino šolnine, ki so jo pripravljene študentje plačati za šolo, ki ima ugled kakovostne šole.

4.2 Preučevana skupina

Preučevana skupina so izredni študentje, udeleženci formalnega izobraževanja za pridobitev višješolske strokovne izobrazbe, vpisani v študijskem letu 2016/1017 na zasebni višji strokovni šoli. Anketirani so bili vpisani v 6 različnih višješolskih programov, nekateri se izvajajo kot študij na daljavo. Anketa je bila poslana na 180 elektronskih naslovov, pravilno rešenih je bilo 43 anket.

4.3 Omejitve

Omejitve izhajajo iz samega vzorca anketiranih, ki je vezan na izbrano šolo.

4.4 Rezultati

V nadaljevanju so povzeti in interpretirani rezultati anketnega vprašalnika po posameznih vprašanjih. Na obe odprti vprašanji so odgovorili vsi študentje, kar pomeni, da smo prejeli 43 različnih odgovorov. Nekateri odgovori so bili krajši, drugi obsežnejši.

V prvem vprašanju smo anketirance prosili, da v nekaj besedah opišejo kakšna je po njihovem mnenju kakovostna šola.

Odgovore smo kvalitativno analizirali tako, da smo iz odgovora vsakega študenta izpisali ključne besede. Vseh ključnih besed je bilo 83. Ključne besede, ki se nanašajo na to, kaj je po mnenju študentov kakovostna šola so razdeljene v 9 sklopov in sicer:

- zaposleni in procesi na šoli,
- pridobljeno znanje,
- predavanja, predavatelji,
- način študija,
- zunanje okolje,
- drugi učinki študija (output),

- način izvedbe študija,
- kakovost študija (odličnost),
- predmetnik, učni načrt.

Prvi sklop se nanaša na zaposlene in procese na šoli, sem je uvrščenih kar 21 ključnih besed. Največ odgovorov je bilo na področju prilagodljivosti, kar nam potrjuje dejstvo, da je prilagajanje izobraževanja izrednim študentom nujno potrebno in pričakovano z njihove strani. Kot vidimo v spodnji tabeli se pet ključnih besed nanaša na klimo in komunikacijo v šoli, štiri ključne besede se nanašajo na različne vidike podpore za študente ter samo dve na odzivnost zaposlenih. Posamezni anketirani študentje pa menijo, da mora biti kakovostna šola inovativna, dobro organizirana, imeti usposobljene zaposlene, spoštljiva do študentov in napredna.

Tabela 1: Odgovori anketiranih študentov na vprašanje kakšno je mnenje o kakovostni šoli, razporejeni po ključnih besedah, ki se nanašajo na zaposlene in procese na šoli

1. sklop: Zaposleni, procesi na šoli

zap.št.	ključna beseda	Frekvenca	področje
1	prilagodljiva glede urnikov, izpitnih rokov, prilagojena hitremu tempu	6	prilagodljivost
2	pozitivno naravnana, pozitivna klima, dobro vzdušje, dostopna študentom, omogoča komunikacijo s šolo in predavatelji, obveščanje študentov	5	kom./klima
3	dobra tehnična pomoč, strokovna pomoč, usposobljeni zaposleni, dostop do splošnih informacij	4	podpora
4	organiziranost šole je na nivoju, inovativna, spoštljiva do študentov, zelo napredna	4	drugo
5	ažurna, odzivna	2	odzivnost

Vir: lasten

Drugi sklop se nanaša na pridobljeno znanje. V tem sklopu je 19 ključnih besed, kar pomeni, da je kakovostna šola za izredne študente tesno povezana z znanjem, ki ga pridobijo. Velika večina meni, da je kakovostna višja šola taka, da omogoči študentom, da pridobijo veliko, predvsem praktičnega (11 odgovorov), znanja. En odgovor se je nanašal na pestrost (različnost) pridobljenega znanja.

Tabela 2: Odgovori anketiranih študentov na vprašanje kakšno je mnenje o kakovostni šoli, razporejeni po ključnih besedah, ki se nanašajo na pridobljeno znanje

2. sklop: Pridobljeno znanje

zap.št.	ključna beseda	Frekvenca	področje
1	uporabno znanje, praktično znanje, ni balasta, znanje uporabno v službi	11	praktičnost
2	znanje (teoretično in praktično), veliko znanja, višje znanje, zakladnica znanja, nivo izobraževanja, znanja iz različnih področij	8	znanje

Vir: lasten

Tretji sklop ključnih besed je povezan s predavatelji in predavanji. Anketirani študentje v večini menijo, da ima kakovostna višja šola kakovostna predavanja in predavatelje. Ta odgovor najbolj izstopa. Posamezni anketiranci opisujejo kakovostno šolo kot šolo, ki ima izkušene predavatelje, usposobljene predavatelje ter take, ki znajo podati znanje in so odzivni. Trije anketirani so izpostavili povezanost kakovostne šole z gradivi, ki jih pripravljajo predavatelji, samo en odgovor pa se nanaša na to, da je kakovostna šola taka, ki ima visok nivo preverjanja znanja.

Tabela 3: Odgovori anketiranih študentov na vprašanje kakšno je mnenje o kakovostni šoli, razporejeni po ključnih besedah, ki se nanašajo na predavatelje in predavanja

3. sklop: predavanja, predavatelji

zap.št.	ključna beseda	Frekvenca	področje
1	kakovostna predavanja, kakovostni predavatelji, dobri predavatelji	8	kakovost
2	izkušen, usposobljen, predavatelj s širino, tak, ki zna podati znanje, odzivni predavatelj, predavatelj iz stroke, sledi novostim	7	dodatne lastnosti predavatelja
3	strokovna predavanja, zanimiva predavanja, predavanja s praktičnimi primeri	4	lastnosti predavanj
4	dobro gradivo, gradivo, učinkovita spletna učilnica (gradivo, učni listi, naloge, navodila)	3	gradivo, materiali za študij
5	visok standard preverjanja znanja	1	preverjanje

Vir: lasten

Četrti sklop se nanaša na način študija, kar sta izpostavila samo dva anketirana študenta. Za njiju kakovostna šola ponuja sodobne načine študija in študija na daljavo.

Peti sklop je povezan z zunanjim okoljem in ugledom, ki ga ima šola v njem. En anketiranec meni, da ima kakovostna šola ugled v okolju in med konkurenco.

Šesti sklop se nanaša na to, kakšen output (poleg znanja) mora dati kakovostna šola študentom. V tem sklopu je identificiranih pet ključnih besed, od tega se tri ključne besede nanašajo na to, da te mora kakovostna šola pripraviti študente »na poklic« oz. povečati možnost zaposlitve, eden meni, da te mora kakovostna šola usposobiti, da lahko ustanoviš svoje podjetje, eden pa, da te mora kakovostna šola pripraviti na to, da uspešno opravljaš izpite in zaključiš šolo.

Sedmi sklop se nanaša na način, kako si študentje želijo pridobivati znanje in sicer eden izmed anketiranih meni, da je kakovostna šola lahka, drugi pa, da ti omogoča na hiter način pridobivati znanje.

Osmi sklop ključnih besed se nanaša na pričakovanja anketiranih glede same kakovosti in dva anketiranca menita, da je kakovostna šola - odlična šola, ostali odgovori pa so vezani na to, da je kakovostna šola vredna zaupanja, nad pričakovanji ter da je na višjem/visokem nivoju.

Zadnji sklop ključnih besed se je nanašal na program in predmetnike. Vemo, da je sam program na višješolskem nivoju predpisan in enoten za vse šole, ki ga izvajajo. Kljub temu je kar pet anketiranih študentov izpostavilo, da je kakovostna šola taka, ki ima zanimiv, aktualen in dober program. Od tega je eden izmed anketiranih študentov izpostavil, da mora program vsebovati veliko prakse (praktičnega izobraževanja).

Strokovno vprašanje in dilema je, ali je bolje, da je program pripravljen na nacionalni ravni ali bi bilo bolje, da se na nacionalni ravni predpiše le temeljne (okvirne) vsebine, drugo pa se prepusti domeni šole. Značilnosti formalnega izobraževanja je tudi ta, da so formalni javnoveljavni programi po navadi zelo strukturirani in velikokrat za pridobitev javnoveljavne listine zahtevajo doseganje določenih, od zunaj postavljenih standardov znanja (Možina, 2003, 46).

V drugem vprašanju smo anketirane vprašali ali so se njihova pričakovanja glede kakovosti izobraževanja v odrasli dobi kaj spremenila in v kolikor so se naj napišejo kako in v čem so se spremenila.

Na to vprašanje je od 43 anketiranih odgovorilo 38 študentov, 5 anketiranih pa ni podalo odgovora. Od 38 odgovorov je 20 študentov odgovorilo, da so se pričakovanja v odrasli dobi spremenila, 14 študentov je odgovorilo, da se pričakovanja niso spremenila. Trije odgovori so takšni, da niso odgovorili na zastavljeno vprašanje. Eden izmed anketiranih pravi, da ne ve ali so se pričakovanja spremenila ali ne. V nadaljevanju bom na kratko povzela odgovore anketiranih študentov, ki so spremenili pričakovanja v odrasli dobi.

Od 20 študentov, ki pravijo, da so se pričakovanja glede kakovosti izobraževanja v odrasli dobi spremenila, kar 11 študentov pravi, da pričakujejo ustrezne vsebine, predvsem več praktičnega in uporabnega znanja. Štirje študentje so izpostavili, da so se pričakovanja spremenila zaradi izkušenj. Trije študentje pričakujejo v odrasli dobi boljše komunikacijo s predavatelji, ki naj imajo posluš za študente ter komunikacijo z njimi na višjem nivoju. Dva anketirana menita, da v odrasli dobi bolj ceniš možnost šolanja in spremeniš zahteve, en odgovor pa se nanaša na to, da v odrasli dobi pričakuješ od izobraževanja boljše zaposljivost ter višjo kakovost. Zanimiva sta tudi komentarja, da v odrasli dobi želiš/zahtevaš, da se pričakovanja glede študija uresničijo ter da si bolj odgovoren do sebe.

Pri tretjem vprašanju so anketirani ocenjevali pomembnost različnih dejavnikov kakovosti. Anketirani študentje so izbirali ocene od 1 do 5, pri čemer ocena 1 pomeni, da dejavnik ni tako pomemben, ocena 5, pa je dejavnik najbolj pomemben.

Vsi dejavniki kakovosti so razdeljeni v 5 sklopov in sicer se posamezni sklopi nanašajo na:

- poslanstvo šole in zaposlene na šoli,
- predavatelje,
- materialne pogoje,
- vpetost v okolje,
- študente, diplomante.

Na ta način sem želela oceniti kateremu dejavniku študentje dajejo največ pomena in kateri izstopa znotraj posameznega sklopa.

Prvi sklop dejavnikov se nanaša na poslanstvo in zaposlene in je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 4: Dejavniki kakovosti, ki se nanašajo na poslanstvo šole in zaposlene na šoli

1. POSLANSTVO, ZAPOSLENI	1	2	3	4	5	povprečna ocena
Procesi dela so taki, da vse nemoteno poteka (obveščanje, obravnave prošelj, študijski proces itn.)	0%	0%	2%	16%	81%	4,8
Ravnatelj je za študente dostopen in se osebno zavzema za višjo kakovost šole.	0%	2%	2%	30%	65%	4,6
Šola upošteva šolsko zakonodajo.	0%	2%	5%	28%	65%	4,6
Klima na šoli je pozitivna, vsi zaposleni so videti zadovoljni.	0%	0%	5%	42%	53%	4,5
Zaposleni na šoli so odzivni v roku 24ih ur.	2%	0%	12%	37%	49%	4,3
Šola ima objavljeno poslanstvo, ki ga poznajo vsi zaposleni in študentje.	7%	7%	16%	47%	23%	3,7

Vir: lasten

V tem sklopu opazimo, da je anketiranim študentom najbolj pomembno, da so procesi dela taki, da vse nemoteno poteka, saj je ta dejavnik ocenilo z oceno 5 kar 81 % anketirancev, dejavnik pa ima povprečno oceno 4,8.

Drugi najbolj pomemben dejavnik je ta, da je ravnatelj dostopen in se osebno zavzema za višjo kakovost šole ter da šola upošteva šolsko zakonodajo. Ta dva dejavnika imata povprečno oceno 4,6.

Anketiranim je pomembno in najbolj pomembno tudi to, da je klima na šoli pozitivna in da so zaposleni videti zadovoljni, saj je 95 % anketiranih temu dejavniku dalo oceno 4 ali 5, povprečna ocena tega dejavnika pa je 4,5.

Odzivnost zaposlenih v roku 24ih ur je polovici anketiranih najbolj pomembna, 37 % meni, da je zelo pomembna, 12 % pa da je pomembna.

Izmed vseh navedenih dejavnikov je anketiranim študentom (relativno gledano) manj pomembno to, da ima šola objavljeno poslanstvo in da ga poznajo vsi zaposleni in študentje, saj so se pri tem dejavniki ocene najbolj razporedile, povprečna ocena pa je 3,7.

Drugi sklop dejavnikov se nanaša na predavatelje in predavanja in je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 5: Dejavniki kakovosti, ki se nanašajo na predavatelje in njihove ocene

2. PREDAVATELJI	1	2	3	4	5	povprečna ocena
Predavatelj ima veliko praktičnega znanja.	0%	0%	2%	19%	79%	4,8
Predavatelj je odziven in dosegljiv.	0%	0%	0%	26%	74%	4,7
Predavatelj spodbuja študente in ima vlogo mentorja.	0%	0%	0%	33%	67%	4,7
Predavatelj je do študentov spoštljiv.	2%	0%	0%	26%	72%	4,7
Predavatelj uporablja pri razlagi praktične primere.	0%	0%	0%	37%	63%	4,6
Študijsko gradivo za študente je uporabno in smiselno, brez balasta in nepotrebnih vsebin.	0%	2%	5%	35%	58%	4,5
Predavatelj je dober retorik.	0%	5%	7%	47%	42%	4,3
Predavatelj ima možnost da spremeni nivo zahtevnosti, v kolikor imajo študentje slabše ali boljše predznanje.	0%	7%	19%	30%	44%	4,1
Predavatelj upošteva predznanje in izkušnje študentov.	2%	0%	30%	26%	42%	4,0
Predavatelj ima veliko teoretičnega znanja.	0%	2%	30%	35%	33%	4,0
Predavatelj je do študentov popustljiv in razume, da so izredni študentje bolj obremenjeni.	2%	7%	21%	37%	33%	3,9
Predavatelj dosledno upošteva predpisane učne načrte.	0%	5%	33%	37%	26%	3,8
Predavatelj mora imeti ugled v družbi.	9%	5%	26%	44%	16%	3,5

Vir: lasten

V tem sklopu so študentje označili kot najbolj pomemben dejavnik kakovosti to, da ima predavatelj veliko praktičnega znanja, povprečna ocena tega dejavnika je najvišja v tem sklopu t.j. 4,8.

Na drugem, tretjem in četrtem mestu so dejavniki: da je predavatelj odziven, dosegljiv in spoštljiv (vsi odgovori imajo pri oceni 5 odstotek odgovorov nad 70) ter da predavatelj spodbuja študente in ima vlogo mentorja (ocena 4 in 5 imata skupaj 100%). Vsi trije dejavniki imajo tudi povprečno oceno 4,7. Med bolj pomembne dejavnike kakovosti lahko uvrstimo tudi to, da predavatelj razlaga snov na praktičnih primerih ter da ima kakovostno študijsko gradivo (ocena 4 in 5 imata skupaj 93%).

Večina študentov je dejavniku kakovosti, da je predavatelj dober retorik dala oceno 4, vseeno pa skupaj kar 89% anketirancev meni, da je to zelo in najbolj pomembno. Povprečna ocena tega dejavnika je 4,3.

Dejavnik, da ima predavatelj možnost spremeniti nivo zahtevnosti, v kolikor imajo študentje slabše ali boljše predznanje ima povprečno oceno 4,1 in glavnina študentov to ocenjuje kot zelo pomembno. Ta dejavnik je pomemben za nadaljnje raziskovanje in diskusijo, do katere stopnje se lahko prilagodi nivo zahtevnosti za izredne študente oz. če se sploh lahko kakorkoli prilagodi. Prilagajanje in upoštevanje predznanja in izkušenj se študentom glede na

razporeditev odgovorov ne zdi tako pomembno (v primerjavi z drugimi dejavniki), vseeno pa iz odgovorov vidimo, da izredni študentje to pričakujejo.

Kljub temu, da dejavnik »praktičnosti znanja« pri vseh analizah zelo izstopa vidimo, da so anketirani mnenja, da je tudi teoretično znanje predavatelja pomembno. Ocene se pri tem dejavniku v zgornjih treh razredih (ocena 3, 4, 5) skoraj enakomerno razporedijo po tretjinah. Čeprav je povprečna ocena dejavnika, da mora biti predavatelj popustljiv do izrednih študentov (ker so obremenjeni) 3,9 vidimo, da je ta dejavnik uvrščen med zadnje tri dejavnike. Predavatelji moramo vedno, tudi pri izrednih študentih zahtevati minimalne standarde znanja, seveda pa lahko upoštevamo njihove izkušnje in prilagodimo način izvedbe.

Najmanj pomembna dejavnika se študentom zdita, da predavatelj dosledno upošteva učne načrte ter da ima predavatelj ugled v družbi, saj imata ta dejavnika povprečno oceno 3,8 oz. 3,5.

Spodnja tabela prikazuje dejavnike kakovosti, ki se nanašajo na materialne pogoje.

Tabela 6 : Dejavniki kakovosti, ki se nanašajo na materialne pogoje in njihove ocene

3. MATERIALNI POGOJI	1	2	3	4	5	povprečna ocena
E-referat in drugi informacijski sistemi vedno brezhibno delujejo.	0%	0%	5%	42%	53%	4,5
Šola je finančno stabilna.	0%	0%	16%	49%	35%	4,2
Šola ima knjižnico z relevantno literaturo za študij.	0%	5%	23%	28%	44%	4,1
Šola ima sodobno IKT opremo.	0%	0%	19%	63%	19%	4,0
Prostori šole so lepo urejeni.	0%	2%	21%	53%	23%	4,0
Šola ima čitalnico z dostopom do interneta.	5%	7%	26%	23%	40%	3,9
Šola ima urejeno parkirišče za študente.	7%	12%	26%	23%	33%	3,6

Vir: lasten

Pri dejavnikih, ki se nanašajo na materialne pogoje moramo upoštevati to, da preučevana šola ponuja študij na daljavo, ker je delovanje IKT sistemov in portalov zelo pomembna. Največji procent odgovorov je pri dejavniku kakovosti, da ima šola sodobno IKT opremo, saj je kar 63 % anketiranih to označilo kot zelo pomembno. Kot najbolj pomembno je 53 % študentov označilo to, da e-referat in drugi informacijski sistemi vedno brezhibno delujejo. Kot najmanj pomemben dejavnik je parkirišče za študente, ki ima povprečno oceno 3,6.

Predzadnji sklop dejavnikov zajema dejavnike kakovosti, ki so povezani z vpetostjo v okolje.

Tabela 7: Dejavniki kakovosti, ki se nanašajo na vpetost v okolje in njihove ocene

4. VPETOST V OKOLJE	1	2	3	4	5	povprečna ocena
Šola se povezuje z gospodarstvom in te povezave vnaša v študijski proces.	0%	0%	19%	30%	51%	4,3
Šola organizira dodatne dogodke in srečanja za študente ter tako spodbuja povezovanje (mreženje).	0%	5%	9%	47%	40%	4,2
Šola nudi možnost mednarodnih izmenjav.	0%	5%	19%	40%	37%	4,1
Šola podpira lokalno okolje s sponzoriranjem.	5%	5%	35%	35%	21%	3,6

Vir: lasten

Pri dejavniki kakovosti, ki jih obravnavam v sklopu vpetosti v okolje ima najvišjo povprečno oceno dejavnik povezovanja šole z gospodarstvom in povezovanje le-tega s študijskim procesom. Kar 87 % anketiranih študentov je odgovorilo, da je zelo pomembno in najbolj pomembno z vidika kakovosti, da šola organizira dogodke in srečanja za študente, ki omogočajo mreženje. Mednarodne izmenjave kot dejavnik kakovosti niso tako pomembne v primerjavi z drugimi dejavniki kakovosti v sklopu vpetosti v okolje. Najnižjo povprečno oceno je imel dejavnik kakovosti, ki se nanaša na to, da šola podpira lokalno okolje s sponzoriranjem. Ta dejavnik ima skupaj z ugledom predavatelja v družbi in parkiriščem najnižjo povprečno oceno od vseh dejavnikov, ki smo jih preučevali

Na zadnjem mestu so dejavniki kakovosti, ki so povezani s študenti in diplomanti.

Tabela 8: Dejavniki kakovosti, ki se nanašajo na študente in diplomante in njihove ocene

5. ŠTUDENTI/DIPLOMANTI	1	2	3	4	5	povprečna ocena
Diplomanti so bolj zaposljivi, ker pridobijo uporabno znanje.	0%	0%	12%	28%	60%	4,5
Predavatelji študentu dajejo povratno informacijo, kar omogoča študentom osebni razvoj.	0%	0%	9%	37%	53%	4,4
Študentje so na predavanjih zagnani in vedoželjni.	0%	0%	12%	49%	40%	4,3
Študentje imajo možnost pri predmetu zahtevati dodatne vsebine.	0%	5%	26%	35%	35%	4,0
Študentje morajo biti seznanjeni s povzetki samoevalvacijskega poročila.	2%	7%	23%	42%	26%	3,8

Vir: lasten

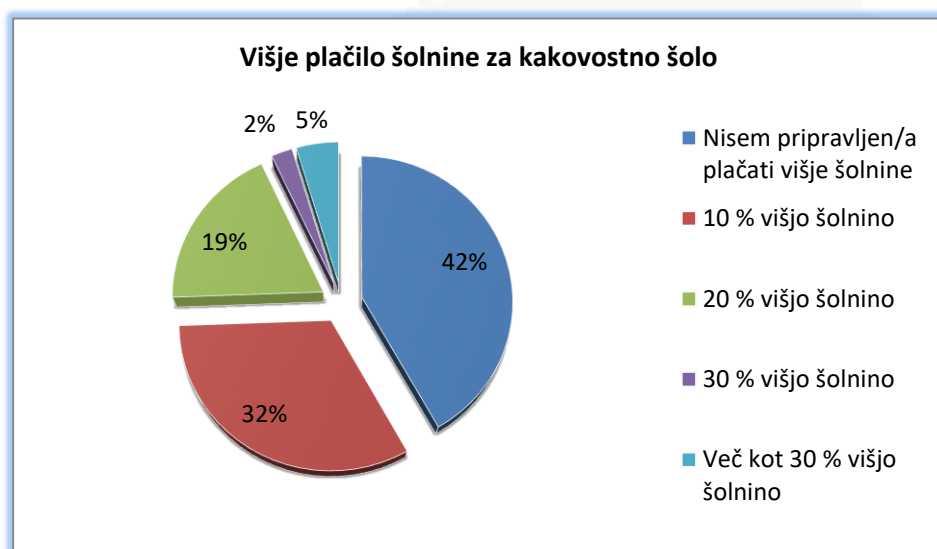
V tem sklopu je dejavnik zaposljivosti za anketirane študente ključen, saj kar 60 % anketiranih meni, da je to najbolj pomemben dejavnik kakovosti višje šole, 28 % pa, da je zelo pomemben. Dejavnik ima povprečno oceno 4,5. Presenetljivo visoko je tudi dejavnik kakovosti, ki pravi, da naj predavatelj poda povratne informacije in na ta način vpliva na osebni razvoj. Ta dejavnik ima povprečno oceno 4,4, nekaj več kot polovica anketiranih ga je označila kot najbolj pomembnega. Anketiranim študentom je pomembno tudi to, da so študentje na predavanjih vedoželjni in zagnani, saj je 89 % anketiranih dejavniku dalo oceno 4 in 5. Iz odgovora lahko sklepamo, da študentje cenijo, da je v razredu oz. skupini delovna, dinamična in pozitivna klima. Dejavnik, da imajo študentje možnost zahtevati dodatne

vsebine je relativno manj pomemben, kljub temu, pa je pozitivno, da ima povprečno oceno 4. Kot najmanj pomemben dejavnik v tem sklopu so anketirani študentje izbrali to, da morajo biti seznanjeni s samoevalvacijskim poročilom.

Zadnje vprašanje se je nanašalo na to, ali so anketirani pripravljene plačati višjo šolnino za šolo, ki ima ugled kakovostne šole. Izbirali so lahko med petimi možnimi odgovori, ki so vidni v legendi slike št. 1.

Glede na to, da mora šola, ki želi zagotavljati kakovostno delovanje temu nameniti ustrezno količino časa, denarja in kadra nas je pri zadnjem vprašanju zanimalo ali so študenti pripravljene za šolo, ki ima ugled kakovostne šole plačati višjo šolnino.

Slika 1: Prikaz pripravljenosti anketiranih študentov plačila višje šolnine za šolo, ki ima ugled kakovostne šole

Vir: lasten

Iz zgornje slike lahko razberemo, da 42 % anketiranih ni pripravljenih plačati višje šolnine, 58 % anketiranih pa je pripravljenih plačati višjo šolnino.

Od tistih, ki so pripravljene plačati višjo šolnino je 32 % pripravljene plačati 10 % višjo šolnino, 19 % anketiranih je pripravljene plačati 20 % višjo šolnino, 2 % anketiranih je pripravljene plačati 30 % višjo šolnino, 5 % anketiranih pa več kot 30 % višjo šolnino.

Če upoštevamo zgornje ugotovitve lahko domnevamo, da imajo višje strokovne šole tudi v finančnem smislu še nekaj možnosti, da ohranjajo in izboljšujejo kakovost, predvsem pa morajo ohraniti motivacijo za kakovostno delovanje šole in poskrbeti, da je to prepoznano v okolju in potrjeno s strani zadovoljnih študentov.

5 ZAKLJUČEK

V zaključku lahko povzamemo, da je glavni dejavnik kakovostne šole predavatelj, ki prenaša študentom kakovostno in predvsem praktično, uporabno znanje. Študentje imajo v odrasli dobi drugačna pričakovanja, ki so povezana predvsem s tem, da pričakujejo ustrezne vsebine, predvsem pa več praktičnega in uporabnega znanja. Večini anketiranih je skupno to, da so se pričakovanja spremenila zaradi izkušenj.

Možnosti za nadaljnje raziskovalno delo vidimo v tem, da lahko razširimo vzorec na več višjih strokovnih šol, ki imajo izredne študente ter naredimo novo raziskavo o dejavnikih kakovosti med rednimi študenti. Zanimivo bi bilo primerjati pričakovanja odraslih študentov s pričakovanjem otrok/dijakov. V ta namen bi bilo potrebno dodatno definirati pojem »odraslosti«. V bodoče se lahko vprašalnik razširi in doda določene dejavnike, ter se jih še bolj poglobljeno analizira.

Prednost raziskave vidim v tem, da je dala dober izbor dejavnikov kakovosti za izredne študente ter potrdila pomembnost predavatelja za sam izobraževalni proces. Predavatelj je srce in osrednja figura izobraževanja. Za konec pa v razmislek, v kolikšni meri višje strokovne šole skrbijo, spremljajo in tudi preverjajo didaktični, strokovni in ne nazadnje osebni razvoj predavatelja, ki mora biti, kot smo uvodoma zapisali kot mozaik, sestavljen iz nešteto koščkov, pri čemer je vsak košček pomemben in nepogrešljiv.

6 VIRI IN LITERATURA

GOVEKAR OKOLIŠ M., LIČEN N. *Poglavja iz andragogike*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2008-

JELENČ, S. *Izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 1996.

JELENČ, Z. Allen Tough – Raziskovalec učenja in spreminjanja odraslih ter vizionar. Ljubljana: Andragoška spoznanja, 2005/3.

KENNEDY, D. *Pisanje in uporaba učnih izidov*. Maribor: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2015.

LIČEN, N. *Izobraževanje odrasli*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2006.

MOŽINA, T. *Kakovost v izobraževanju*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 2003.

UVAJANJE MERJENJA DELOVNE OBREMENITVE VIŠJEŠOLSKIH PREDAVATELJEV: PRAKTIČNI PRIMER NA VSŠGT BLED

Mag. Janez Damjan
Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled
janez.damjan@vgs-bled.si

POVZETEK

V prispevku je najprej kratko obravnavano vprašanje formalnega obsega dela višješolskih predavateljev in vprašanje merjenja njihove delovne obremenitve glede na neenakomerno razporeditev delovnega časa. V nadaljevanju je prikazan primer uvajanja novega načina merjenja obsega dela v obdobju od leta 2014 do 2017 na VSŠGT Bled, ki je potekalo v več fazah. V zaključku so predstavljene nekatere ugotovitve, še posebej pomen postopnosti uvajanja sprememb ter transparentnosti. Izpostavljen je tudi pomen objektivnega merjenja obsega dela za kakovost izobraževanja.

1 UVOD

Med pomembnimi dejavniki, ki vplivajo na kakovost izobraževalnega procesa v terciarnem izobraževanju, je delo predavateljev. Pomembni elementi so strokovnost in vpletenost v zunanje okolje, zavzetost in predanost pri delu s študenti, sodelavci, pa tudi časovni obseg dela. Merjenje obsega dela v terciarnem izobraževanju je zahteven proces, saj gre za zelo kompleksno delo, sestavljeno iz zelo različnih aktivnosti, učinkovitost dela pa je odvisna tako od izvajalca kot od študentov, sodelavcev, odzivov okolja in drugih dejavnikov.

Obseg dela predavateljev v višjem šolstvu kot javnih uslužbencev je načeloma opredeljen z zakoni in drugimi pravnimi akti, ki pa ne dajejo dovolj usmeritev za spremljanje obsega dela v praksi. Pri nastopu direktorskega položaja sem se zato soočil z izzivom, kako spremljati delo predavateljev na način, ki bi bil pregleden in enostaven ter hkrati upošteval vso kompleksnost dela. V tem prispevku povzemam ključne ukrepe pri uvajanju sprememb v merjenje obsega dela na VSŠGT Bled ter prve rezultate.

VSŠGT Bled je bila ustanovljena leta 1996 ter izvaja programe Gostinstvo in turizem ter Velnes. Poslanstvo zavoda je opredeljeno kot izobraževanje in usposabljanje visoko strokovnih kadrov, ki bodo s svojim znanjem, veščinami in gostoljubnostjo uspešno in trajnostno razvijali turizem, gostinstvo in velnes ter z njimi povezane dejavnosti (šport, kultura...) v Sloveniji, še posebej v njeni alpski turistični regiji. V viziji zavoda za prihodnje obdobje je zapisano, da se želi razviti v izobraževalno središče, ki povezuje ter združuje različne ravni ter oblike vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja na področju turizma, gostinstva, velnesa in povezanih področij, s svojo kakovostjo pa sooblikuje ugled Bleda kot svetovne turistične destinacije.

V posameznem letu je na šolo vpisanih okoli 450 študentov, v izobraževalnem procesu pa sodeluje več kot dvajset predavateljev in okoli trideset inštruktorjev ter drugih zaposlenih v šolskem hotelu Astoria. Večina redno zaposlenih, to so javni uslužbenci v skupnih službah in v šolskem hotelu delo opravlja v celoti v prostorih zavoda. Redno zaposleni predavatelji, ki sicer svojo prisotnost ravno tako evidentirajo z uro ob prihodu in odhodu iz šole, pa del svojih delovnih obveznosti opravijo doma. Praktično vprašanje in svojevrsten raziskovalni problem

je, kako beležiti obveznost dela predavateljev, da bo zadoščeno zakonskim zahtevam, pričakovanjem predavateljev in načelu enakopravne obravnave javnih uslužbencev.

2 TEORETSKI IN FORMALNI OKVIRJI ZA DOLOČANJE DELOVNE OBREMENITVE PREDAVATELJEV

V članku Akademski poklic, delovni čas in delovne obremenitve (Širca, Ocvirk, Blažon, 2010) so odlično opredeljeni izzivi, ki jih predstavlja urejanje delovnih razmerij učiteljev v terciarnem izobraževanju v Sloveniji. V njem so opredeljene dejavnosti akademskega osebja, ki vključujejo »...vse oblike in vsebine neposredne in posredne pedagoške obveznosti, pa tudi temeljno znanstvenoraziskovalno oz. umetniško delo in sodelovanje pri upravljanju. Da bi visokošolski učitelj in sodelavec dosegel svojo osnovno plačo. Mora v skladu z delovno zakonodajo opraviti 40-urni delovnik, v katerega so vključeni učinkovito delo, prazniki ter redni in izredni dopusti« (str. 147).

Zapisano lahko smiselno razumemo tudi kot obveznost višješolskega učitelja na javni višji strokovni šoli. Za višješolskega učitelja sicer velja tedenska pedagoška obveza največ 16 ur (121. člen ZOFVI), letno pa v 34 tednih organiziranega izobraževanja najmanj 384 ur (5. člen Pravilnika o normativih za financiranje višjih strokovnih šol). Očitno je, da narava dejavnosti zahteva neenakomerno razporeditev delovnega časa, ki lahko na določen dan, npr. v primeru izvajanju večjega študentskega projekta traja tudi do 12 ur in več. Nesporno je, da delo višješolskega predavatelja v nekaterih aktivnostih ni nujno povezano s fizično prisotnostjo na delovnem mestu, ampak lahko priprava na predavanja, elektronsko komuniciranje idr. vsaj enako učinkovito izvaja na daljavo ob zanj najbolj primernem času.

V kolikor pa odgovorna oseba na šoli omogoči fleksibilno delo predavatelja, ki ni vezano na 8-urno fizično prisotnost na delovnem mestu, se odprejo številna vprašanja kako zadostiti zakonskim zahtevam za javne uslužbence in zagotoviti enakovredno obravnavo vseh zaposlenih ter ustrezno nagrajevanje. S tem vprašanjem se sicer na zahtevo Računskega sodišča RS že nekaj časa ukvarjajo ustrezne službe MIZŠ ter sindikati, vendar jasnih usmeritev še ne bo tako kmalu. Takšno stanje postavlja ravnatelja oz. direktorja višje šole pred številne izzive, ko poskuša uresničevati svojo zakonsko obveznost o organiziranju izobraževalnega procesa na šoli.

3 PREDSTAVITEV KORAKOV PRI UVAJANJU MERJENJA DELOVNE OBREMENITVE

V tem poglavju so opisani koraki pri merjenju delovne obremenitve na VSŠGT Bled v obdobju od 2014 do danes, ko je projekt v predvidoma v zadnji fazi in se rezultati že uporabljajo tudi za nagrajevanje javnih uslužbencev. Med vsakim izmed navedenih korakov je bil najmanj eden sestanek zaposlenih predavateljev, na katerem je bila opravljena analiza stanja ter predstavljeni naslednji korak. Ključne ugotovitve teh diskusij so bile upoštevane pri uvajanju merjenja, predvsem pa pri pisni ter ustni komunikaciji z vsem vpletenimi.

3.1 Opis začetnega stanja evidentiranja delovnih obveznosti

Evidentiranje delovnih obveznosti oz. merjenje delovne obremenitve je do študijskega leta 2014/15 potekalo na šoli tako, da so predavatelji v spodnjo tabelo ročno ali v urejevalniku besedil vpisovali opravljene pedagoške ure in druga dela po svoji presoji. V določenih primerih, če je predavatelj dokaj vestno vpisoval svoje aktivnosti, je ob koncu študijskega leta njegova mapa vsebovala tudi do 100 strani.

Slika 1: Primer dnevnika dela pred uvajanjem novega načina merjenja delovne obremenitve

Datum	Ure (od-do)	Vsebina	Št. udeležencev	Opombe	Podpis
Število ur - Predavanja	Število ur - Vaje	Število ur – konzultacije	Število ur – izpiti	Število ur - Ostalo	SKUPAJ UR

(Vir: interna dokumentacija VSŠGT Bled)

Vodenje dnevnika dela na opisan način je lahko bilo za predavatelja zelo zamudno, enako pa tudi njegovo pregledovanje. Praktično ni bilo mogoče izračunati kumulativne obremenitve v študijskem letu ter primerjati opravljenega dela z osebnim delovnim načrtom ali med predavatelji.

V vlogi direktorja sem sicer že na začetku študijskega leta 2014/15, torej po prvem letu vodenja, želel vpeljati manjše spremembe, vendar sem po prvih diskusijah ugotovil, da je v zvezi z delovno obveznostjo predavateljev v višješolskem sistemu še preveč odprtih vprašanj. Uvajanje sprememb brez poglobljenega poznavanja sistema bi bilo preuranjeno in ne bi prineslo drugih rezultatov kot slabo voljo.

3.2 Uvajanje merjenja delovne obremenitve

V študijskem letu 2015/16 je prišlo do prve faze uvajanja merjenja delovne obremenitve, ki je temeljila na delitvi del v tri sklope:

1. t.i. pedagoške ure,
2. udeležba na sestankih, zborih, ekskurzijah, usposabljanjih ipd,
3. Aktivno individualno delo (diplome, vodenje projektov, delovnih teles idr.)

Delo in ure so se vpisovale v spodnjo preglednico za posamezen mesec, ki je bila oblikovana v Excelu, kar je omogočalo preprosto seštevanje delovnih obveznosti na mesečni ravni in na koncu leta tudi pregled na letni ravni. To poročilo o delu oz. dnevnik dela predavatelja je tudi formalna oblika spremljanja opravljanja delovnih obveznosti pedagoških delavcev na VSŠGT Bled.

Slika 2: Vzorec dnevnika dela v študijskem letu 2015/16

PRIMEK IN IME DNEVNIK DELA ZA MESEC:		JANUAR 2016		Opomba za celodnevno delo "doma": V stolpec 2 ali 3 vnesite aktivnosti, ki so bile navedene v epošti za odobritev		
Dan	1. Predavanja in vaje po izvedbenem kurikulumu *PEDAGOŠKE URE	2. Zbori, seje, sestanki, ekskurzije, organizacijsko delo in drugo ter usposabljanje	3. Diplome, vodenje projektov, strokovnih teles in druge posebej dogovorjene aktivnosti	Regi- striran čas	Delo "doma"	
	Kratica predmeta, Zap. št. Predavanja/vaje v štud. Letu, naslov, skupina	Kratek opis dogodka (npr. 2. seja PZ, kraj in naslov usposabljanja) ali dela	Pri diplomih se vpiše Priimek in ime študenta na dan zagovora. Pri projektih vpišite naslov ali šifro projekta, nato kratek opis dela	Število ur	Število ur	Število ur
1	Praznik					
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
skupno		0	Skupno			

Stran 1

datum	podpis
Izpolnil: 1.02.2016	
Pregledal:	
Odobril:	

(Vir: interna dokumentacija VSŠGT Bled)

Predavatelji so novo preglednico najprej dva meseca testno izpolnjevali, nato pa smo opredelili kratka navodila oz. pojasnila.

- Za 1 uro neposredne pedagoške obveznosti, ki se vpišuje v 1. stolpec dnevnika, se predpostavlja 1 ura organizacijske in tehnične priprave (vključuje tudi komunikacijo s študentom ter preverjanje znanja in vodenje evidenc) in 1 ura za vsebinsko pripravo (študij, raziskovanje, spremljanje aktualnega dogajanja v povezavi s predmetom)
- Preverjanje znanja in druge preverljive aktivnosti (sestanki, seje, ekskurzije, komisije, usposabljanja ipd.) se obvezno vpišujejo v 2. stolpec, ne navaja pa se dolžina trajanja.
- Ostali čas do polne delovne obveznosti je namenjen delu na drugih šolskih dejavnostih in projektih, ki se z vsakim pedagoškim delavcem v čim večji meri dogovori v okviru osebnega letnega načrta dela. To delo, kot tudi mentorstvo diplom, se vpišuje v 3. kolono dnevnika.
- Za najavljeno in vsebinsko opredeljeno ter odobreno »delo doma« se vpiše 8 ur ter se ga kratko vsebinsko opiše (kot v odobreni najavi) v 2. ali 3. stolpec, odvisno od vrste dela.

Na tej stopnji je bilo še pomembno, da smo vpeljali standarde za posamezne vrste dela:

- Mentorstvo diplomske naloge: 12 ur (1,5 delovnega dne)
- Predsedovanje komisiji in vodenje aktiva: 10 delovnih dni

- Trening s tekmovalci in udeležba na tekmovanjih:
 - o 1 tekmovalec/tekmovanje v Sloveniji 16 ur (2 delovna dneva)
 - o 1 tekmovalec/tekmovanje v tujini 24 ur (3 delovni dnevi)
 - o Medalja na mednarodnem tekmovanju 8 ur (1 delovni dan)
- Aktivna udeležba na domači konferenci 8 ur (1 delovni dan)
- Objava članka v domači strokovni reviji 16 ur (2 delovna dneva)
- Objava v tuji strokovni reviji 24 ur (3 delovni dnevi)

Relativno hitro je bilo ugotovljeno, da nov način poročanja pomeni manj dela in daje večjo preglednost tako predavatelju kot direktorju. Predvsem pa je bilo možno na tej osnovi praktično uveljaviti sistem dela na domu, ki ga opredeljuje šolski pravilnik o delovnem času. Predavatelj praviloma na začetku meseca najavi dneve, ko bo delo opravljal izven šolskih prostorov ter njegovo vsebino. Ravnatelj tako najavo potrди ali zahteva dodatno utemeljitev, predavatelj pa najavo ustrezno zabeleži v dnevniku dela.

Še največ dilem je bilo v zvezi z razvrščanjem nepedagoškega dela na t.i. »pasivno« delo, torej zgolj udeležbo na dogodku in t.i. »aktivno« delo, ki zahteva tudi pripravo na dogodek ter pomeni določeno odgovornost (npr. vodenje aktiva za razliko od zgolj udeležbe na seji aktiva). Za »pasivno« delo, torej za enostavno udeležbo na sestankih, ni bilo potrebno navajati števila ur, ker se je najprej predpostavilo, da gre v ta namen cca. eno petino celotnega časa delovne obveznosti.

3.3 Sprotno spremljanje delovne obremenitve

V študijskem letu 2016/17 smo mesečno obliko dnevnika dela, kjer je vsak mesec predstavljal list v Excelovi preglednici, nadgradili tako, da so se ure v vsaki koloni mesečno seštevale v zbirni list. Tako je bilo možno ugotavljanje doseganja ali preseganja pedagoške obveznosti v primerjavi z osebnim delovnim načrtom ter ugotavljanje obsega ostalega dela.

Bistvo je, da se za pedagoško uro v razredu šteje še ena ura za organizacijsko tehnično pripravo (materiali, delo v e-učilnici, elektronsko dopisovanje s študenti, vodenje evidenc, izpiti) in ena ura za strokovno pripravo. Število opravljenih pedagoških ur se torej pomnoži s 3 in deli z 8, da dobimo število delovnih dni. Obseg dela za diplomsko nalogo ali vodenje projekta je bil vnaprej določen v delovnih dnevih. Predavatelj pa je dejanski obseg dela sproti navajal, kar je omogočalo, da smo na koncu študijskega leta analizirali ustreznost standardov ter jih v nadaljevanju ustrezno korigirali.

Na koncu študijskega leta smo torej za posameznega predavatelja sešteli vse opravljene ure po kategorijah dela ter jih spremenili v delovne dneve ter izračunali delež opravljenega dela glede na letno delovno obveznost, ki v dnevih znaša najmanj 215 delovnih dni (potem ko odštejemo od 365 dni vse vikende, praznike, dela proste dneva in dopust). Na ta način je bila omogočena realna primerjava delovne obremenitve posameznega predavatelja kot osnova za letni razgovor ter pripravo osebnega delovnega načrta za novo študijsko leto.

3.3 Plan delovne obremenitve kot osebni delovni načrt

Pred začetkom študijskega leta 2017/18 smo sprotno spremljanje delovnih obveznosti nadgradili v osebni delovni načrt, katerega vzorec je prikazan na sliki 3. Pred začetkom leta je bila za vsakega predavatelja pripravljena tabela z vsemi predvidenimi pedagoškimi in drugimi obveznostmi, plan pokritosti pa mora dosegati 100% za polno plačo. Predavatelj v dnevnik dela, ki ostaja enak kot v preteklem letu, vpisuje svoje aktivnosti. Opravljene aktivnosti se bodo mesečno obračunale v t.i. osebnem letnem poročilu in omogočale sprotno preverjanje obsega dela, eventualno preseganja ali potrebo po bolj enakomernem razporejanju dela s strani vodstva.

Slika 3: Vzorec osebnega letnega delovnega načrta in poročila

Osebno letno poročilo za študijsko leto 2017/18															
		delež	dni	obveznost	realizirano										
		plan pokritosti	zaposlitve	dopusta v dnevih	v dnevih										
Predavatelj Janez		100,0%	1,0	35	213										
Vsebinski modul	Program	Predmet	Kratika predmeta	ECTS	Letnik	Smer	Semester izvajanja	Število ur študenta	PR	SV	LV	Število skupin	PLAN URE SKUPNO	REALIZACIJA URE SKUPNO	Delež realizacije
M3-Varovanje okolja	GT	...komuniciranje...	ABC	8	1	G+T	P-letni	240	72	24	24	4	192		
M9t-Projekti v turizmu	Velnes	...trženje...	XYZ	9	2	Velnes	J-zimski	240	60	24	36	3	192		
		enota	normativ	količnik za delovni dan			enote planirano	del. dnevi	% plan	Δ	%real	št.dni	realizirano		
Predavanja/vaje															
Redni študij		pedagoška ura	384	0,38			384	144	67,6%						
Izredni študij		pedagoška ura		0,38			24	9	4,2%						
Drugo izobraževanje		pedagoška ura		tržna vrednost ure					0,0%						
PRI-praktično izobraževanje															
Predavatelj-organizator		študent	150	0,75											
Mentor projekta PRI3		delovna ura po evidenci		8			80	10	4,7%						
Inštruktor		delovna ura	480	0,25											
Doprinos (dogovorjene naloge in obveznosti)															
Mentor diplome		opravljen zagovor		1,5			3	4,5	2,1%						
Član komisije za zagovor		pregled naloge s komentarji		0,5			5	2,5	1,2%						
Predsednik komisije/aktiva		aktivno delo		10			1	10	4,7%						
Mentor tekma SLO		priprava in tekma		2			1	2	0,9%						
Mentor mednarodna tekma		priprava in tekma		3			1	3	1,4%						
Medalja mednarodna tekma		nagrada		1				0	0,0%						
Konferenca (referat, aktivno)		aktivna udeležba, referat		2			1	2	0,9%						
Objava članka doma		na strokovnem področju		2				0	0,0%						
Objava članka v tujih revijah		na strokovnem področju		5				0	0,0%						
Druge naloge (...)		delovna ura po evidenci		8			40	5	2,3%						
Sestanki,ekskurzije,razno		1/2 dneva za delovni teden		21				21	9,9%						

(Vir: interna dokumentacija VSŠGT Bled)

4 REZULTATI IN UGOTOVITVE

Predstavljeno uvajanje sprotne načina merjenja delovne obremenitve kot osnove za doseganje osebnega delovnega načrta ter aktivno vodenje organizacije dela še ni v celoti zaključeno, ampak v tem študijskem letu uvajamo zadnjo fazo. Kljub temu pa lahko ugotovimo, da je bilo relativno doseganje dela na projektu uspešno. Med predavatelji po prvi fazi praktično ni bilo več posebnih vprašanj oz. je šlo predvsem za tehnična pojasnila. Ugotovili so, da jim nov način vodenja dnevnika dela vzame manj časa in je tudi za njih zelo pregleden ter jim omogoča boljše planiranje obveznosti.

Za odgovorno osebo opisan način merjenja delovnih obveznosti omogoča sprotno preverjanje opravljenega dela ter bolj enakomerno razporejanje različnih del ali zadolžitev. Na tej osnovi je mogoče individualno dogovarjati razporejanje delovnega časa s posameznim predavateljem, ki jim veliko pomeni možnost opravljanja nekaterih del doma (priprave, popravljanje izpitov ipd.). Predvsem pa je zagotovljeno bolj objektivno presojanje obsega opravljenega dela.

Nadalje ugotavljamo, da boljše merjenje obsega dela vpliva tudi na povečanje kakovosti dela zaposlenih, saj je delo praviloma boljše planirano in organizirano. Za bolj objektivno ugotavljanje povezave med predvidoma večjim obsegom učinkovitega dela in kakovostjo izobraževalnega procesa pa bomo v prihodnje poskušali spremljati tudi rezultate in zadovoljstvo študentov ter zaposlenih.

Na osnovi te majhne študija primera lahko še ugotavljamo, kako pomembno je sprotno obveščanje predavateljev in drugih zaposlenih o vseh spremembah ter odprtost za diskusijo o planiranih spremembah in dejanskih ciljnih projekta. Če je v začetku zaznati določen odpor do predvidenega večjega nadzora, pa je postopa jasno, da večji nadzor nad opravljenim

obsegom delom s strani vodje hkrati omogoča tudi večjo svobodo pri organiziranju dela s strani predavatelja ter spodbudo za bolj kakovostno delo.

5 VIRI IN LITERATURA

ŠIRCA TRUNK N, OCVIRK A., BAŽON K.: Akademski poklic, delovni čas in delovne obremenitve, v ŠircaTrunk N. »Model učinkovitega managementa visokošolskega zavoda«, str. 143-158, Koper : Fakulteta za management, 2010.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja –ZOFVI-L (Uradni list RS, št. 46/16 z dne 30. 6. 2016)

Pravilnik o normativih za financiranje višjih strokovnih šol (Uradni list RS, št. 95/08, 90/12 in 104/15)

Pravilnik o delovnem času na VSŠGT Bled, 15. 5. 2015 (interno gradivo)

USPOSOBLJENOST PREDAVATELJEV ZA DELO S ŠTUDENTI S POSEBNIMI POTREBAMI

mag. Branka Jarc Kovačič
Šolski center Kranj, Višja
strokovna šola

[branka.jarc-
kovacic@guest.arnes.si](mailto:branka.jarc-kovacic@guest.arnes.si)

Branka Balantič.
Šolski center Kranj, Višja
strokovna šola

[branka.balantic@guest.arn
es.si](mailto:branka.balantic@guest.arnes.si)

POVZETEK

Število študentov s posebnimi potrebami na višjih strokovnih šolah se v zadnjih letih povečuje. Pri delu z njimi se predavatelji soočajo s številnimi izzivi. Te rešujejo v skladu s svojim razumevanjem študentovih potreb, vrednotami in izkušnjami. Ob tem zato ne moremo prezreti vprašanja, ali so predavatelji dovolj usposobljeni za delo s študenti s posebnimi potrebami. S pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, v katerem je sodelovalo sto petdeset predavateljev višjih strokovnih šol, je bilo potrjeno, da ne. Še posebej ne za delo s študenti z motnjami v duševnem razvoju. Ugotovitve empirične raziskave kažejo tudi, da se predavatelji želijo udeležiti usposabljanj, na katerih bi pridobili informacije in smernice za delo s študenti s posebnimi potrebami.

Ključne besede: višje šolstvo, kakovost, študenti s posebnimi potrebami, usposobljenost predavateljev

1 UVOD

Namen prispevka je predstaviti izsledke empirične raziskave, s katero smo pridobili podatke, kako so predavatelji višjih strokovnih šol usposobljeni za delo s študenti s posebnimi potrebami, in kako višje strokovne šole organizirajo, izvajajo in evalvirajo vključevanje študentov s posebnimi potrebami v študijski proces. Cilj pa je na podlagi ugotovitev raziskave podati predloge ukrepov, s katerimi bi višje strokovne šole lahko učinkoviteje izvajale študij za študente s posebnimi potrebami.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Mednarodni dokumenti pravico do izobrazbe opredeljujejo kot temeljno človekovo pravico. Ta obsega vse stopnje izobrazbe: osnovno, srednjo in visoko. Za vsakega mladostnika so spremembe pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo zahteven proces. Še bolj pa za tiste, ki imajo kakršne koli posebne potrebe. Ko le-ti pridejo iz znanega v neznanu okolje morajo ponovno spregovoriti o svoji drugačnosti in se prilagoditi na novo okolico (Rutar, 2010, str. 13). Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami ureja Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1 2001). Ta opredeljuje vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami za celotno vertikalo, od vrtca, osnovnega, splošnega srednjega do poklicnega in višjega strokovnega izobraževanja. V skladu z 2. členom tega zakona so otroci s posebnimi potrebami otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami. Negotovost in zadrega se ponovita, če se mladostnik odloči za nadaljevanje šolanja na višji ravni. Na eni strani študent s posebnimi potrebami ne želi izstopati, po drugi strani pa, kot trdi Starman, v strokovni literaturi ni dovolj teoretičnih podlag, ki bi omogočale koncept prilagoditev za študente s posebnimi potrebami, zaradi česar se pogosto pojavijo

nejasnosti in zadrege (povzeto po: Starman, 2014). V višjih strokovnih šolah (v nadaljevanju VSS) izobraževanje študentov s posebnimi potrebami opredeljuje 5. člen Zakona o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI, 2013), ki določa, da se študentom s posebnimi potrebami zagotavljata potrebna dodatna oprema in strokovna pomoč v skladu z normativi za financiranje VSS, lahko pa se jim prilagodita organizacija študija in ocenjevanje po pravilih, ki jih sprejme predavateljski zbor šole.

V zvezi s tem se poraja vprašanje, kako dobro so VSS pripravljene na sprejem in delo s študenti s posebnimi potrebami. Implementacija predpisov je v VSS namreč zaupana ravnateljem, predavateljem in drugim strokovnim sodelavcem. Ti jih v vsakodnevni praksi udeležujejo v skladu s svojim razumevanjem, vrednotami in izkušnjami.

Študenti s posebnimi potrebami (v nadaljevanju ŠPP) so tisti študenti, ki v skladu z internim postopkom VSS pridobijo status ŠPP. Največkrat na podlagi predložene Odločbe o usmeritvi, Strokovnega mnenja ali Mnenja invalidske komisije.

Raziskave kažejo, da je uspešnost vključevanje ŠPP v študijski proces odvisno od tega, kolikšno pozornost izobraževalna inštitucija namenja tej problematiki. Izpostavljajo tudi, da je uspešnost študija ŠPP povezana z usposobljenostjo učiteljev za delo s ŠPP oziroma njihovim poznavanjem problematike posamezne skupine primanjkljajev ter njenimi vplivi. Učitelji, ki poznajo problematiko, namreč lahko delajo inkluzivno že od prvega srečanja s ŠPP. Takšen pristop jim omogoča, da se pri prizadevanjih za vključenost in aktivno sodelovanje ŠPP v študijski proces, izognejo zadregam in dodatnemu delu med letom. (povzeto po: Bera et. al, 2010).

3 RAZISKAVA

Raziskava je bila izvedena v okviru podprojekta »Študenti s posebnimi potrebami«, ki deluje v okviru projekta Skupnosti VSS »Študenti«.

Za izvedbo raziskave je bila uporabljena statistična metoda preučevanja rezultatov spletnega anketnega vprašalnika, ki je bil izdelan z odprtokodnim orodjem 1KA (www.1ka.si/admin/survey/, 2017).

Anketni vprašalnik je od 22. 8. 2017 dalje dostopen na spletnem naslovu <https://www.1ka.si/admin/survey/index.php?anketa=137364&a=reporti>. Povezava do spletnega vprašalnika je bila preko mailing liste Skupnosti VSS poslana ravnateljem VSS, ti pa so jo posredovali naprej svojim predavateljem. V raziskavo so vključeni podatki zbrani do vključno 11. 9. 2017.

Anketirancem sta v uvodnem nagovoru predstavljena namen in cilj sodelovanja. Anketni vprašalnik je anonimen, zato podatki o sodelujočih višjih strokovnih šolah oziroma posameznih predavateljih niso poznani.

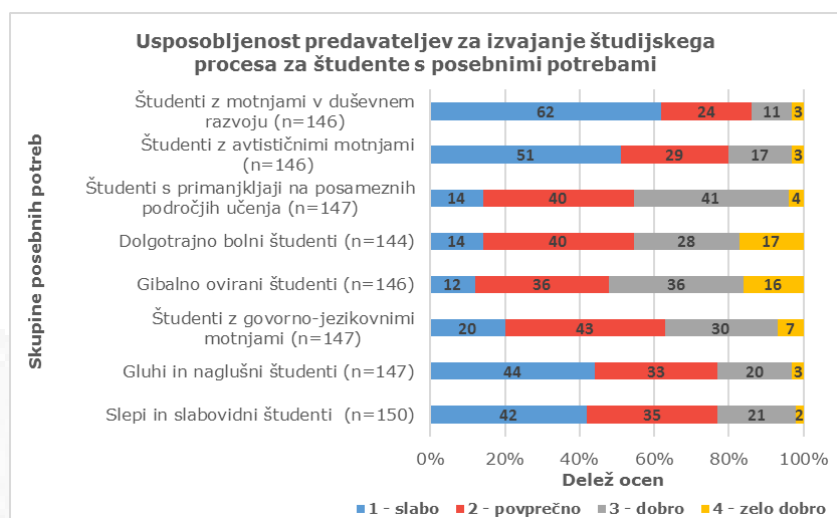
Na anketni vprašalnik se je odzvalo 282 anketirancev, od katerih jih je 150 anketni vprašalnik tudi končalo (53% popolnih anket).

Vprašalnik vsebuje devet vprašanj (pet zaprtega in štiri odprtega tipa), ki jih je po vsebini mogoče razvrstiti v več sklopov. Uvodni vprašanja se navezujejo na usposobljenost predavateljev za delo s ŠPP. Sledi sklop vprašanj povezanih z izvajanjem tutorstva ŠPP, saj ima slednje določen vpliv na izvajanje samega študijskega procesa. Tri vprašanja se navezujejo na odločanje ŠPP za posamezno skupino prilagoditev.

4 REZULTATI RAZISKAVE

Rezultati odgovorov na prvo vprašanje »Kako ocenjujete svojo usposobljenost za izvajanje študijskega procesa za posamezno skupino ŠPP?« so prikazani na Sliki 1. Ti izražajo slabo usposobljenost predavateljev za delo s ŠPP. Ta je še posebej izrazita pri izvajanju študijskega procesa za študente z motnjami v duševnem razvoju (ocena 62 % predavateljev), študente z avtističnimi motnjami (ocena 51 % predavateljev), gluhe in naglušne študente (ocena 44 % predavateljev) ter slepe in slabovidne študente (ocena 42 % predavateljev).

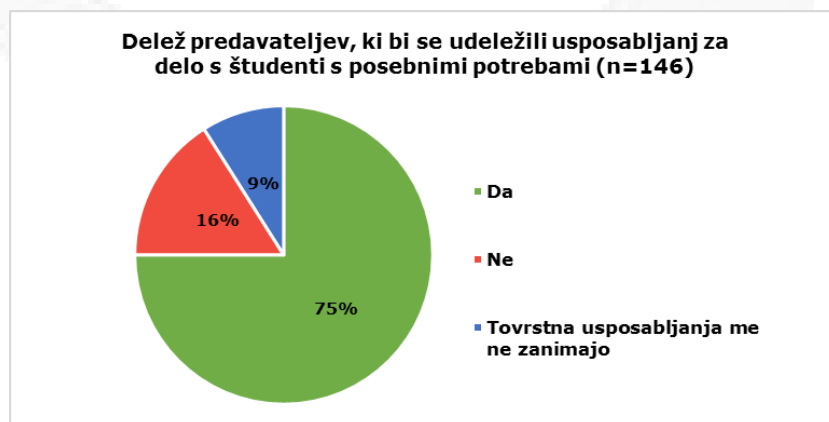
Slika 1: Usposobljenost predavateljev za izvajanje študijskega procesa za posamezno skupino posebnih potreb

Vir: Lasten

Na drugo vprašanje »Ali bi se udeležili usposabljanj za delo s ŠPP, na katerih bi pridobili informacije in smernice za delo s ŠPP ter se naučili komunikacijskih tehnik ter osnov svetovanja in reševanja težav?« je od skupaj 146 predavateljev, ki so odgovorili na to vprašanje, pritrnilo odgovorilo 109 predavateljev (75 %) (Slika 2).

Slika 2: Delež predavateljev, ki bi se udeležili usposabljanj za delo s ŠPP

Vir: Lasten

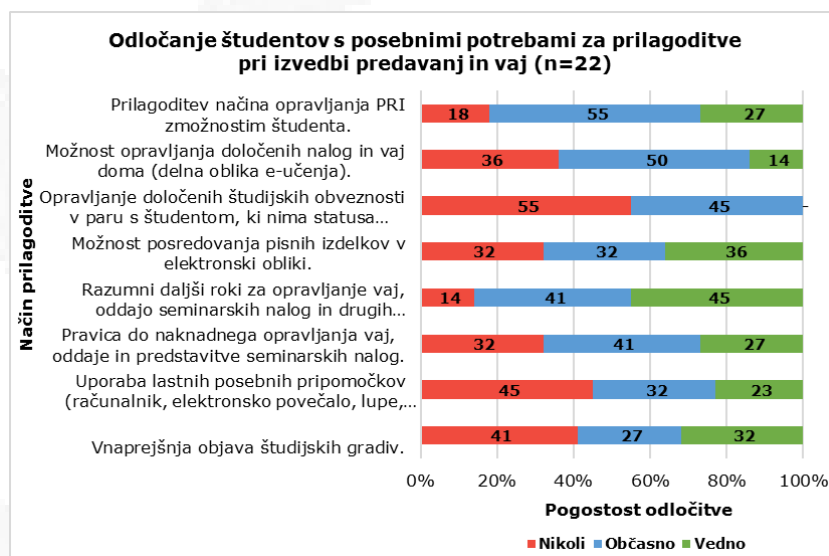
Od 150 predavateljev, ki so odgovorili na vprašalnik, je le 22 takih (15 %), ki so bili v dosedanji pedagoški praksi že tutor ŠPP. Deset od njih (46 %) jih je bilo tutor enemu

študentu, po štirje (18 %) so bili tutorji dvema oziroma trem študentom. Dva predavatelja (9 %) sta bila tutorja štirim oziroma petim ŠPP.

Iz povzetka odgovorov na peto vprašanje »Kakšne so bile vaše naloge pri opravljanju tutorstva ŠPP?« izhaja, da so se le-te v večini primerov osredotočale na svetovanje, spodbujanje in usmerjanje študentov pri organizaciji študijskih obveznosti (pomoč pri prijavi na izpite, dodatne razlage snovi/navodil ...) ter na spremljanje njihovega dela. Trije predavatelji so zapisali, da so bili povezovalni člen na relaciji študent - predavatelj. Le dva od predavateljev sta sodelovala pri oblikovanju individualiziranega programa podpore.

Rezultati odgovorov na šesto vprašanje »Kako pogosto so se ŠPP, katerim ste bili tutor, odločali za prilagoditve«, so prikazani na slikah 3 in 4. Iz slike 3 je razvidno, da predavatelji-tutorji opažajo, da se ŠPP pri izvedbi predavanj in vaj najpogosteje odločajo za prilagoditve vezane na razumno daljši rok za opravljanje vaj ali oddajo seminarских nalog. Občasno se odločajo za prilagoditve načina opravljanja praktičnega izobraževanja njihovim zmožnostim. Po ocenah predavateljev-tutorjev se ŠPP najmanjkrat odločijo za opravljanje določenih študijskih obveznosti v paru s študentom, ki nima statusa študenta s posebnimi potrebami.

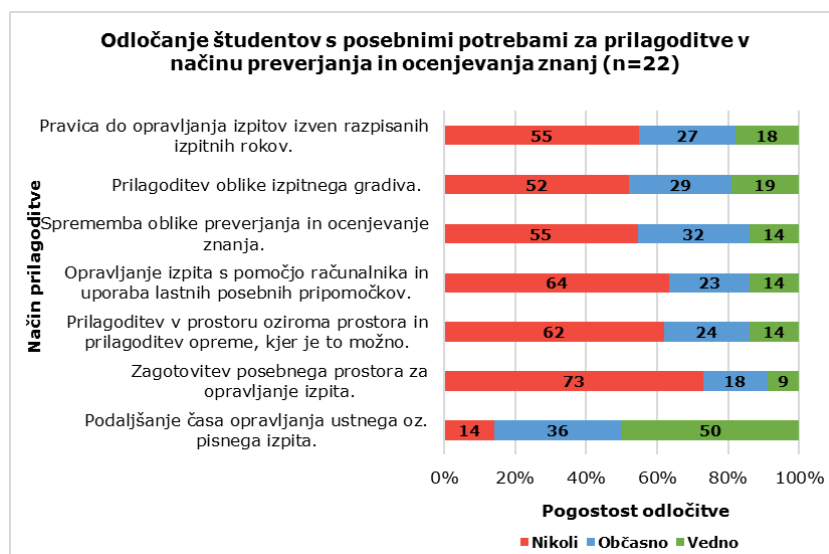
Slika 3: Pogostost odločanja za prilagoditve pri predavanjih in vajah

Vir: Lasten

Po oceni predavateljev- tutorjev se v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja (Slika 4) ŠPP najpogosteje odločajo za podaljšanje časa opravljanja ustnega oziroma pisnega izpita in manjšem deležu za prilagoditve oblike izpitnega gradiva ter pravico do opravljanja izpitov izven razpisanih izpitnih rokov (18 %).

Slika 4: Pogostost odločanja za prilagoditve v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja

Vir: Lasten

Tretjina predavateljev ocenjuje, da se ŠPP med prilagoditvami v knjižnici najpogosteje odločajo za zagotovitev pomoči pri iskanju gradiva.

Na sedmo vprašanje »Katere so najpogostejše težave, s katerimi ste se kot predavatelj – tutor soočali pri izvajanju tutorstva ŠPP?« je odgovorilo 21 predavateljev. Sedem izmed njih je odgovorilo, da težav niso zaznali. Dva predavatelja sta zapisala, da nista dovolj strokovno usposobljena za tako delo. Težave, s katerimi so se pri izvajanju tutorstva ŠPP soočali ostali predavatelji so naslednje:

- nerazumevanje okolice;
- negotovost;
- večkratno ponavljanje istih navodil in napotkov;
- kvalitetna povratna informacija študenta;
- slaba odzivnost študenta, redkokdaj je samoiniciativno zaprosil za pomoč
- tak način dela od predavatelja zahteva veliko dodatnega dela,;
- študentje si včasih niso upali prositi za posebne oblike pomoči oz. se niso izjasnili, kaj točno potrebujejo;
- nič posebnega ... le usklajevanje s študenti pri izvajanju medicinsko predpisane diete;
- pomanjkanje časa glede na druge obveznosti;
- to, da sploh nisem vedela za njegove težave;
- tutor se mora zavedati svojega poslanstva;
- daljši čas za razumevanje, kaj je potrebno narediti.

Med težavami s katerimi so se med študijskim letom soočali ŠPP, so izpostavili:

- sprejemanje okolice/sošolcev (3x);
- nerazumevanje snovi (3x);
- lenoba, brezup;
- slabo razumevanje navodil, pozabljanje;
- prehitro podajanje študijskega gradiva.
- stiske ob večjih izpitih v enem tednu, količina in čas opravljanja seminarskih nalog, nerazumevanje vprašanj na pisnih izpitih;
- slabo vključevanje v študentsko skupnost;

- kontakt med ŠPP in ostalimi študenti je težava, ker si ostali študenti nato želijo enako udobne obravnave/občutek ostalih študentov, da ima ŠPP privilegije;
- neodzivnost predavateljev, na e-pošto ŠPP;
- uskladitev terminov in potrebna didaktična oprema;
- komunikacija;
- ne takojšnje reševanje problemov.

Težave so predavatelji-tutorji reševali na različne načine: študentu so bile nudene dodatne ure z razlago; seznanitev sošolcev s študentovimi težavami; spodbujanje k vključitvi v skupne aktivnosti; posamični razgovori s ŠPP in ne v skupini z ostalimi študenti; reševanje problemov od primera do primera odvisno od okoliščin.

Na zadnje vprašanje, v katerem smo spraševali po evalvaciji o izvedbi tutorstva ŠPP, je odgovorilo 20 predavateljev. Trije med njimi (15 %) so zapisali, da na njihovi šoli izvajajo evalvacijo zadovoljstva predavateljev-tutorjev, dva predavatelja (10%) pa, da v evalvacijo vključijo tudi ŠPP. Pet predavateljev (25 %) je zapisalo, da na njihovi šoli evalvacijo izvajajo v drugih oblikah (vprašanja vključena v anketo, ki jo izpolnijo vsi študenti; poročila o izvedbi tutorstva; v okviru letnega poročila; v razgovorih s posamezniki o zadovoljstvu; sproti z obojestransko komunikacijo). Kar polovica predavateljev-tutorjev pa je zapisalo, da evalvacije o izvedbi tutorstva ŠPP na njihovih šolah ne izvajajo.

4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Raziskave smo se v prvi vrsti lotili z namenom, da bi spoznali, kako VSS organizirajo, izvajajo in evalvirajo vključevanje ŠPP v študijski proces. Ugotovili smo, da se predavatelji zavedajo, da se slabo usposobljeni za delo s ŠPP. Največje primanjkljaje znanja in usposobljenosti čutijo na področju dela s študenti z motnjami v duševnem razvoju in študenti z avtističnimi motnjami. Iz tega izhaja njihova želja po udeležbi na usposabljanjih za delo s ŠPP, na katerih bi pridobili informacije in smernice za delo s ŠPP ter se naučili komunikacijskih tehnik ter osnov svetovanja in reševanja težav. Le redki predavatelji (22 od 150, ki so odgovorili na vprašalnik), so v dosednji pedagoški praksi opravljali delo tutorja ŠPP. Deset od njih jih je bilo tutor enemu študentu. Nalogo tutorja ŠPP vidijo predvsem v vlogi svetovalca ŠPP in koordinatorja med ŠPP in predavatelji. V postopek oblikovanja individualiziranega programa podpore običajno niso vključeni. Opažajo, da se ŠPP pri izvedbi predavanj in vaj najpogosteje odločajo za prilagoditve vezane na razumno daljši rok za opravljanje vaj ali oddajo seminarskih nalog. Med prilagoditvami v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja pa za podaljšanje časa opravljanja ustnega oziroma pisnega izpita. Iz njihovih odgovorov je razbrati, da se pri izvajanju tutorstva pogosto znajdejo v situacijah, ko ne vedo, kako se srečati s potrebami študenta. Med težavami, s katerimi se soočajo ŠPP pa predavatelji-tutorji največkrat izpostavljajo sprejemanje okolice in nerazumevanje snovi. Probleme rešujejo na različne načine. Do rešitev najpogosteje pridejo z individualiziranim pristopom oziroma s pogovorom.

Napredek pri vzpostavljanju in uvajanju enakopravnega okolja na šolah bo dosežen, ko bo skrb za ŠPP postala stalnica življenja in dela na VSS. Seveda tega ne bo lahko doseči, saj zahteva spremembo razmišljanja. Pomemben korak k temu cilju bomo dosegli z organizacijo kakovostnih izobraževanj in usposabljanj predavateljev in drugih strokovnih delavcev na tem področju. A, ko razmišljamo o načinih izobraževanja in usposabljanja predavateljev za delo s ŠPP, ne moremo mimo vprašanj: Kdo naj se udeleži izobraževanj? Ali naj bo le-to prostovoljno ali obvezno? Kdaj jih izvesti? Kakšen naj bo njihov obseg in kako naj potekajo? Idealno bi bilo, da bi na usposabljanjih prostovoljno sodelovali tako ŠPP kot predavatelji. Ti bi morali o vplivih različnih primanjkljajev na uspešnost študijskega procesa, izvedeti še preden se srečajo s ŠPP. Hkrati jim je potrebno omogočati nadgrajevanje znanja na tem področju. Vsebina in obseg usposabljanj sta odvisna od stopnje razvoja tako šole kot predavateljev. Prva usposabljanja se lahko navezujejo na spoznavanje vidnih primanjkljajev,

kot so okvare vida, sluha in gibanja in njihovih posledic na uspešnost študijskega procesa. Nadaljevalni programi pa se osredotočijo na specifične primanjkljaje, kot so avtizem, duševna prizadetost, disleksija ... Pri izvedbi programov si šole lahko pomagajo z elektronskimi pripomočki, bogatim pisnim in avdiovizualnim gradivom.

Pomembnost izobraževanja predavateljev in nadgrajevanje njihovega strokovnega znanja na področju dela s ŠPP se kaže na dveh ravneh. Prvič na ravni družbe, za katero je nujno, da po eni strani čim bolj izrabi kakovost in talente svojih človeških virov in se po drugi hkrati izogne prekomernim stroškom za socialne prispevke za osebe s posebnimi potrebami in brezposelne. Druga raven pa se kaže na ravni posameznika, ki mu pridobitev diplome omogoča samostojnost in priložnost za zaposlitev, v okviru katere s plačevanjem davkov prispeva v državni proračun (povzeto po: Bera et. al, 2010).

Učinkovitost in kakovost VSS se odraža tudi v delu s ŠPP. Pri tem glavno vlogo nedvomno igra pedagoški proces, zato bi se VSS morale po zgledu projekta "Teachability" na Škotskem lotiti naslednjih nalog (prirejeno po: Hurst, 2010, str. 18):

1. organizirati izobraževanja in usposabljanja predavateljev in drugih zaposlenih na VSS za delo s ŠPP, na katerih se bodo seznanili z ovirami in izzivi, s katerimi se soočajo ŠPP pri študiju, pridobili splošne smernice, kako ŠPP prilagoditi predavanja, laboratorijske vaje, praktično izobraževanje ..., prilagoditi načine preverjanja in ocenjevanja znanja, kako ŠPP pripraviti ustrezna gradiva ...,
2. ugotoviti, kateri so ključni pogoji oziroma zahteve/veščine, ki jih morajo izpolniti vsi študenti, če želijo uspešno diplomirati v izbranem študijskem programu,
3. ugotoviti, kako so študijski programi oziroma predmeti, ki jih izvajajo na VSS dostopni študentom z različnimi primanjkljaji (okvare vida, sluha, gibalna oviranost, duševne motnje ...),
4. ugotoviti ali obstajajo ovire, ki študentom z različnimi primanjkljaji preprečujejo vključevanje in sodelovanje pri posameznem predmetu,
5. predlagati ukrepe za odpravo identificiranih ovir,
6. izvesti ukrepe za odpravo teh ovir.

Predvsem pa moramo VSS, kolikor je naš cilj ŠPP omogočiti čim lažjo integracijo v okolje šole, slediti načelu interdisciplinarnosti in v študijski proces vključiti strokovnjake različnih strok.

Za pridobitev širše slike o izzivih izvajanja študija za ŠPP na VSS, bomo člani delovne skupine v nadaljnjih projektnih aktivnostih, povratne informacije in podatke vezane na delo s ŠPP, skušali pridobiti tudi od ravnateljev VSS in študentov.

5 VIRI IN LITERATURA

BERA, A. et al. *Prijazen študij za študente invalide, Priporočila za prilagoditev študijskega procesa.* (online). September 2010. Društvo študentov invalidov Slovenije. (citirano 5. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.dsis-drustvo.si/studis/dsis.pdf>.

HURST, A. *Vzpostavljanje odličnosti na univerzah za študente invalide.* (online). 2010. (citirano 10. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.dsis-drustvo.si/studis/gradiva.pdf>.

RUTAR, D. *Inkluzija in inkluzivnost: model nudenja pomoči učiteljem pri delu z dijaki s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke.* 2010. (citirano 2. 9. 2017). Dostopno na: http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/datoteke/publikacije/inkluzija_in_inkluzivnost.pdf.

STARMAN, A. B. in ŽITNIK, U. (2014). *Razmislek o razumnih prilagoditvah za študente s posebnimi potrebami z vidika različnih perspektiv*. *Sodobna pedagogika*, 65, št. 1, str. 38–55.

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. (2013). (citirano: 2. 9. 2017). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4093>.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. (2011). (citirano: 2. 9. 2017). Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201158&stevilka=2714>.

VIDEOKONFERENCA KOT METODA INFORMIRANJA IN IZVAJANJA IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA

Karmen Grudnik
Šolski center Slovenj Gradec,
Višja strokovna šola
karmen.grudnik@sc-sg.si

mag. Janja Razgoršek
Šolski center Slovenj Gradec,
Višja strokovna šola
janja.razgorsek@sc-sg.si

POVZETEK

Največja prednost VOX in Skype videokonferenc je brezplačna in enostavna uporaba. Na Višji strokovni šoli Slovenj Gradec (VSS SG) največkrat uporabimo VOX. Anketirani študenti VSS SG so pri izvedbi Skype konferenc najpogosteje ugotavljali težave pri komunikacijskih linijah in kakovosti zvoka. V manjši meri so te pomanjkljivosti zaznavali pri izvedbi VOX videokonferenc. Za odpravo pomanjkljivosti predlagamo nabavo kakovostne avdio in video opreme. 70 % anketiranih študentov VSS SG si želi vpeljavo videokonferenc kot načina dela v izobraževalnem procesu, zato za uspešno izvedbo predlagamo usposabljanje predavateljev za videokonferenčni način dela v sodelovanju s predavatelji in strokovnimi sodelavci z IT področja.

Ključne besede: videokonferenca, Skype, VOX, dvosmerna komunikacija, avdio oprema, video oprema.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA VIDEOKONFERENČNIH SISTEMOV

1.1 Opredelitev pojma videokonference

Videokonferenčni sistem omogoča kakovostno komunikacijo med dvema ali več udeleženci, ki se nahajajo na fizično ločenih lokacijah (<http://www.webopedia.com/TERM/V/videoconferencing.html>, 2. 9. 2017). »S prenosom govora, podatkov in slike tovrstna tehnologija omogoča elektronsko sodelovanje ljudi v realnem času. Omogoča izmenjavo datotek, programov in delovnega prostora na računalniku. Vsebuje avdio in video zvezo« (Korošec, et al., 2005, 9). »Gre torej za direktni prenos slike in zvoka na daljavo, sogovorniki pa komunicirajo med seboj enako, kot če bi bili vsi skupaj v istem prostoru« (Pustivšek, 2006, 19).

1.2 Prednosti in slabosti, ki jih prinašajo videokonference

Glede na uporabnost videokonferenčne sisteme delimo na:

- namizni ali osebni videokonferenčne sisteme,
- sobne ali kompaktne sisteme in
- integrirane sisteme.

Videokonference omogočajo udeležencem, da prihranijo pri času, ki bi ga morali porabiti za potovanje do drugih udeležencev. Prihranijo tudi pri potnih stroških. Udeleženci na različnih lokacijah lahko delajo na istem elektronskem dokumentu. Vizualna komunikacija daje udeležencem pomembne podatke o udeležencih, izdelkih, storitvah in podobno na drugi strani komunikacijske linije.

(<http://www.cpanel.stpaulsscience.org/gceict/specifications/wjec/unit3/working/tele/vcadv.htm>, 5. 9. 2017).

Videokonference zvišujejo motivacijo in dovtetnost, saj je novi način sodelovanja zanimiv in pritegne pozornost.

Slabost videokonferenc je v tem, da je za pošiljanje in sprejemanje visokokakovostnih slik potrebna komunikacijska povezava z visoko pasovno širino. Obstaja tudi kratki časovni zamik med govorjenjem in sprejemanjem odgovora, ki lahko moti naravni potek pogovora. Visokokakovostni sistemi za videokonference pa so precej dragi. (<http://www.cpanel.stpaulsscience.org/gceict/specifications/wjec/unit3/working/tele/vcadv.htm>, 13. 9. 2017).

Najpogosteje se težave pojavijo pri zajemanju zvoka, zajemanju slike in hitrosti zajemanja slike ter zajemanju videa.

1.3 Priprava in izvedba videokonference

Potrebno je pripraviti dnevni red in predstaviti cilje, ki jih želimo z videokonferenco doseči. Točno moramo določiti začetek, konec in časovno omejitev videokonference. Da bi se izognili tehničnim težavam, je pred in med videokonferencami dobrodošla prisotnost strokovnjaka, ki zagotovi ustrezno tehnično podporo. Če želimo izvesti profesionalno videokonferenco, moramo izbrati primeren prostor (razsvetljava, barva ozadja, hrup iz okolice in podobno). Pomemben dejavnik je ozvočenje.

Potrebna je tudi priprava udeležencev. Pri komunikaciji pazimo na razločnost, hitrost in glasnost govorne besede. Udeležence opozorimo na zamik med dejanskim govorom in posnetkom, ki ga prejmejo udeleženci na drugi lokaciji (Korošec et al., 2005). Pomemben je tudi očesni stik. Udeleženci morajo najti stik z objektivom kamere ter tako vzpostaviti kar se da realno komunikacijo.

2 VIDEOKONFERENCA V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU VIŠJE STROKOVNE ŠOLE SLOVENJ GRADEC

Vzpostavljen sistem kakovosti VSŠSG zahteva nenehne izboljšave metod izvajanja izobraževalnega procesa. Zato smo se v študijskem letu 2016/17 odločili za širšo uporabo videokonference pri delu s študenti, in sicer kot sredstvo posredovanja informacij, kot metodo posredovanja izobraževalnih vsebin in kot orodje sodelovanja s partnerji. Da bi ugotovili primernost in učinkovitost videokonferenčnih prijemov, smo se odločili za raziskavo mnenj študentov o videokonferenčnih izkušnjah in raziskavo mnenj o izvedbi videokonferenčnih dogodkov v šoli. Izvedli smo pet dogodkov, v katere smo vključili zunanje predavatelje, tako domače kot tuje, predavatelje iz šolskega okolja in izven, partnerje iz Erasmus+ projektov, predavatelje in študente dveh drugih Višjih strokovnih šol (Nova Gorica in Postojna) ter študente in predavatelje VSŠSG.

2.1 Cilji raziskave

Cilji raziskave so:

- primerjati različne tehnologije videokonferenčnih sistemov,
- ugotoviti mnenje študentov o posameznih videokonferenčnih načinih za sodelovanje med višjimi strokovnimi šolami,
- ugotoviti, kateri videokonferenčni način izobraževanja in dela s študenti je za študente VSŠSG najbolj ustrezen.

2.2 Metoda, vzorec in potek raziskave

V VSŠSG uporabljamo tri različne tehnologije videokonferenčnih sistemov:

- spletne videokonference VOX,
- videokonference s programom SKYPE in
- videokonference visoke kakovosti (MCU) proizvajalca LifeSize.

Njihove lastnosti kaže primerjava v tabeli 1.

Za namen raziskave smo v študijskem letu 2016/17 v VSŠSG izvedli pet videokonferenc, in sicer:

- december 2016: Skype videokonferenca – informiranje študentov VSŠ SG o možnostih Erasmus+ prakse na Cipru in v drugih državah: predavanje s PowerPoint predstavitevijo je preko Skype videokonference izvajala predstavnica posredniške organizacije na Cipru;
- marec 2017: Skype videokonferenca – javljanje Erasmus+ diplomantke VSŠ SG in češkega Erasmus+ študenta iz Češke, s partnerske šole VOŠ Časlav; udeleženci videokonferenčnega poročanja o poteku Erasmus+ prakse so bili študenti VOŠ Časlav in študenti VSŠ SG;
- marec 2017: VOX videokonferenca – predavanje z naslovom Zaščita pred spletnimi prevarami; predavanje, podprto s PowerPoint predstavitevijo je s Policijske uprave Celje izvajal kriminalistični inšpektor;
- april 2017: VOX videokonferenca – predavanje, podprto s PowerPoint predstavitevijo sta izvajala študenta VSŠSG; temi: spletne rezervacije ter ponudnik prevozov Uber; udeleženci videokonferenčnega podajanja izobraževalnih vsebin so bili študenti Višje strokovne šole Postojna in študenti VSŠSG;
- maj 2017: VOX videokonferenca – predavanje Erasmus+ gostje s partnerske univerze Akşaray iz Turčije (incoming mobilnost); udeleženci videokonference so bili študenti VSŠSG in predavatelj Višje strokovne šole Nova Gorica.

Če pogledamo, katere videokonference na VSŠSG največkrat uporabimo, so to spletne videokonference VOX, saj partnerje, ki bi imeli videokonferenčne sisteme visoke kakovosti, težko najdemo.

Po izvedbi videokonferenc smo izvedli anonimno spletno anketo, v kateri je sodelovalo 60 študentov VSŠSG, iz programov Ekonomist in Poslovni sekretar.

Anketa je vsebovala deset vprašanj zaprtega tipa, s katerimi se je preverjala prisotnost uporabe aplikacij za videokonference med študenti ter ugotavljalo mnenje študentov o pomanjkljivostih, ki so jih opazili med izvedbo videokonferenc v študijskem letu 2016/17. Ugotavljali smo tudi njihovo mnenje o uporabnosti videokonferenčnega načina za posredovanje izobraževalnih oz. drugih vsebin ter za informiranje. Analiza ankete je bila izvedena s programom Microsoft Excel.

Tabela 1: Primerjava videokonferenčnih sistemov Višje strokovne šole Slovenj Gradec

Videokonferenčni sistem	Cena	Dostopnost	Zahtevnost uporabe	Razširjenost med uporabniki	Kakovost slike	Kakovost zvoka
Spletna videokonferenca VOX	Brezplačno – za kreiranje lastne videokonference potreben AAI račun	Dostopna uporabnikom z AAI računom	Nezahtevna uporaba	Med uporabniki z AAI računom	Odvisno od hitrosti na komunikac. linijah	Odvisno od hitrosti na komunikac. linijah in avdio opreme
Program Skype	Brezplačno	Javno dostopna	Srednje zahtevna uporaba (potrebno je nameščanje programa)	Velika	Odvisno od hitrosti na komunikac. linijah	Odvisno od hitrosti na komunikac. linijah in avdio opreme
Videokonferenca visoke kakovosti LifeSize	Visoka	Uporabniki v organizacijah, ki imajo sobne videokonferenčne sisteme	Precej zahtevna uporaba	Nizka	Visoka kakovost slike	Visoka kakovost zvoka

Vir: Lasten

2.3 Ugotovitve raziskave in predlogi ukrepov

S prvim vprašanjem se je ugotavljala vrsta videokonference, ki so jo študenti VSS SG že uporabljali. 90 % jih je pred raziskavo že uporabljalo Skype in 10 % VOX. Nihče od njih pa še ni uporabljal videokonference visoke kakovosti. Tak rezultat ankete je pričakovan, saj je Skype najbolj razširjena oblika videokonferenčnega sistema. Pri drugem vprašanju smo ugotavljali, kakšne težave so imeli pri uporabi videokonference. Iz odgovorov smo ugotovili, da je bilo največ težav z zvokom, kar je navedlo 80 % anketirancev. Težave so imeli tudi s sliko (zamrznjena slika), tako je odgovorilo 70 % anketirancev. Rezultati se ujemajo s primerjavo videokonferenčnih sistemov v tabeli 1.

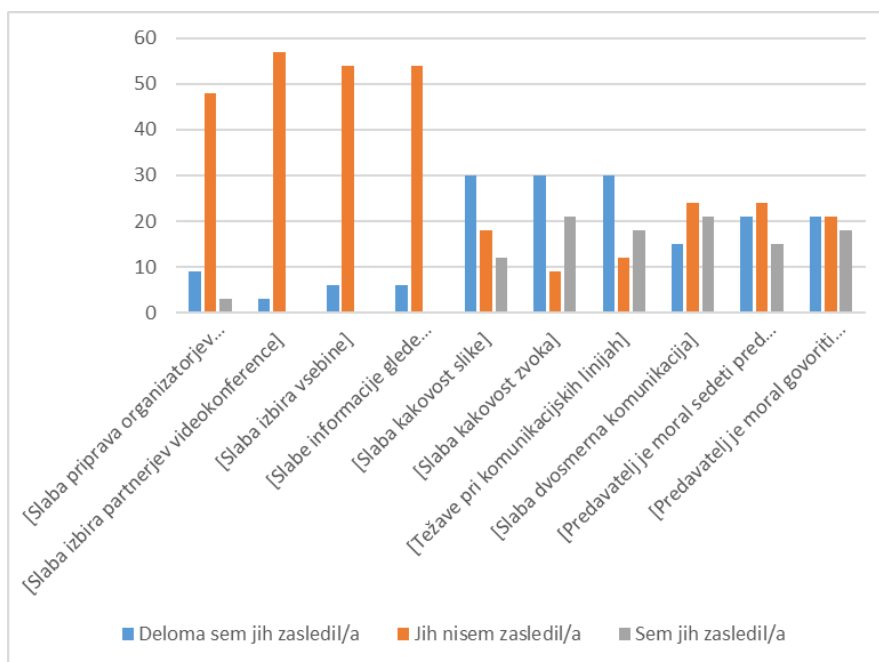
Študente smo tudi vprašali, s kom so doslej komunicirali preko videokonference. Odgovori so pokazali, da jih je 90 % uporabilo videokonferenco za stike s prijatelji in družinskimi člani, kar se smiselno ujema z njihovim odgovorom pri prvem vprašanju, da se je večina (90 %) doslej srečala le z uporabo aplikacije Skype.

V nadaljevanju smo ugotavljali mnenja študentov o izvedenih videokonferenčnih dogodkih v študijskem letu 2016/17 na VSŠSG.

V anketi so svoje mnenje o opaženih pomanjkljivostih izražali tako, da so se odločali med možnostmi »jih nisem zasledil/a«, »deloma sem jih zasledil/a«, »sem jih zasledil/a«.

Pri izvedbi Skype videokonferenc je tretjina študentov navajala, da so zasledili težave pri komunikacijskih linijah, pri dvosmerni komunikaciji (časovni zamik med govorjenjem in sprejemanjem odgovora) in pri kakovosti zvoka (piskanje, odmev, slaba jakost zvoka), polovica pa je te težave deloma zasledila. Skoraj tretjina jih tudi navaja kot pomanjkljivost dejstvo, da je predavatelj moral govoriti neposredno v mikrofon. Pomanjkljivosti pa niso opazili (slika 1) pri pripravi organizatorjev, izbiri partnerjev, izbiri vsebine in izbiri informacij. To gre pripisati dejstvu, da smo pred izvedbo videokonference izvedli poskusni kontakt (dobro načrtovanje videokonferenčnega poteka), pri izbiri partnerjev in vsebin za videokonferenco pa so študenti imeli možnost sodelovanja.

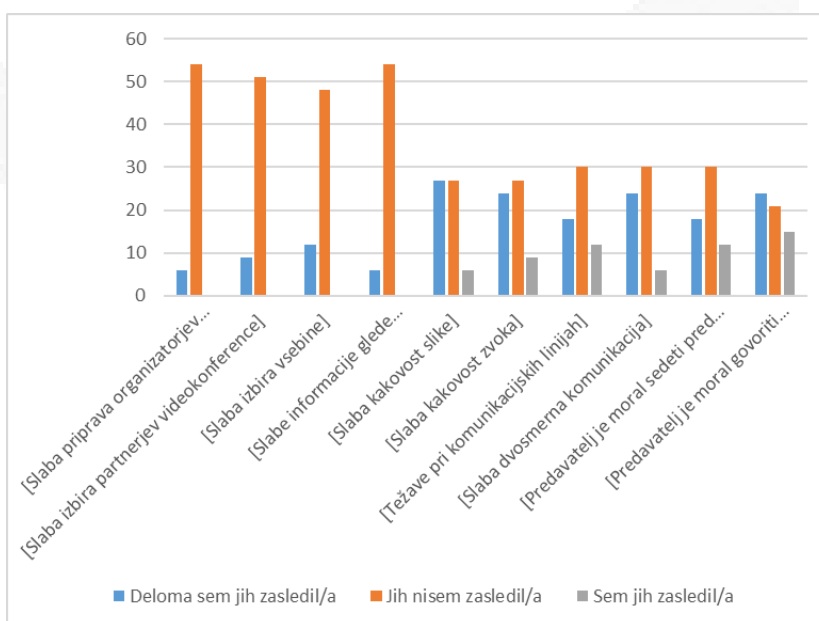
Slika 1: Skype videokonferenca - javljanje iz Češke – opažene pomanjkljivosti

Vir: Lasten

Slika 2 kaže, da pri izvedbi VOX konferenc večina anketirancev prav tako ni opazila pomanjkljivosti pri pripravi organizatorjev, izbiri partnerjev, izbiri vsebine in izbiri informacij, kajti tudi tukaj je bil postopek priprave na videokonferenco enak. Polovica jih ni zasledila in okoli tretjina je le deloma zasledila težave z zvokom, sliko in dvosmerno komunikacijo. Okoli tretjina jih je navajala kot moteč faktor dejstvo, da je predavatelj moral sedeti pred kamero in govoriti neposredno v mikrofons. Na podlagi tega predlagamo, da VSŠSG nabavi kakovostnejšo video in avdio opremo (kamero, mikrofons in zvočnike).

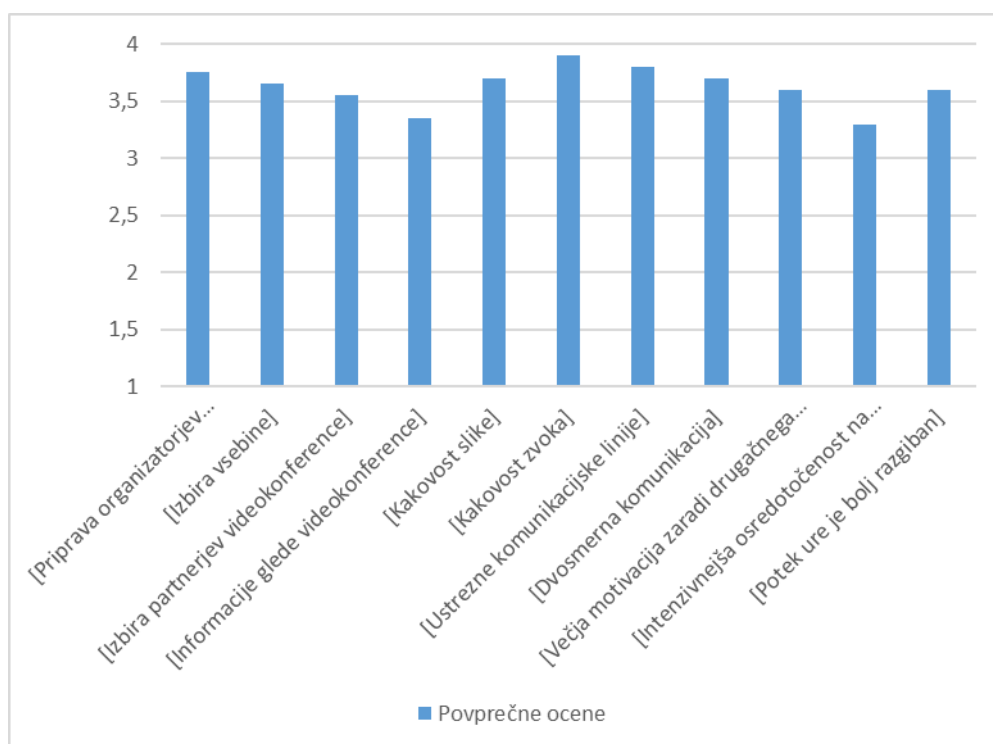
Slika 2: VOX videokonferenca z VSŠ Postojna

Vir: Lasten

S slike 3 je razvidno, kako so anketirani študenti ocenjevali pomembnost posameznih postavk za izvedbo videokonference. Rezultati kažejo, da je na prvem mestu kakovost zvoka, sledijo pa: ustrezne komunikacijske linije, priprava organizatorjev, kakovost slike, dvosmerna komunikacija, večja motivacija zaradi drugačnega načina dela, izbira vsebin, razgiban potek ure, izbira partnerjev, informacije glede videokonference, osredotočenost na vsebino. Znova ugotavljamo, da je kakovostna avdio in video oprema ključnega pomena pri izvedbi videokonferenc. Ugotavljamo tudi, da so hitre komunikacijske linije zelo pomemben dejavnik za udeležence videokonference.

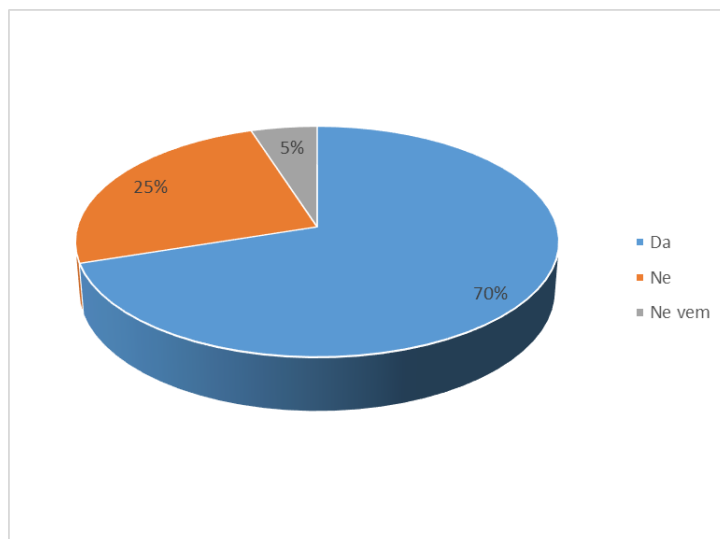
Slika 3: Pomembnost posameznih postavk za izvedbo videokonference

Vir: Lasten

S slike 4 je razvidno, da si 70 % anketiranih želi vpeljavo videokonference za razlaganje snovi in kot način komunikacije na daljavo. Na podlagi te ugotovitve predlagamo vodstvu VŠŠ, da predavateljem nudijo usposabljanje za izpeljavo videokonferenc in pri tem izkoristijo znanja predavateljev in strokovnih sodelavcev z IT področja.

Slika 4: Vpeljava uporabe videokonference kot način razlaganja snovi in komunikacije na daljavo

Vir: Lasten

3 ZAKLJUČEK

Primerjava videokonferenčnih sistemov, ki jih uporabljamo na VSŠSG (Tabela 1) je pokazala, da bi bilo najbolj optimalno izvajati čim več videokonferenc visoke kakovosti, vendar nastanejo težave pri iskanju partnerjev, ki tako opremo imajo. Poleg tega je slabost teh sistemov visoka cena. Program Skype je sicer enostaven za uporabo, vendar ga je potrebno namestiti na računalnik uporabnika in ne omogoča snemanja videokonferenc. Spletne videokonference VOX ne zahtevajo nameščanja, vendar je potrebno za kreiranje lastnih videokonferenc imeti AAI račun. Največja prednost VOX in Skype videokonferenc je v tem, da so brezplačne. Raziskava je pokazala, da so študenti pri izvedbi najpogosteje opazili pomanjkljivosti pri kakovosti zvoka (piskanje, odmev, slaba jakost zvoka) in slike (zamrznjena slika). Predlagamo, da VSŠSG nabavi kakovostnejšo video in avdio opremo (kamero, mikrofona in zvočnike). Kakovostna avdio in video oprema je ključnega pomena pri izvedbi videokonferenc. Taka oprema omogoča, da predavateljem ni potrebno govoriti neposredno v mikrofona in videokamera in se lahko od mikrofona in kamere tudi oddaljimo. Ugotavljamo tudi, da so hitre komunikacijske linije zelo pomemben dejavnik za udeležence videokonference, da ne prihaja do prevelikih časovnih zamikov med govorjenjem in sprejemanjem govora. Ugotovimo lahko, da so spletne videokonference VOX, če so podprte s kakovostno avdio in video opremo, najustreznejši videokonferenčni sistem tako za sodelovanje med višjimi strokovnimi šolami kot za način izobraževanja in dela s študenti.

4 VIRI IN LITERATURA

BEAL, V. *Videoconferencing* (online). 2017. (citirano 10. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.webopedia.com/TERM/V/videoconferencing.html>.

KOROŠEC, D. et al. *Videokonference: nasveti za uporabo, tehnologija in oprema: priročnik o videokonferenčni tehnologiji in njeni uporabi pri komuniciranju in izobraževanju*. Maribor: Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, 2005.

PUSTIVŠEK, A. *Vzpostavitev multimedijskega centra z videokonferenčnim sistemom: diplomsko delo*. Univerza v Mariboru, Ekonomsko poslovna fakulteta, 2006.

CPANEL. *Advantages and disadvantages of video-conferencing* (online). 2017. (citirano 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.cpanel.stpaulscience.org/gceict/specifications/wjec/unit3/working/tele/vcadv.htm>.

DEADLINE KOT NAČIN ŽIVLJENJA PRI DELU, ORGANIZACIJI IN VODENJU MEDIJSKE PRODUKCIJE

Jerca Božič Kranjec
Ekonomski šola Novo mesto, Višja strokovna šola
jerca.kranjec@gmail.com

POVZETEK

Na Ekonomski šoli Novo mesto, Višji strokovni šoli, kjer v programu Medijska produkcija izobražujemo bodoče inženirje medijske produkcije, smo se z namenom, da bi študente čim kakovostnejše pripravili na delo v medijskih hišah, odločili za izvedbo projekta Deadline kot način življenja v medijskem svetu. Upoštevanje deadlinea – roka oddaje člankov, prispevkov, izdelkov – je namreč eden izmed najpomembnejših vidikov pri ocenjevanju uspešnosti dela v medijih. Poleg tega smo prepričani, da (ne)upoštevanje rokov oddaje ni le problem dela v medijih, zato želimo projekt razširiti, saj menimo, da upoštevanje rokov oddaje katerihkoli nalog študentov pomeni dodano vrednost h kakovosti v višjih strokovnih šolah.

Ključne besede: deadline, rok za oddajo, medijska produkcija, kakovost, način življenja

1 UVOD

1.1 Kaj je deadline in zakaj / kako je ta način življenja pri delu v medijski produkciji?

Vsi smo se v življenju že kdaj srečali s pojmom deadline – z rokom, do katerega smo morali nekaj storiti ali oddati. V medijskem svetu deadline pomeni rok oddaje članka, prispevka, izdelka. Večina nad deadlinei ni navdušena, saj zanje pomenijo stresno situacijo. Zaposleni v medijskih hišah pa se z deadlineom srečujejo vsakodnevno, lahko bi rekli tudi iz ure v uro. Ker njihov delovnik praviloma ni časovno omejen, pač pa morajo biti na nek način ves čas dosegljivi in predvsem v toku dogajanja, je deadline tako rekoč njihov način življenja. Za nekoga, ki doslednega upoštevanja roka oddaje ni vajen, je lahko takšen način življenja zelo stresen in ima lahko celo usodne posledice za njegovo delo in osebno življenje. Na Višji strokovni šoli smo zato prepričani, da je naša nenapisana dolžnost, da študente pripravimo tudi na ta vidik njihovega bodočega poklica. Da študentje na deadline niso pripravljeni, se je izkazalo predlani, v prvem letu izvajanja programa Medijska produkcija, ko smo ugotavljali, da se večina roka oddaje nalog ne drži.

1.2 Izvor izraza deadline

Dandanes izraz deadline uporabljamo izključno za sklicevanje na datum ali čas, do katerega moramo nekaj storiti, zgodovinsko gledano pa so izraz uporabljali v različnih kontekstih: v tiskarski industriji z začetka 20. stoletja je deadline pomenil rob, zunaj katerega je bilo besedilo nečitljivo. Sam izraz deadline pa naj bi bil prvič izrečen med ameriško državljansko vojno iz ust zloglasnega Henryja Wirza, vodje zapora Sumter, v katerem je bilo tudi več kot 30 tisoč zapornikov Unije, ki so jih pestile nečloveške razmere. Enega izmed tamkajšnjih najhujših načinov ravnanja z zaporniki se je prijel naziv deadline oz. mrtva črta. Šlo je za črto okoli notranjega dela stene, ki je obdajala zapor. Na mnogih mestih je bila to namišljena črta, na drugih označena z premikajočimi se trakovi. Kdorkoli je deadline prestopil ali se ga

zgolj dotaknil, je to plačal z življenjem. Izraz deadline je postal popularen v času sojenja Wirzu, o katerem so mediji obširno poročali. (Jones, 2017)

1.3 Tiranija deadlinea

Delo v medijih je od nekdaj veljalo za delo pod pritiskom, saj tiranija skrajnih rokov za oddajo od zaposlenih zahteva hitrost in učinkovitost. Poleg tega pa so deležni še takšnih in drugačnih pritiskov politike in kapitala, ki medije dnevno potiskajo v tekmovanje. Ta tekma od zaposlenih terja tako psihični kot fizični davek. V članku Tudi novinarji umirajo, Miro Petek o pritisku deadlinea pravi: »Tisti, ki smo kdaj delali v kakšnem resnem mediju, dobro vemo, kaj je »dead line«, ko je treba oddati tekst ali se javiti v oddajo. Ko dogodek še ni končan, oddaja pa se je že začela, tiskarski stroji se že vrtijo. Čakajo uredniki, lektorji tiskarji. Dan na dan, leto za letom.« (<http://www.slomedia.it/tudi-novinarji-umirajo>, 12.9.2017).

2 PROJEKT »DEADLINE KOT NAČIN ŽIVLJENJA V MEDIJSKEM SVETU« PRI DELU S ŠTUDENTI NA EKONOMSKI ŠOLI NOVO MESTO, VIŠJI STROKOVNI ŠOLI

Zamujanje rokov oddaje nalog, seminarskih nalog, izdelkov ... je po opažanjih 90 odstotkov predavateljev Višje strokovne šole postajalo vse večja težava pri delu s študenti. Še posebej razsežna je težava postala v študijskem letu 2015/2016, ko smo na šoli prvo leto izvajali tudi program Medijska produkcija. Predavatelji, strokovnjaki s področja medijev, vrsto let zaposleni v različnih medijskih hišah, so izpostavili pomen doslednega upoštevanja rokov oddaje pri delu v medijskih hišah ne glede na to, ali gre za sam produkcijski proces, organizacijo, ali vodenje medijske produkcije.

2.1 Namen projekta

Zaradi zgoraj navedenih opažanj smo se v naslednjem študijskem letu – 2016/2017 na Višji strokovni šoli odločili za izvedbo projekta »Deadline kot način življenja v medijskem svetu«. Izvedli smo ga pri predmetu Uvod v medije.

Namen projekta je bil: spoštovanju roka oddaje v sistemu vrednot, ki jih morajo upoštevati tako pri študiju kot pri izdelavi kakovostnih medijskih izdelkov nasploh, nameniti višje mesto, kot ga je imelo pri študentih do sedaj.

2.2 Cilj projekta

Za cilj projekta smo si želeli natančnost oddaje nalog do deadlinea ves čas oddajanja nalog izboljševati in jo na koncu ob preizkusni nalogi, za kar smo določili oddajo seminarskih nalog, izboljšati do te mere, da bi vsi sodelujoči študenti seminarsko nalogo oddali do roka, ki ga bomo določili do minute natančno.

2.3 Potek projekta

Ob začetku izvajanja projekta, ki se je ujemal za začetkom študijskega leta 2016/2017, smo za študente pri predmetu Uvod v medije pripravili uvodno predavanje o pomenu deadlinea pri delu v medijski produkciji. Ponazorili smo ga s praktičnimi primeri iz večletnega uredniškega in novinarskega dela predavateljice v različnih medijskih hišah.

Seznani smo jih z njihovo nalogo, ki je bila: skozi celotno študijsko leto pri oddaji vseh nalog, izdelkov,... dosledno spoštovanje roka oddaje, ki bo določen do minute natančno. Naštete obveznosti so študentje oddajali v spletno učilnico, kjer smo lahko tudi nastavili rok, po katerem oddaja ni bila več možna. Seznani smo jih tudi s sankcijama, ki ju prinaša neupoštevanje rokov oddaje in sicer: v primeru, da bodo vse tri naloge oddane po roku oddaje - znižanje končne ocene pri predmetu Uvod v medije za eno oceno, ter v primeru, da

seminarska naloga ne bo oddana do roka oddaje – onemogočen pristop k prvemu izpitnemu roku predmeta Uvod v medije.

Obveznost predavateljice je bila priprava in izvedba predavanja o pomenu deadlinea pri delu v medijski produkciji ter skozi celotno študijsko leto opozarjati na roke oddaje dogovorjenih nalog ter pri tem striktno uporabljati izraz deadline, da ta postane del njihovega besedišča, saj se izraz pri delu v medijski produkciji, kjer naj bi se bodoči inženirji medijske produkcije zaposlili, v tem smislu tudi uporablja.

V sklopu projekta so študenti dobili tri vsebinsko manj zahtevne naloge, ki so jih morali oddati do deadlinea do minute natančne. Za kontrolno nalogo uspešnosti projekta smo si zadali oddajo seminarske naloge iz učnega načrta predmeta Uvod v medije, prav tako do deadlinea do minute natančno. Slednja naloga je bila tudi vsebinsko zahtevna, saj predstavlja najpomembnejšo obveznost študentov pri omenjenem predmetu in tudi 70 odstotkov končne ocene predmeta.

Omenjene tri manj zahtevne naloge so si časovno sledile relativno hitro druga za drugo, že v začetku študijskega leta, saj smo želeli študente pripraviti na pravočasno oddajo seminarske naloge. Le-te so namreč razporejene skozi celotno študijsko leto.

Na oddajanje do deadlinea so bili študenti ob vsaki novi nalogi posebej opozorjeni, prav tako še posebej ob dogovorih za seminarsko nalogo. Ob opozorilu smo posebej poudarili, da lahko nalogo oddajo kadarkoli pred iztekom deadlinea. Oddajanje do deadlinea smo spremljali za vsako nalogo posebej in na koncu študente posamezno tudi seznanili z rezultati.

2.3 Rezultati projekta

Nalogo 1 je do roka oddaje oddalo 21 študentov od 23-ih. Pravočasno je nista oddala 2 študenta.

Rok oddaje Naloga 2 je doseglo 11 študentov od 23-ih, 12 študentov ni doseglo roka oddaje. Naloga 3 je do roka oddalo 18 študentov od 23-ih, 5 študentov roka oddaje ni doseglo.

Seminarsko nalogo, ki je bila kontrolna naloga uspešnosti projekta, je pravočasno oddalo 10 od 23-ih študentov, 13 študentov deadlinea ni doseglo.

Ugotovitve: Pri Nalogi 1 so študenti projekt »Deadline kot način življenja v medijskem svetu« vzeli zelo resno, rezultat je bistveno presegel naša pričakovanja, ki so temeljila na izkušnjah preteklega študijskega leta ter na večletnih izkušnjah kolegov iz programa Ekonomist. Najverjetneje je bil takšen rezultat vpliv uvodnega predavanja o deadlineu. Slednje se je potrdilo že pri Nalogi 2, kjer je bil rezultat bistveno slabši, se je pa ta – po ponovnih opozarjanjih na projekt in pomen upoštevanja rokov oddaje – popravil pri Nalogi 3. Pri oddajanju seminarskih nalog, ki so bile kontrolna naloga projekta, se je znova pokazal slabši rezultat, ki pa je nedvomno tudi posledica tega, da je bila naloga vsebinsko bistveno zahtevnejša kot prejšnje tri.

Splošna ugotovitev glede natančnosti upoštevanja dealilnea: lahko bi rekli, da so se študentje skorajda natančno držali roka oddaja, saj so večinoma naloge oddajali kvečjemu dan pred iztekom deadlinea. Glede na to, da vsaj prve tri naloge niso bile zahtevne in so jim vzele le uro ali dve, so bili posebej opozorjeni, da jih lahko oddajo tudi prej, a kljub temu, da so imeli za vsako nalogo vsaj teden dni časa, se to ni zgodilo.

Z rezultati projekta nismo zadovoljni, saj smo pričakovali, da se bodo ti iz naloge v nalogo izboljševali, kar pa se ni zgodilo. Cilja, ki smo si ga v projektu zastavili: da bi kontrolno nalogo vsi sodelujoči študenti oddali do roka oddaje, nismo dosegli.

Tabela 1: Naloga 1: Komu (lahko) koristi medijskega nepismenost? Deadline: petek, 7. oktober 2016, ob 12.00

Zap. št.	Študent	Datum in ura oddaje	Dosegel deadline	Opombe
1.	Študent 1	7.10. 10:58	✓	
2.	Študent 2		x	
3.	Študent 3	6.10. 23:05	✓	
4.	Študent 4	7.10. 10:33	✓	
5.	Študent 5	6.10. 20:49	✓	
6.	Študent 6	6.10. 20:00	✓	
7.	Študent 7	6.10. 19:57	✓	
8.	Študent 8	6.10. 19:56	✓	
9.	Študent 9	7.10. 10:56	✓	
10.	Študent 10	6.10. 19:35	✓	
11.	Študent 11	6.10. 19:58	✓	
12.	Študent 12	6.10. 21:17	✓	
13.	Študent 13		x	
14.	Študent 14	6.10. 20:21	✓	
15.	Študent 15	6.10. 21:56	✓	
16.	Študent 16	6.10. 20:31	✓	
17.	Študent 17	7.10. 10:38	✓	
18.	Študent 18	6.10. 19:40	✓	
19.	Študent 19	6.10. 20:22	✓	
20.	Študent 20	6.10. 20:03	✓	
21.	Študent 21	7.10. 10:44	✓	
22.	Študent 22	7.10. 6:40	✓	
23.	Študent 23	6.10. 19:27	✓	

Slika 1: Oddaja do roka Naloga 1: Komu (lahko) koristi medijska nepismenost

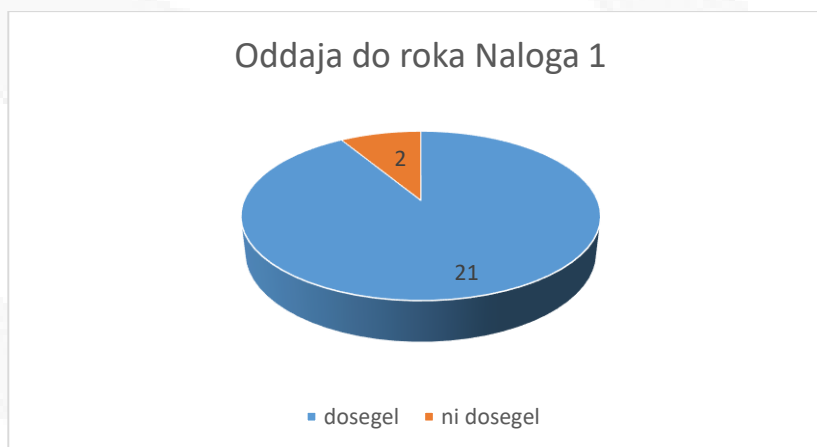

Tabela 2: Naloga 2: Prehod iz industrijske družbe v informacijsko,... Deadline: petek, 28. oktober 2016, ob 12.00

Zap. št.	Študent	Datum in ura oddaje	Dosegel deadline	Opombe
1.	Študent 1		x	
2.	Študent 2	27.10. 20:08	✓	
3.	Študent 3	28.10. 10:54	✓	
4.	Študent 4		x	
5.	Študent 5	26.10. 11:52	✓	
6.	Študent 6	26.10. 11:47	✓	
7.	Študent 7		x	
8.	Študent 8	26.10. 15:27	✓	
9.	Študent 9		x	
10.	Študent 10	27.10. 13:01	✓	

11.		Študent 11		*	
12.		Študent 12		*	
13.		Študent 13		*	
14.		Študent 14		*	
15.		Študent 15		*	
16.		Študent 16	26.10. 11:57	✓	
17.		Študent 17	28.10. 8:31	✓	
18.		Študent 18	29.10. 13:19	*	Oddal 1 dan 1 uro prepozno
19.		Študent 19		*	
20.		Študent 20		*	
21.		Študent 21	26.10. 12:07	✓	
22.		Študent 22	28.10. 11:44	✓	
23.		Študent 23	26.10. 11:54	✓	

Slika 2: Oddaja do roka Naloga 2: Prehod iz industrijske družbe v informacijsko

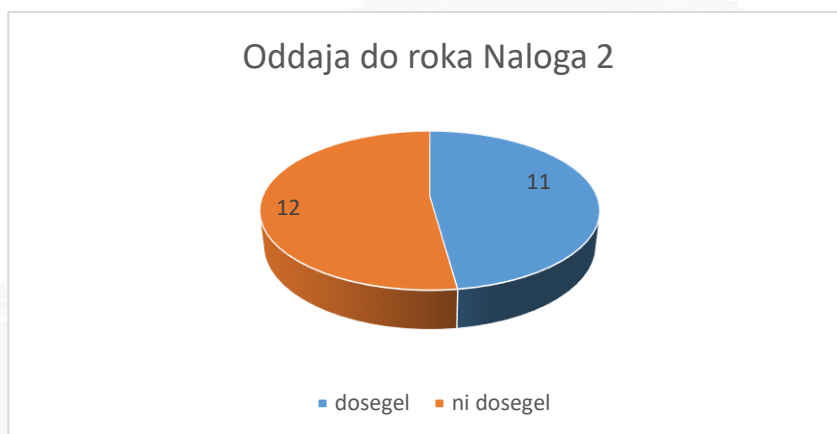

Tabela 3: Naloga 3: Vprašanje za vodjo produkcije na Vašem kanalu, Deadline: ponedeljek, 23. januar 2017 ob 23.59

Zap. št.	Študent	Datum in ura oddaje	Dosegel deadline	Opombe
1.	Študent 1	23.1. 22:11	✓	
2.	Študent 2	23.1. 23:26	✓	
3.	Študent 3	23.1. 18:24	✓	
4.	Študent 4	23.1. 24. 1.		✓ v dijaškem domu ni bilo inter.
5.	Študent 5	23.1. 17:12	✓	
6.	Študent 6	23.1. 16:14	✓	
7.	Študent 7		*	
8.	Študent 8	23.1. 16:41	✓	
9.	Študent 9		*	
10.	Študent 10	23.1. 23:02	✓	
11.	Študent 11	23.1. 22:04	✓	
12.	Študent 12		*	
13.	Študent 13		*	
14.	Študent 14	23.1. 18:12	✓	
15.	Študent 15	23.1. 19:29	✓	
16.	Študent 16	23.1. 18:54	✓	
17.	Študent 17	23.1. 17:07	✓	
18.	Študent 18	23.1. 22:23	✓	
19.	Študent 19	23.1. 19:07	✓	
20.	Študent 20	23.1. 19:01	✓	
21.	Študent 21	23.1. 16:33	✓	
22.	Študent 22		*	
23.	Študent 23	23.1. 20:22	✓	

Slika 3: Oddaja do roka Naloga 3: Vprašanje za vodjo produkcije na Vašem kanalu

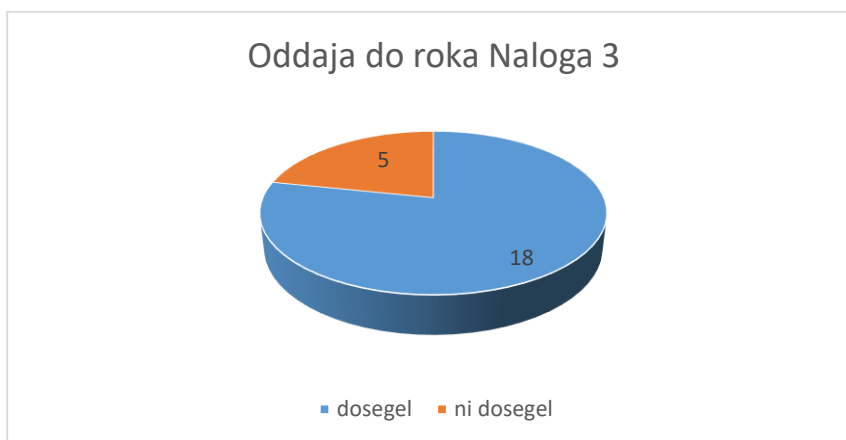
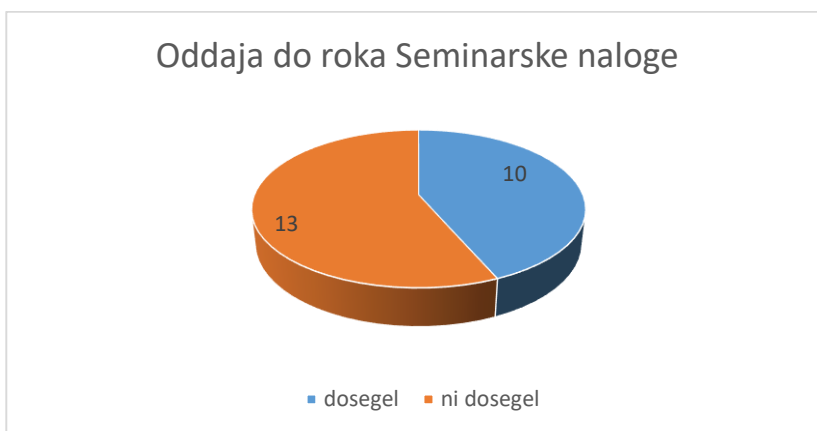

Tabela 4: Seminarske naloge 2016/2017

Št.	Naslove seminarske naloge	Študent	Deadline 1.oddaje	Datum dejanske 1.oddaje	Dosegel deadline 1. odd.
1.	Glasbeni TV programi in slovenske glasbene TV oddaje	Študent 1	5.12.2016	5.12.2016	✓
2.	Tehnologije in rabe: Facebook	Študent 2	19.12.2016	19.12.2016	*
3.	Tehnologije in rabe: Skype, Viber	Študent 3	19.12.2016	3.12.2016	✓
4.	Razvoj sodobnih avdio tehnologij	Študent 4	24.10. 2016	24.10. 2016	✓
5.	Razvoj sodobnih foto tehnologij	Študent 5	24.10. 2016	12.11.2016	*
6.	Istagram	Študent 6	26.12.2016	25.12.2016	✓
7.	DJ-janje in VJ-janje	Študent 7	16.1.2017	17.1.2017	*
8.	Podpražna sporočila ali kako prepoznati prikrito oglaševanje	Študent 8	6.2.2017	5.2.2017	✓
9.	Cenzura nekoč in danes	Študent 9	13.2.2017	*	*
10.	Pomen spletne tehnologije Wiki in enciklopedije Wikipedija	Študent 10	16.1.2017	14.3.2017	*
11.	Problem resničnosti in/ali verodostojnosti v medijih (na izbranem primeru)	Študent 11	12.12.2016	5.12.2016	✓
12.	Ali časopise beremo ali gledamo? Analiza fotografij izbranega primera časopisa	Študent 12	14.11.2016	17.11.2016	*
13.	Slovenske revije: tako različne, a tako enake	Študent 13	23.1.2017	14.3.2017	*
14.	3D modeliranje	Študent 14	5.12.2016	12.3.2017	*
15.	Zasebnost in samorazkrivanje na internetu	Študent 15	5.12.2016	5.12.	✓
16.	LinkedIn	Študent 16	26.12.2016	25.12.	✓
17.	Igričarska industrija in kultura	Študent 17	7.11.2016	13.11.	*
18.	Celovita predstavitev izbranega poklica v medijski produkciji	Študent 18	9.1.2017	8.1.	✓
19.	Kdo so stranke medijev: občinstvo ali oglaševalci?	Študent 19	2.1.2017	29.1.	*
20.	Tehnologije in rabe: Snapchat	Študent 20	19.12.2016	19.12.	✓
21.	Celovita predstavitev poklica v medijski produkciji: fotograf	Študent 21	20.1.2017	5.3.207	*
22.	Virtualni svet in njegovi junaki; primer Socond life in Avatar	Študent 22	13.2.2017	*	*
23.	Razvoj sodobnih video tehnologij	Študent 23	24.10. 2016	31.10.2016	*

Slika 4: Oddaja do roka Seminarske naloge

3 NADALJEVANJE IN RAZŠIRITEV PROJEKTA ZA KAKOVOSTNEJŠE DELO VIŠJE STROKOVNE ŠOLE

Rezultati projekta Deadline kot način življenja v medijskem svetu so pokazali, da se za delo v medijski produkciji tako nujnega upoštevanja rokov oddaje ni enostavno priučiti in to kljub sankcijam.

Ker smo na Višji strokovni šoli prepričani, da je ne samo v medijskem svetu, temveč nasploh v poslovnem svetu spoštovanje rokov oddaje ena od temeljnih vrednot, nujnih za uspeh pri delu, smo se odločili, da bomo s projektom nadaljevali tudi s prihodnjimi generacijami študentov. Projekt nameravamo razširiti tudi na program Ekonomist, kjer ga bomo preimenovali v Spoštovanje rokov oddaje v poslovnem svetu.

V programu Medijska produkcija bomo s projektom nadaljevali tako pri novih študentih pri predmetu Uvod v medije, kot pri lanskoletnih, ki bodo v drugem letniku v projekt vključeni pri predmetu Organizacija in vodenje medijske produkcije. Projekt nameravamo spremljati na enak način, kot je opisano zgoraj, s tem da bomo pri študentih drugih letnikov lahko dodali še primerjavo s preteklim študijskim letom in tako njihovo napredovanje pri upoštevanju deadlineov opazovali skozi daljše časovno obdobje.

Namesto uvodnega predavanja bomo pri študentih, ki projekt poznajo že iz prejšnjega študijskega leta, pripravili predavanje Kako se uspešno spopasti z dealineom. (Roshell, 2017)

Kljub rezultatom, ki niso dosegli naših pričakovanj, smo prepričani, da bo vključitev študentov v projekt Deadline kot način življenja v medijskem svetu bistveno prispevala k dvigu kakovosti študija na naši Višji strokovni šoli ter da bo osvojitve veščine upoštevanja roka oddaje za študente pomenila dodano vrednost, ki je v siceršnjem učnem načrtu niso deležni.

4 ZAKLJUČEK

Ob začetku izvajanja projekta Deadline kot način življenja v medijskem svetu smo si zastavili eksakten cilj: ob preizkusni nalogi projekta doseči 100 odstotno oddajo vseh sodelujočih študentov do roka oddaje, do minute natančno. Zastavljenega cilja sicer nismo dosegli, a smo kljub temu prepričani, da smo s projektom pomembno prispevali k dvigu upoštevanja deadlinea na lestvici vrednot, ki so bistvene za uspeh pri delu v medijski produkciji in nenazadnje za uspeh pri študiju nasploh.

5 VIRI IN LITERATURA

JONES, P. A. *The Dangerous History Behind the Word »Deadline«* (on line). 2017. (citirano 11.9.2017). Dostopno na naslovu:

<http://mentalfloss.com/article/501951/dangerous-history-behind-word-deadline>.

PETEK, M. *Tudi novinarji umirajo* (on line). 2015. (citirano 12.9.2017). Dostopno na naslovu:
<http://www.slomedia.it/tudi-novinarji-umirajo>.

ROSHELL, S. *Writing Under a Deadline* (on line). 2017. (citirano 10.9.2017) Dostopno na naslovu: <https://www.lynda.com/Writing-tutorials/Writing-Under-Deadline/>

PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE – MOST MED IZOBRAŽEVANJEM IN TRGOM DELA

Marjeta Nosan
Ekonomška šola Celje, Višja strokovna šola
metka.nosan@escelje.si

POVZETEK

V prispevku predstavljamo izvedbo in rezultate projekta Erasmus+ 2016 – KA107: Praktično izobraževanje – Most med izobraževanjem in trgov del. Oblikovali in sistematizirali smo postopke za organizacijo, izvedbo, nadzor in ovrednotenje opravljanja praktičnega izobraževanja na podlagi sinergije izkušenj in znanja v obeh državah partnericah (Slovenija in Srbija). Kot dodano vrednost lahko poudarimo predvsem ovrednotenje in zapis splošnih in poklicnih kompetenc, ki jih pridobijo študentje med opravljanjem praktičnega izobraževanja.

1 UVOD

V "Evropi 2020" je poudarjen pomen razvijanja partnerstva med izobraževanjem, usposabljanjem in delom. Na Ekonomski šoli Celje, višji strokovni šoli smo v sklopu projekta Erasmus+ – KA107 v sodelovanju z Visoko poslovno šolo strokovnih študija Leskovac iz Srbije preučevali proces izvedbe praktičnega izobraževanja študentov. Projekt je potekal od 1. 6. 2016 do 30. 9 2017.

Sodelovanje s podjetji je ključnega pomena za izobraževalno institucijo, predvsem pa za študente, ki opravljajo praktično izobraževanje v podjetju, saj opravljanje praktičnega izobraževanja študentom predstavlja tudi priložnost za kasnejšo zaposlitev. Skušali smo izmenjati dobre prakse pri izvajanju praktičnega izobraževanja v obeh izobraževalnih institucijah.

2 PREDSTAVITEV IN POTEK PROJEKTA

Ekonomška šola Celje, Višja strokovna šola že od leta 2001 uspešno sodeluje z Visoko poslovno šolo strokovnih študija Leskovac in tako smo skupaj izvedli tudi 16 mesečni Erasmus+ projekt, katerega aktivnost je bila mobilnost osebja za usposabljanje v/iz partnerskih držav. Vsako šolo je sestavljala petčlanska projektna skupina predavateljev in organizatorjev praktičnega izobraževanja na šoli. V sklopu projekta smo preučili potek praktičnega izobraževanja študentov v obeh institucijah, izmenjali izkušnje in dobre prakse.

V Sloveniji smo obiskali podjetji Gorenje d. d. in Unior d. d., kjer so na praktičnem izobraževanju naši študenti. V obeh podjetjih so nam predstavili način spremljanja študentov in delo mentorjev v organizaciji. Med obiskom v Srbiji smo obiskali podjetji Primanova d. o. o. in Grand hotel & SPA Kopaonik, kjer praktično izobraževanje opravljajo srbski študenti. Tudi ti dve podjetji namenjata veliko pozornosti praktičnemu izobraževanju. Skupna ugotovitev vseh je bila, da je sistem praktičnega izobraževanja v Sloveniji boljše urejen kot v Srbiji. Dejanska učinkovitost praktičnega izobraževanja pa je v veliki meri odvisna od pripravljenosti mentorja, kako usmerja študenta in koliko delovnih nalog mu zaupa.

Zbrali in preučili smo dokumentacijo, ki sta jo do sedaj uporabljali obe šoli in pripravili skupen nabor dokumentov za pripravo, izvedbo in spremljanje praktičnega izobraževanja študenta v delovni organizaciji. Pri nas smo do sedaj uporabljali lastne dokumente in vprašalnike, ki jih

je pred leti pripravila Komisija za kakovost Skupnosti VSS in so bili na voljo vsem višjim strokovnim šolam.

Na naši šoli smo pripravili osnutek zapisa kompetenc, ki naj bi jih študent usvojil med opravljanjem praktičnega izobraževanja. Pri zapisu kompetenc smo si pomagali z naborom kompetenc za delo, ki jih v knjigi Management kompetenc opisuje Milena Majcen (str. 59–77).

Tabela 1: Zapis splošnih kompetenc

NABOR SPLOŠNIH KOMPETENC	OPIS KOMPETENCE
Etičnost	Ravnanje v skladu s splošnimi etičnimi in moralnimi normami ter vrednotami organizacije in širšega družbenega okolja.
Funkcionalna pismenost	Sposobnost razumevanja vseh (zlasti pisnih) navodil za delo in sposobnost, da ta navodila upošteva tako, da je naloga opravljena optimalno.
Komunikativnost	Sposobnost hitrega in aktivnega vključevanja v delovno okolje. Oseba se zlahka približa ljudem in naveže stike.
Informacijsko-komunikacijska pismenost	Sposobnost osebe, da prepozna, kdaj in kakšne informacije rabi, jih zna poiskati, uporabiti, obdelati in rezultate posredovati naprej s pomočjo sodobne tehnologije ter sodobnih računalniških in komunikacijskih virov.
Strokovne komunikacijske sposobnosti	Sposobnost uporabe strokovne terminologije.
Motiviranost	Oseba je usmerjena in zavzeta k doseganju ciljev.
Natančnost in strokovnost	Izvajanje nalog v skladu s predpisi in pravili stroke. Oseba pazi na podrobnosti. Preverja pravilnost opravljenega dela.
Odgovornost	Prevzemanje odgovornosti za dodeljene naloge in popravljanje morebitnih napak.
Organiziranost	Sposobnost načrtovanja in organiziranja svojega dela v skladu s postavljenimi cilje in roki.
Poštenost	Oseba je poštena in se ne okorišča z oškodovanjem drugega.
Pozitiven odnos do dela	Oseba je pozitivna in optimistična pri reševanju problemov in izpolnjevanju delovnih nalog.
Pravočasnost	Izvajanje nalog v predvidenih rokih.
Prijaznost	Spoštljiv, dostopen, vljuden in prijazen odnos do ljudi.
Prilagodljivost	Hitra prilagodljivost spremembam delovnih nalog in spremembam v delovnem okolju.

NABOR SPLOŠNIH KOMPETENC	OPIS KOMPETENCE
Pripravljenost na učenje	Nenehna težnja za izpopolnjevanje in pridobivanje strokovnega znanja.
Prizadevnost	Oseba je vedno pripravljena izvajati naloge, dokler ne doseže določenega cilja.
Samoiniciativnost	Težnja po lastnem delovanju.
Sposobnost timskega sodelovanja	Aktivno sodeluje s člani tima za doseganje načrtovanih ciljev.
Zanesljivost	Pravilno, pravočasno in učinkovito izpolnjevanje dogovorjenih obveznosti.
Zaupnost	Varovanje in preudarna uporaba zaupnih informacij.
Samostojnost	Sposobnost samostojnega izvajanja dodeljenih nalog.

Vir: Sendelbah, M., et al., 2017, (str. 50–51)

Mentor vsako za kompetenco ob zaključku praktičnega izobraževanja poda oceno:

- Pod pričakovanji: Prenizko razvita za opravljanje dela, potrebno je izboljšanje.
- Ustrezna: Pričakovana, zadostna za uspešno opravljanje dela.
- Nad pričakovanji: Oseba zaradi te kompetence dosega nadpovprečne rezultate.

V sodelovanju z mentorji v organizacijah, kjer so bili naši študenti na praktičnem izobraževanju, smo nato pripravili še zapis strokovnih kompetenc za program ekonomist za področje komercialne in računovodstva, ki je dostopen na spletni strani projekta. Kompetence za področje komercialne smo zapisali v sodelovanju z mentorji iz podjetja Lesoprodukt d. o. o., kompetence za področje računovodstva pa z mentorico iz podjetja Obzorje d. o. o. V obeh podjetjih naši študenti že vrsto let opravljajo praktično izobraževanje. Vse kompetence smo zatem uskladili s partnerji iz Srbije.

Zapisane kompetence omogočajo mentorju v organizaciji lažje ocenjevanje pridobljenega znanja študenta, hkrati pa so pridobljene kompetence za študenta referenca za njegovo strokovno usposobljenost.

Ustreznost kompetenc smo v študijskem letu 2016/2017 preverili pri mentorjih v organizacijah in dobili zelo pozitivna mnenja. V študijskem letu 2017/2018 pa bomo zapis doseženih kompetenc študenta uvedli kot del obvezne dokumentacije pri izvedbi praktičnega izobraževanja.

3 REZULTATI PROJEKTA

Rezultati projekta v obliki zapisa vseh navodil in obrazcev za uspešno izvedbo praktičnega izobraževanja so zbrani v publikaciji, ki smo jo izdali ob koncu projekta v slovenskem, srbskem in angleškem jeziku (Praktično izobraževanje – most med izobraževanjem in trgom dela). Publikacija vsebuje:

- Priročnik za izvedbo praktičnega izobraževanja za mentorje in organizatorje v izobraževalni instituciji
- Priročnik za izvedbo praktičnega izobraževanja za mentorje in organizatorje v organizacijah
- Zbirko obrazcev za praktično izobraževanje.

Slika 1: Spletna stran projekta KA107

Vir: <http://ka107.splet.arnes.si> (11. 9. 2017)

Izdelali smo tudi uradno spletno stran projekta (Slika 1) v slovenskem, srbskem in angleškem jeziku, kjer je v elektronski obliki objavljena zgoraj navedena publikacija. Na spletni strani je objavljen potek izvedbe celotnega projekta in v meniju Rezultati tudi vsi oblikovani obrazci v wordovi obliki, ki jih lahko vsak obiskovalec uporabi in poljubno spreminja. Dostopni so naslednji obrazci:

- Vloga za praktično izobraževanje
- Vloga za priznavanje praktičnega izobraževanja
- Izjava študenta o pravilih obnašanja na praktičnem izobraževanju
- Dnevnik praktičnega izobraževanja
- Prijava naslova projektne/seminarske naloge pri praktičnem izobraževanju
- Poročilo mentorja v organizaciji o poteku in izvedbi PRI
- Potrdilo o opravljenem praktičnem izobraževanju
- Poročilo študenta o poteku in izvedbi praktičnega izobraževanja
- Ocenjevalni list za projektno nalogo pri praktičnem izobraževanju
- Poročilo organizatorja PRI v izobraževalni instituciji o komunikaciji z organizatorji in mentorji PRI v organizaciji
- Vprašalnik za mentorje praktičnega izobraževanja v organizaciji
- Vprašalnik o praktičnem izobraževanju za študente
- Nabor splošnih kompetenc
- Nabor poklicnih kompetenc

Rezultate projekta smo mentorjem v organizacijah in širši javnosti predstavili v mesecu septembru na tiskovni konferenci na Visoki šoli strokovnih studija Leskovec in v začetku

oktobra na Ekonomski šoli Celje, Višji strokovni šoli. Obeh konferenc so se udeležili mentorji iz organizacij, organizatorji praktičnega izobraževanja iz šol, predstavniki lokalnih medijev, sedanji in bivši študenti. Po konferenci smo udeleženci v neformalnih pogovorih izmenjali mnenja in izkušnje z organizacijo in izvedbo praktičnega izobraževanja. Prevladalo je mnenje, da so mentorji v organizacijah velikokrat preobremenjeni in so jim kratka in jasna navodila dobrodošel pripomoček pri organizaciji dela študentov. Udeležili smo se tudi Mednarodnega obrtnega sejma v Celju, kjer smo obiskovalcem predstavili rezultate projekta in primere dobre prakse povezovanja izobraževalne institucije in delovnih organizacij.

V prihodnje načrtujemo zapis strokovnih kompetenc tudi za druge študijske programe, ki jih izvajamo na naši šoli.

Študentu organizacija ob zaključku praktičnega izobraževanja izda Potrdilo o opravljenem praktičnem izobraževanju z zapisom delovnih nalog, ki jih je opravljal in številom opravljenih ur. Temu bomo v prihodnje dodali tudi Potrdilo o usvojenih kompetencah. Obe potrdili bo študent prejel kot priloge k diplomi in bodo dodatna referenca o njegovi usposobljenosti, predvsem pri iskanju prve zaposlitve.

4 ZAKLJUČEK

Ob koncu projekta lahko ugotovimo, da smo vsi sodelujoči pridobili novo znanje in izkušnje. Pripravljeno gradivo je lahko uporabno tudi za druge višje in visoke šole, mentorje v organizacijah in izvedbo praktičnega usposabljanja z delom v srednjih šolah.

Na Višji strokovni šoli si prizadevamo, da je praktično izobraževanje za študente organizirano in izvedeno tako, da študenti pridobijo čim več izkušenj iz realnega delovnega okolja ter jih povežejo s teoretičnim znanjem pridobljenim v času študijskega procesa na šoli.

Naša želja je, da v prihodnje pripravimo spletno aplikacijo, ki bo omogočala sprotno in hkratno spremljanje procesa izvedbe praktičnega izobraževanja organizatorju na šoli in mentorju v organizaciji. Del te aplikacije bi bil tudi nabor splošnih in strokovnih kompetenc.

5 LITERATURA IN VIRI

Erasmus+ – KA107. (online). 2017. (citirano 11. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://ka107.splet.arnes.si>.

MAJCEN, M. *Management kompetenc: Izdelava modela kompetenc ter njegova uporaba za razvoj kadrov in za vodenje zaposlenih k doseganju ciljev*. Ljubljana. GV Založba, 2009.

SENDELBAH, M., et al. *Praktično izobraževanje – most med izobraževanjem in trgom dela, Praktično osposabljanje – most između obrazovanja i tržišta rada, Practical education – bridge between education and labor market*. Celje. Ekonomska šola Celje, Višja strokovna šola. 2017.

OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI NA VSŠKV

Jelica Bregar
Višja strokovna šola za kozmetiko in velnes Ljubljana
jelica.b@vskv.si

POVZETEK

Na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana verjamo, da nam skrb za kakovost postavlja ogledalo, samorefleksijo in primerjavo naših dosežkov z drugimi. Tako se izognemo zaverovanosti v svojo odličnost in se zavemo, da smo lahko vedno in v vsem še boljši (Listina kakovosti VSŠKV, 2015).

Študijska leta so pomembna za razvoj osebnostnih in intelektualnih sposobnosti, zato želimo našim študentom zagotoviti vse pozitivne dejavnike, ki lahko pomembno vplivajo na kakovost sposobnosti učenja in mišljenja. Vrednota Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana je čim boljša izvedba študijskih programov ter osvojitve znanja in kompetenc, ki jih programa ponujata. Hkrati pa je naša vizija usmerjena v preseganje zahtev in pričakovanj, ki izhajajo iz študijskih programov. Želimo si, da bi se vsak študent naše šole vključil v katero od obštudijskih dejavnosti in si tako krepil karierni razvoj.

Ključne besede: kakovost, obštudijske dejavnosti, kompetence, karierni razvoj

1 UVOD

Osnovni namen prispevka je predstavitev obštudijskih dejavnosti, ki jih na šoli ponujamo študentom za pridobivanje širših dodatnih kompetenc, s katerimi si gradijo kakovostnejše življenje in ki tudi pripomorejo, da so v življenju in pri delu uspešnejši.

V sodobnem svetu 21. stoletja se nenehno srečujemo s pojmom konkurenčna prednost. Vse pogosteje si postavljamo vprašanja: "Kaj znam in zmorem?, Katere in kakšne so moje prednosti pred drugimi?, V čem sem boljši od drugih?, Kaj sploh hočem?..." Vse se torej vrti okoli naših kompetenc, te pa odločilno vplivajo pri iskanju zaposlitve, izbiri in sprejemu na delo, naši učinkovitosti, strokovnosti, profesionalnosti in uspešnosti na delovnem mestu, pri ustanavljanju ali vodenju lastnega podjetja, pri oblikovanju naše samopodobe, pri naši samozavesti in ne nazadnje pri našem osebnem zadovoljstvu. Znanja, spretnosti, talenti, sposobnosti so postale lastnosti, za katere vedno več ljudi spoznava, da so odvisne od nas samih in niso rezultat golega naključja ali sreče (VSŠKV, 2017).

Poslanstvo Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana je tudi ozaveščanje in opolnomočenje študentov, da *v prihodnost ne le vstopajo, ampak jo aktivno soustvarjajo* (prav tam).

2 NAMEN OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI

V duhu reka »Ne učimo se za šolo, marveč za življenje« (Seneka) na šoli organiziramo različne izobraževalne akcije in dogodke z namenom, da študenti lažje in hitreje dosežajo svoje osebne in poklicne cilje, da bolje poznajo sebe, zlasti pa odkrijejo svoje lastne sposobnosti, zmožnosti, talente in možnost svojega nadaljnjega razvoja ter postanejo oblikovalci in upravljalci lastne kariere.

Mijoč (et al., 1993) ugotavlja, koliko človekovih interesov in vprašanj, ki jih sprožajo številni dogodki in razmišljanja v življenju, ostane brez odziva, odgovora, ker si preprosto ne vzamemo dovolj časa, da bi jih razvili, se poglobili. Zato na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana z izvajanjem obštudijskih dejavnosti v sproščenem ustvarjalnem vzdušju omogočamo študentom, da se povezujejo, sodelujejo, razvijajo kompetence, veščine in predanosti s področij, ki niso neposredno del študijskega programa ter prepoznajo znanje kot vrednoto. Hkrati z ravnokar rečenim pa razvijajo občutek pripadnosti šoli.

3 OBŠTUDIJSKE DEJAVNOSTI NA VSŠKV V ŠT. LETU 2016/17

Skrbno načrtujemo in premišljeno organiziramo aktivnosti študentov, ki se izvajajo na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana poleg obvezne študijske dejavnosti, skladno s standardi kakovosti izobraževanja, dvigovanja ugleda in prepoznavnosti šole doma in v tujini. Študenti imajo na voljo pester nabor dejavnosti, s katerimi krepijo možnosti kariernega razvoja in lažjega umeščanja na trg dela.

Pri pripravi nabora in izbiri obštudijskih dejavnosti so študenti povabljeni k sodelovanju, s predlogi in idejami, preko Študentskega sveta. Tako vodstvo šole kot drugi sodelavci in predavatelji aktivno sodelujemo pri organiziranju in izvajanju vseh obštudijskih dejavnosti. Le-te izvajamo skozi vse leto in tako poskušamo spodbujati študentovo aktivnost in ambicioznost.

Študentje so seznanjeni, da obštudijske dejavnosti na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana niso ovrednotene s kreditnimi točkami (ECTS), ampak se navedejo kot dodatna informacija v prilogi k diplomi.

Ker želimo ugotavljati in zagotavljati kakovost na vseh področjih delovanja Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana, z evalvacijskimi vprašalniki študenti in izvajalci ocenjujejo vsebino dejavnosti, njeno izvedbo, uporabnost, pridobljene kompetence. Evalvacija nam da povratno informacijo, kaj spremeniti, morda opustiti, kaj izboljšati, kaj ohraniti in kaj nadgraditi.

3.1 VSŠKV FIT

Šola je v sodelovanju s poslovnim partnerjem vsem študentom omogočila brezplačno: fitness, celosten program vodene vadbe (aerobika, pilates, joga, »Bootcamp«,) ter uporabo vseh savn oz. SPA storitev. Menimo, da gre za optimalen vadbeni/študijski poligon in hkrati vzorčen model odličnega wellness-beauty poslovnega koncepta, kjer se stekajo, dopolnjujejo in nadgrajujejo vsa uporabna znanja pridobljena tekom višješolskega študija Kozmetika in Velnes.

»VSŠKV FIT« je v študijskem letu 2016/2017 bila celostna rekreacijsko-sprostitutvena storitev in doživetje za 197 študentov Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana. Na šoli je bilo sicer vpisanih 240 študentov. V študijskem letu 2016/17 so študenti koristili omenjene storitve v obsegu 2625 ur.

Skozi ugodnosti želimo študentom ponuditi najboljše študijske pogoje, najboljše znanje, najboljše karierne možnosti in najboljšo uporabniško izkušnjo. V naslednjem študijskem letu bomo z dejavnostjo nadaljevali.

3.2 Svetovni dan velnesa - Global Wellness Day (GWD)

V Sloveniji smo 10. 6. 2017 prvič organizirali svetovni dan velnesa. Na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana smo obiskovalcem ponudili 27 dogodkov, ki smo jih organizirali

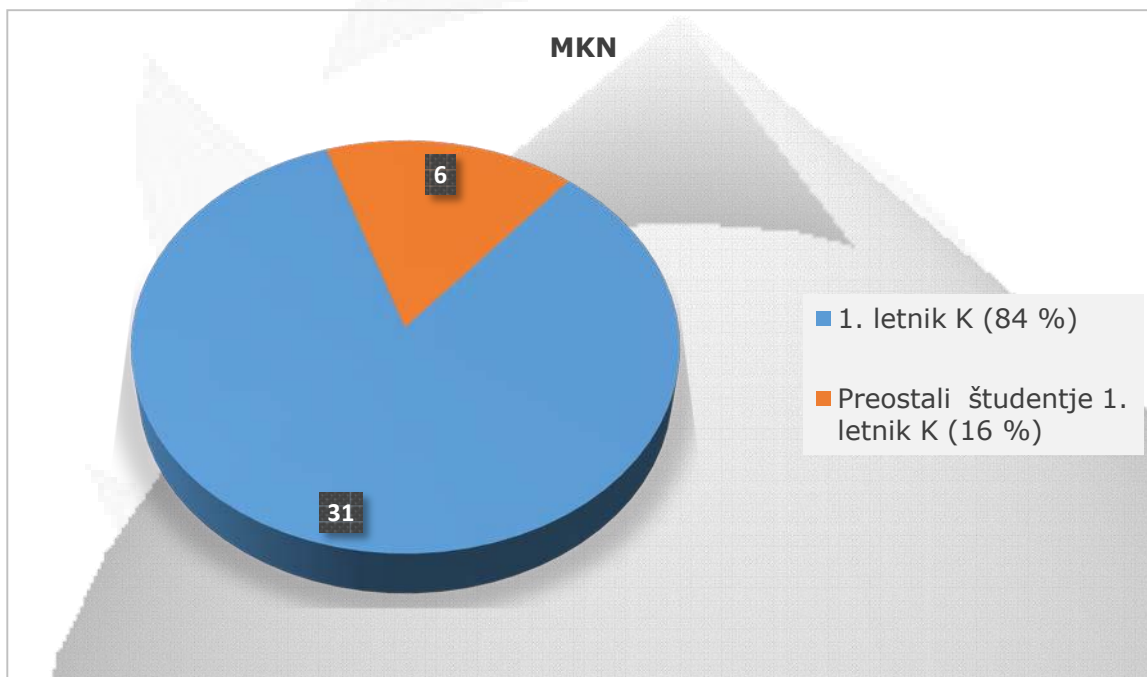
skupaj s poslovnimi partnerji.

Svetovni dan velnesa je mednarodni dogodek in priložnost, da so študenti Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana aktivno sodelovali pri organizaciji in izvedbi brezplačnih storitev na področju velnesa in kozmetike kot so: gibanje, zdrava prehrana, duševni velnes, sproščanje, lepotna in telesna nega, ... vse aktivnosti s katerimi lahko preventivno poskrbimo za svoje zdravje, zdrav življenjski slog in dobro počutje. 50 % vseh udeležencev so bili študentje. Sodelovali so v številnih dogodkih ali kot izvajalci storitev, ali kot uporabniki. Izkušnja je bila enkratna in bomo z njo nadaljevali tudi v naslednjem študijskem letu.

3.3 Moč kozmetične nege na lepoto in dobro počutje posameznika

Usposabljanje je namenjeno študentom, ki se vpišejo v višješolski program Kozmetika in nimajo praktičnega predznanja s področja kozmetične nege. Če ostanejo prosta mesta v skupinah, povabimo tudi študente programa Velnes, ki bi želeli pridobiti temeljne kompetence s področja kozmetične nege. Program obsega 60 ur. Od tega je 10 ur teorije in 50 ur prakse v kozmetičnem salonu (praktikum za nego obraza in telesa).

Slika 1: Udeležba MKN

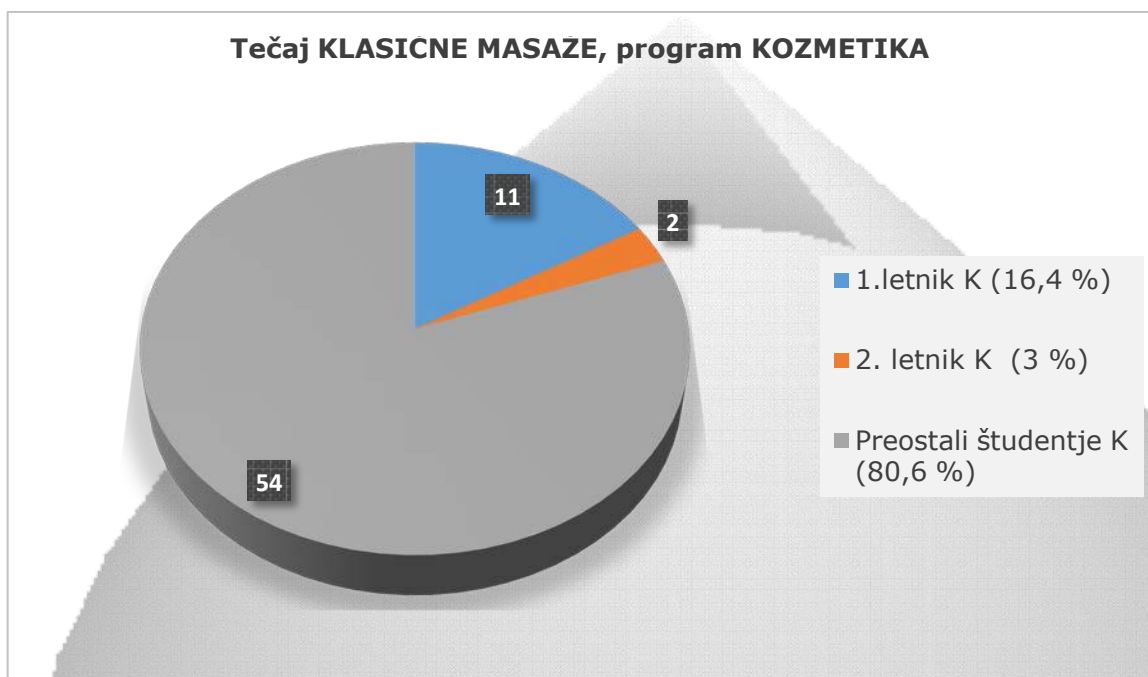
Vir: Lasten

V študijskem letu 2016/17 se je 31 študentov od 37 vpisanih v prvi letnik študijskega programa Kozmetika udeležilo usposabljanja. Tej skupini študentov se je priključilo še 6 študentk 1. letnika študijskega programa Velnes. Od skupnega števila vpisanih v 1. letnik programa Kozmetika se le 2 študentki nista vključili v obštudijsko dejavnost, ostale študentke pa so imele zaključeno srednjo kozmetično izobrazbo.

3.4 Tečaj klasične masaže za študente kozmetike

Program je namenjen študentom Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana, ki se želijo seznaniti z delom maserja/ke in se naučiti klasične masaže celega telesa. Nekateri študenti lahko te informacije koristijo za ugotavljanje, ali jih to delo zanima. Hkrati pa se lahko praktično pripravljajo tudi za izpit in pridobitev poklicnega naziva Maser/ka (NPK).

Slika 2: Udeležba Tečaj Klasične masaže, program Kozmetika

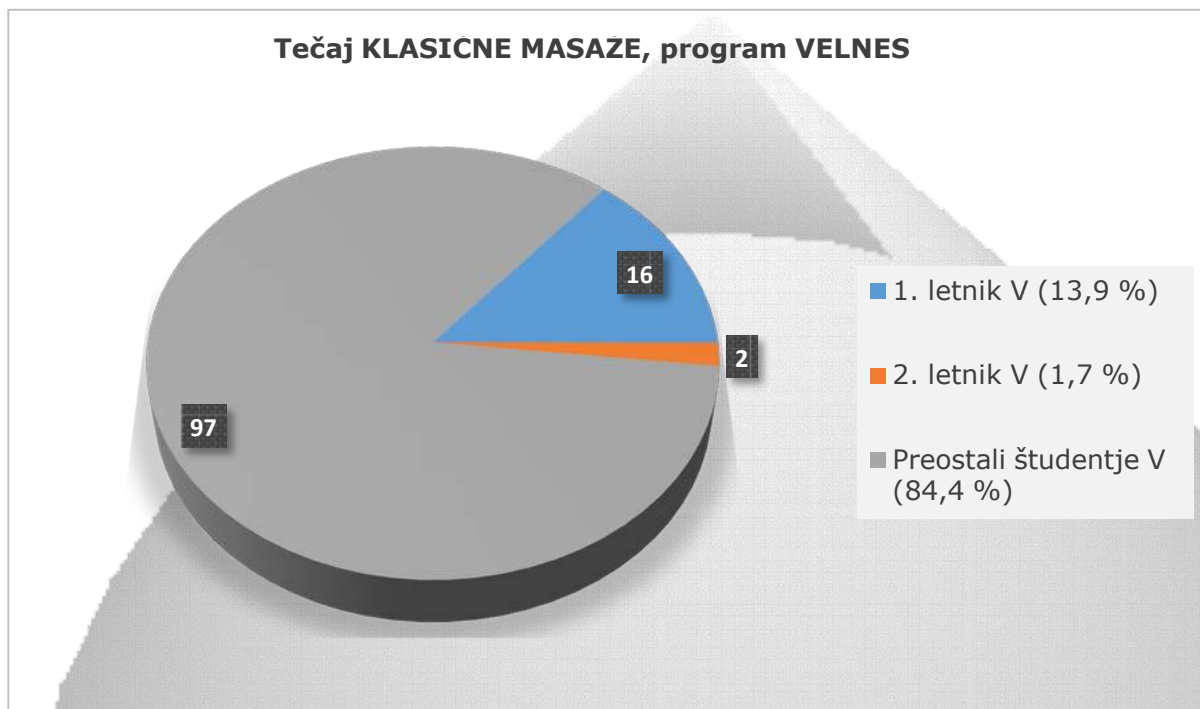
Vir: Lasten

Zaradi organizacijskih razlogov je bila omejitev prijav, in sicer na 20 študentov. V grafičnem prikazu so zajeti vsi študenti programa Kozmetika, a je pomembno poudariti, da je nizka udeležba študentov 2. letnika posledica dejstva, da je velika večina študentov obiskovala omenjeni tečaj v preteklem študijskem letu.

3.5 Tečaj klasične masaže za študente velnesa

Program je namenjen študentom Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana, ki se želijo seznaniti z delom maserja/ke in se naučiti izvedbe klasične masaže celega telesa. Tudi študenti Velnesa lahko te informacije koristijo za namen ugotavljanja, ali jih delo maserja sploh zanima. Hkrati pa se lahko praktično pripravljajo tudi za izpit in pridobitev poklicnega naziva Maser/ka (NPK).

Slika 3: Udeležba Tečaj Klasične masaže, program Velnes

Vir: Lasten

Zaradi organizacijskih razlogov je bila omejitvev prijav, in sicer na 20 študentov. V grafičnem prikazu so zajeti vsi študenti programa Velnes, a je pomembno poudariti, da je nizka udeležba študentov 2. letnika posledica dejstva, da je velika večina študentov obiskovala omenjeni tečaj v preteklem študijskem letu.

3.6 Estetska manikira

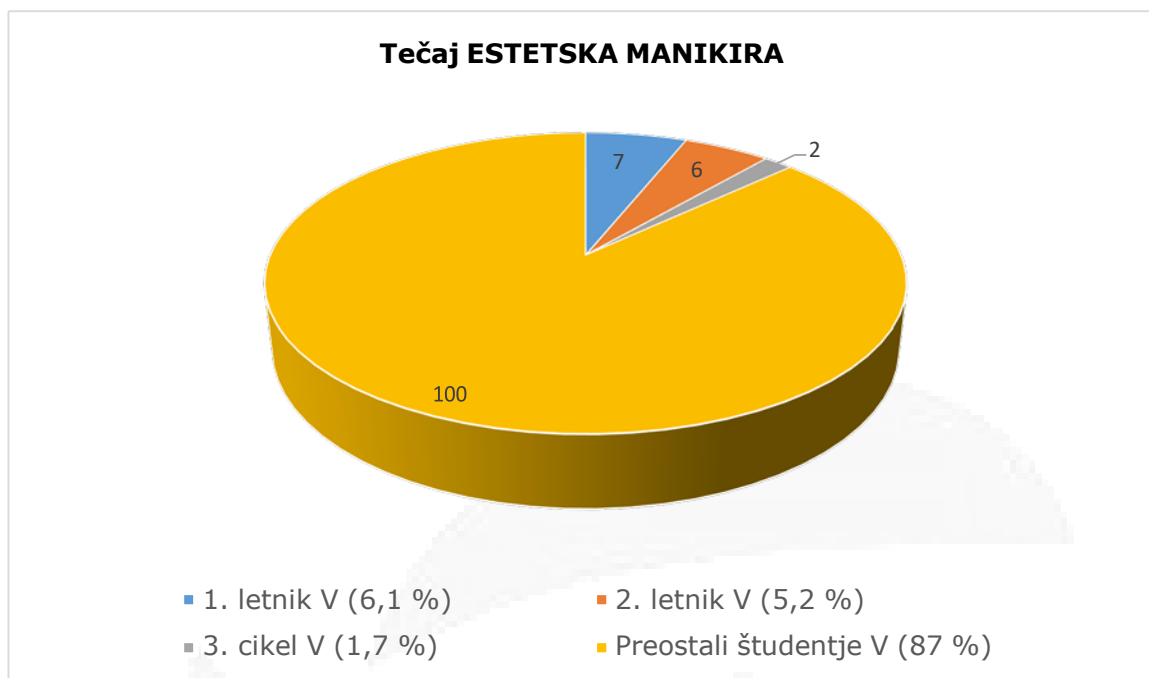
VSEBINA:

- Spoznavanje orodij za nego rok in nohtov
- Spoznavanje proizvodov za nego rok in nohtov
- Diagnostika stanja kože rok in nohtov ter načrtovanje izvedbe manikire
- Odstranjevanje obnohtne kože in oblikovanje nohtov
- Problematika nohtov: poškodbe nohtov in bolezni nohtov
- Različne tehnike lakiranja nohtov
- Nega dlani in rok
- Parafinske kopeli
- Masaža rok in njeni učinki
- Mezoporacija, nasveti in domači recept

Tečaj je bilo možno nadgraditi s prosto izbirnim predmetom Specialne tehnike manikire.

Programa se je udeležilo 15 študentov študijskega programa Velnes, saj je bil tečaj njim namenjen. Iz grafa je razvidno, da se je programa udeležilo 7 študentov 1. letnika, 6 študentov 2. letnika in 2 študenta 3. cikla. Udeležba ni bila ravno visoka, a smo vseeno zadovoljni, da smo omogočili zainteresiranim študentom Velnesa, da pridobijo osnovna znanja in veščine iz manikire in si tako razširijo svoje kompetence s področja lepote in dobrega počutja, kar je pomembna sestavina študijskega programa Velnes.

Slika 4: Udeležba Tečaj Estetska manikira

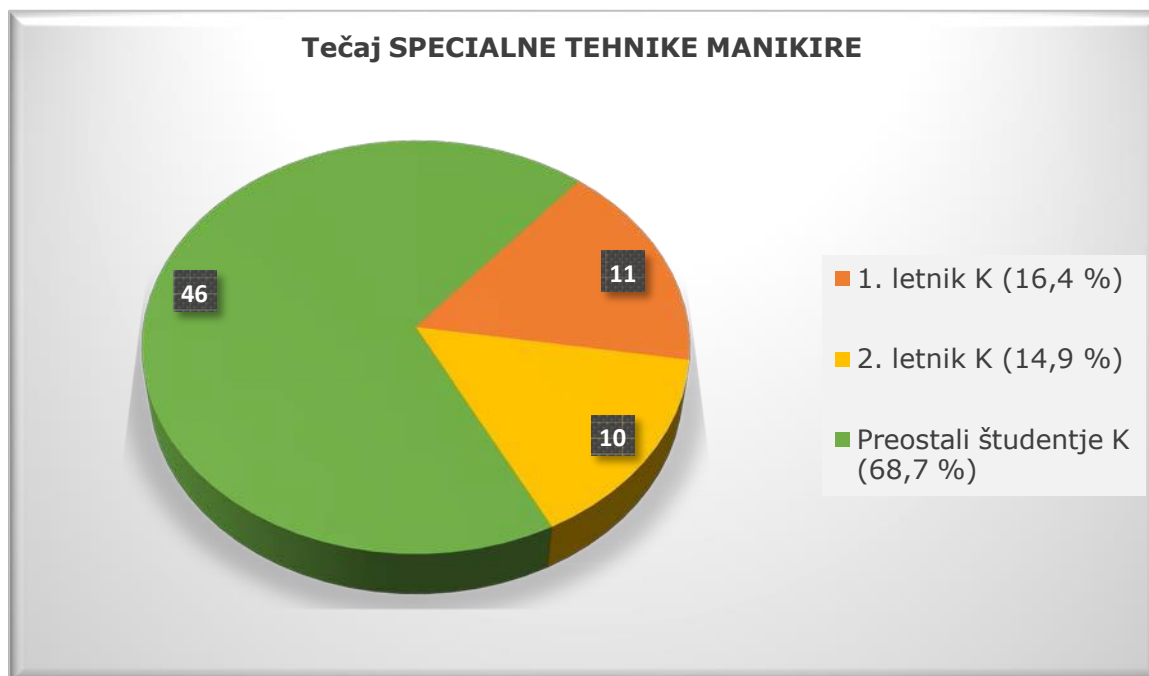
Vir: Lasten

3.7 Specialne tehnike manikire

Tečaj je bil funkcionalna nadgradnja Tečaja estetske manikire. Študenti študijskega programa Kozmetika so lahko nadgradili znanja in veščine, ki so jih pridobili tekom obveznega predmeta kozmetična nega. Seznanili so se z naslednjo vsebino:

- Permanentno lakiranje nohtov
- Podaljševanje nohtov z različnimi tehnikami
- Korekcija podaljšanih nohtov z različnimi tehnikami
- Izdelava umetnih nohtov
- Tehnike poslikav nohtov
- Svetovanje strankam

Slika 5: Udeležba Specialne tehnike manikire

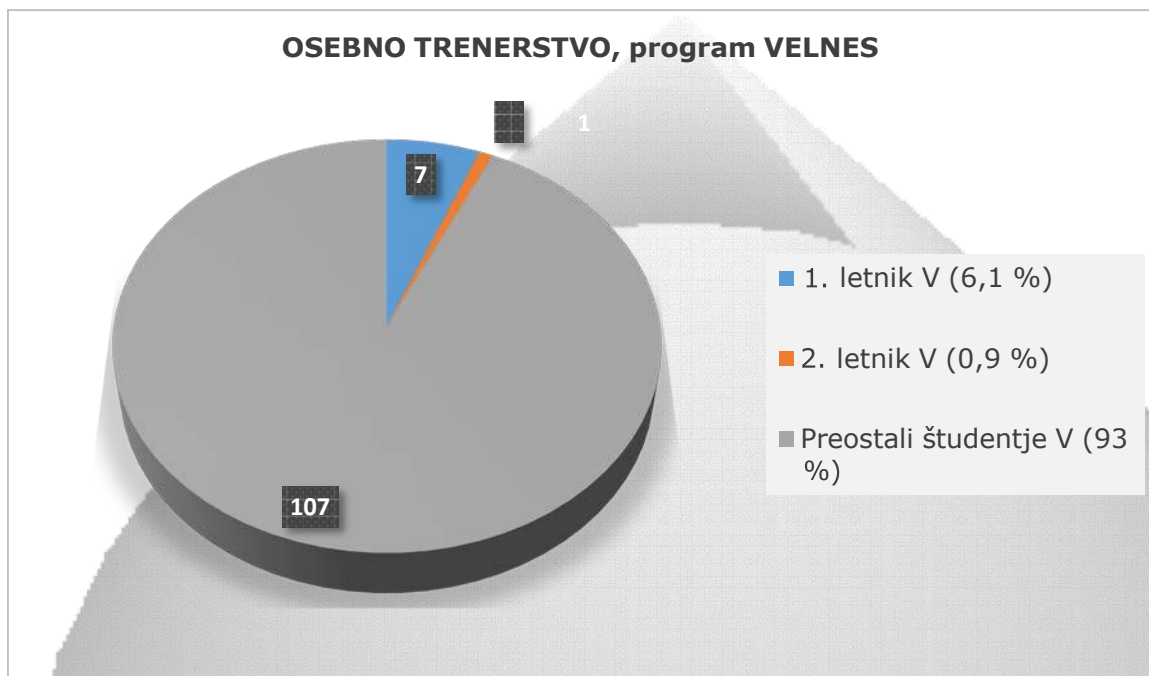
Vir: Lasten

Študenti študijskega programa Kozmetika so imeli prednost pri udeležbi. Zaradi organizacijskih zadev smo morali omejiti število udeležencev na 24. Skupno je bilo udeleženih 25 študentov od tega 11 študentov 1. letnika in 10 študentov 2. letnika iz programa Kozmetika. Ostala mesta so zapolnili študenti študijskega programa Velnes, in sicer: en študent 1. letnika, dva študenta 2. letnika in en študent 3. cikla.

3.8 Osebno trenerstvo

Storitve, ki jih nudi osebni trener postajajo vse bolj iskane storitve, tako pri posameznikih s prekomerno telesno težo in težavami s prehranjevanjem, ki želijo uravnovežiti svoj življenjski slog z ustreznim gibanjem in uravnoveženo prehrano kot tudi pri posameznikih, ki želijo izboljšati svojo kondicijsko pripravljenost in športno specifične cilje. Poklic osebni trener postaja vse bolj priljubljen med mladimi, zato smo študentom dali možnost, da spoznajo osnove osebnega trenerstva, morda pa tudi presodijo svoje osebne odločitve, ali jih to delo v bodočnosti sploh zanima.

Slika 6: Udeležba Osebno trenerstvo, program Velnes

Vir: Lasten

Tudi ta dejavnost je bila v ponudbi šole v preteklih letih, zato je udeležba študentov 2. letnika v študijskem letu 2016/17 nizka.

3.9 Skupinski coaching

Program je bil namenjen tistim študentom, ki jih zanima lastni osebni in karierni razvoj, osebna rast in uspeh.

Načrtovali smo skupino iz največ dvanajst študentov. V dejavnost je bilo dejansko vključenih 11 študentov, in sicer sedem študentov iz prvega letnika in štirje iz drugega letnika program Velnes.

3.10 Individualni coaching

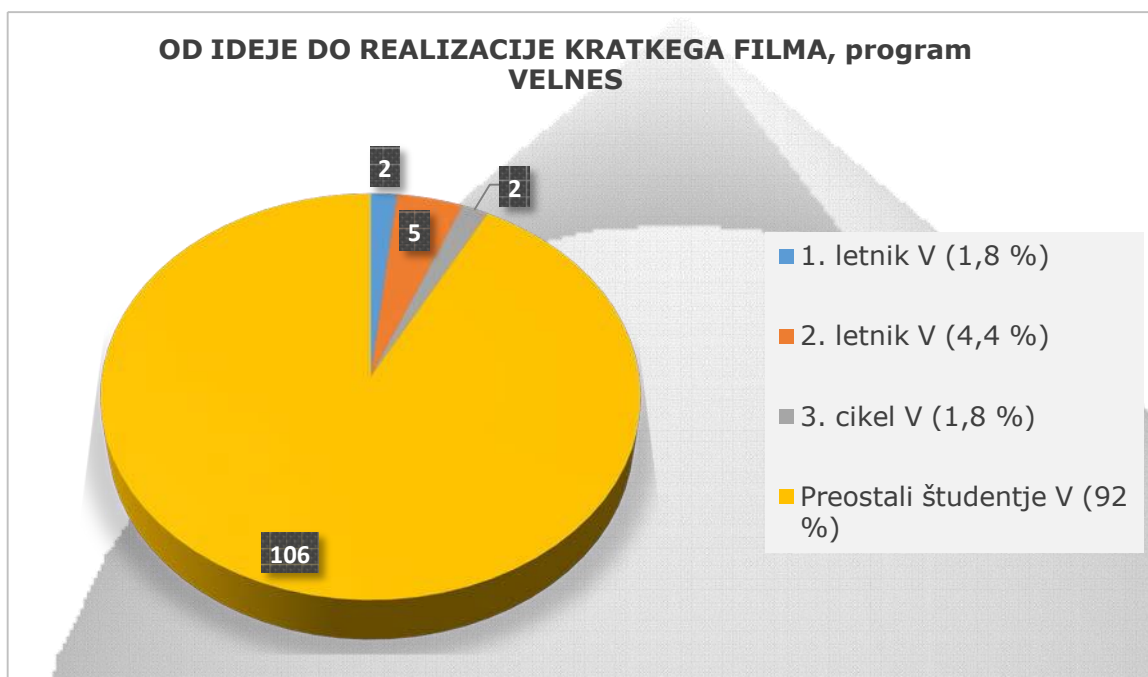
Individualni coaching je bil namenjen študentom, ki bi radi hitreje dosegali cilje, ki bi radi preverili svojo poklicno odločitev, ki bi radi začeli oblikovati svojo karierno pot, ki imajo morda težave na osebni ravni, morda učni, karierni, zaposlitveni, podjetniški ..., so morda v dilemi, kako reševati vsakodnevne obveznosti, kako uskladiti privatne in poslovne ter študijske obveznosti, kako se odvaditi slabih in nezdravih razvad, kako reševati konflikte v odnosih v družini, v partnerskih odnosih, med prijatelji ... Morda razmišljajo, kako se lotiti lastnega posla in ne vedo, kako ...

Glede na organizacijsko plat individualnega coachinga, je težko meriti število študentov, ki so se ga udeležili. Lahko so se dogovorili s coachi glede na potrebe in želje tekom celega leta oz. so lahko imeli srečanje s coachem le enkrat. O posameznih srečanjih sta se študent in coach dogovarjala posebej.

Vsebinska je strogo zaupna in ostaja med coachem in študentom, saj je coach zaprisežen k zaupnosti in molčečnosti.

3.11 Od ideje do realizacije kratkega filma

Slika 7: Udeležba Od ideje do realizacije kratkega filma

Vir: Lasten

Na pobudo nekaterih članov Študentskega sveta je bila dejavnost organizirana, a je bila, kot je vidno iz grafa, udeležba slaba. Analiza evalvacijskih vprašalnikov je pokazala, da je vzrok za nizko udeležbo termin, in sicer zato, ker se je dejavnost odvijala čez vikend.

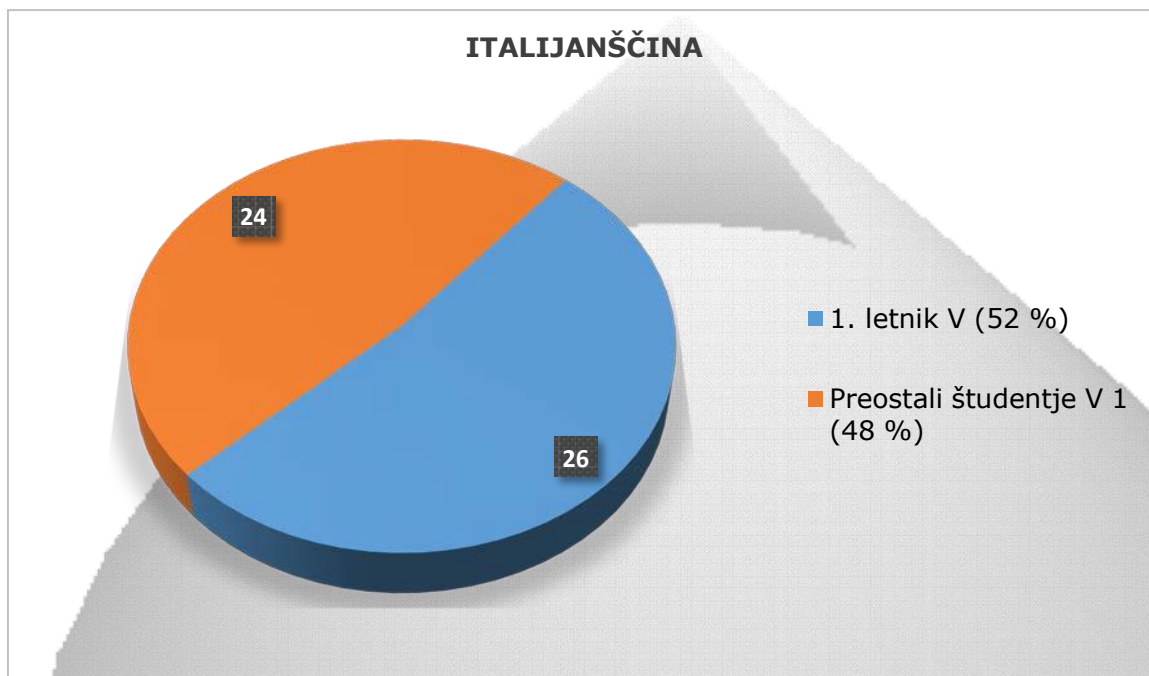
3.12 Tečaj italijanskega filma

Začetni tečaj italijanščine je bil namenjen študentom programa Velnes, 1. letnik, ki v srednji šoli niso imeli drugega tujega jezika, ali so ga imeli pa to ni bila italijanščina.

V tečaj so se lahko vključili tudi vsi ostali študentje Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana (2. letnik Velnes, 1. letnik Kozmetika). Prednost pri vpisu imajo študenti 1. letnika programa Velnes.

36 študentov Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana se je udeležilo tečaja italijanskega jezika, in sicer 26 študentov (52 %) iz prvega letnika, 5 študentov (13 %) iz drugega letnika program Velnes, 1 študent (0,03 %) tretjega cikla program Velnes ter 4 študenti (11 %) prvega letnika študijskega programa Kozmetika.

Slika 8: Udeležba Italijanščina

Vir: Lasten

4 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Ugotovili smo, da študenti najpogosteje izbirajo obštudijske dejavnosti na podlagi interesa oz. veselja do določene tematike in potrebe po določenem znanju na strokovnem področju. Študenti so predlagali, da se jih bolj vključi v terminsko načrtovanje obštudijskih dejavnosti. Na podlagi teh ugotovitev bomo še bolj intenzivirali sodelovanje s člani Študentskega sveta, ki bodo bolj načrtno in organizirano preverjali »vzdušje« za neko obštudijsko dejavnost pri vseh študentih Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana. Še bolj skrbno bomo načrtovali obštudijske dejavnosti in stremeli k cilju, da pri študentih vzpodbudimo interes in zavedanje, da učenje ni vezano le na šolo, ampak je vseživljenjski proces. Obštudijske dejavnosti so dodana vrednost v izobraževalnem procesu, še posebej, kadar so smiselno vključene v celoten sistem kakovosti v izobraževalni organizaciji. Evalvacija nam je potrdila, da smo na pravi poti k doseganju še večje kakovosti. V prihodnjem študijskem letu bomo začeli s projektom »šola v akciji«, ki vnaša novo energijo in dinamiko v vse podsisteme Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes Ljubljana.

Študenti so nam sporočili, da obštudijske dejavnosti, ki se jih udeležujejo iz notranje motivacije, dvigujejo kakovost njihovega življenja. Kot pravi Marentič Požarnik (2011, str. 38) je »že pred 2.500 leti Platon zapisal, da moramo z vzgojo pomagati mladim najti užitek v učenju, saj je želja po razumevanju najprimernejši vzgib človeškega duha.«

5 ZAKLJUČEK

Študenti skozi obštudijske dejavnosti širijo svoja obzorja, splošno razgledanost, povečujejo svoj družbeni krog in posledično naredijo nekaj tudi za svojo prihodnost.

Na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana se čutimo odgovorni, da pripomoremo k temu, da bodo posamezniki in družbene skupine sposobni ustvarjati novo znanje ter premisliti nove rešitve za nove, nepredvidljive položaje v življenju in pri delu.

Kot pravi Kunaverjeva (v Velikonja et al., 2012, str. 63) »dober učitelj postaneš šele tedaj, ko najde svojo pot v pravi razdalji med pisanimi šolskimi zakonitostmi in nepisanimi zakoni mladosti (življenja).« Na Višji strokovni šoli za kozmetiko in velnes Ljubljana širimo idejo, da je *kakovost učenja* vzvod za *kakovost življenja*.

9 LITERATURA IN VIRI

MARENTIČ POŽARNIK, B. Kaj je kakovostno znanje in kako do njega? O potrebi in možnostih zблиževanja dveh paradigem. *Sodobna pedagogika*, 2011, let. 62-128, št. 2, str. 38.

MIJOČ, N., et al. *Študijski krožki*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 1993.

VELIKONJA, M., et al. *Andragoško vodenje: za vodje izobraževanja odraslih in učitelje*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2012.

Višja strokovna šola za kozmetiko in velnes Ljubljana. *Listina kakovosti Višje strokovne šole za kozmetiko in velnes (VSSKV)* (online). 2015. (citirano 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu:

http://www.vskv.si/vsskv/skrb_za_kakovost/media/vsskv_listina_kakovosti_10.2_2.pdf.

Višja strokovna šola za kozmetiko in velnes Ljubljana. *Kariera* (online). 2017. (citirano 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: http://www.vskv.si/karierni_center/kariera/index.php.

PROJEKTNO VODENO FINANČNO OPISMEMNJEVANJE ŠTUDENTOV NA POTI K DVIGU KAKOVOSTI V VIŠJIH STROKOVNIH ŠOLAH

Marija Lekše
Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola
marija.lekse@gmail.com

POVZETEK

V zadnjih letih je slovensko šolstvo močno zagrizlo v problem finančnega opismenjevanja mladih. Družbene razmere narekujejo, da je treba mladim že zgodaj spregovoriti o financah. Prispevek avtorice govori o odnosu študentov do denarja in finančne pismenosti. Na šoli smo uvedli dvoletni projekt osebni finančni načrt (v nadaljevanju OFN), v katerem so sodelovali študentje prvih letnikov programa ekonomist. Namen projekta je bil ugotoviti njihov odnos do denarja, varčevanja in smiselnosti načrtovanja osebnih financ, cilj pa, da pri njih aktiviramo notranje motive varčevanja, ko še nimajo veliko denarja. Evalvacija posamezne aktivnosti projekta, je pokazala, da so mladi pripravljeni slediti pametnim finančnim nasvetom.

Ključne besede: finančna pismenost, nujnost varčevanja, osebni finančni načrt, ozaveščanje mladih

1 UVOD

Višje strokovno izobraževanje nudi študentom specifična znanja na področju stroke, ki so potrebna v tržnem gospodarstvu. Dober poslovni rezultat ustvarijo le zanesljivi delavci, ki obvladajo novodobna znanja, kot je finančna pismenost. Na višji strokovni šoli se zelo dobro zavedamo, da s podajanjem ekonomskih znanj študentom prispevamo k boljšim poslovnim rezultatom v družbi. Osebni odnos do denarja in varčevanja študenti pogosto prenesejo v svoje delovno okolje, zato je pomembno, da se morebitnih predsodkov, strahov in negotovosti v povezavi s financami otresejo že v šoli. Tak namen je imel projekt OFN na naši šoli v letih 2015/2016 in 2016/2017.

Cilj projekta je bil, da pri mladih, starih od 20 do 22 let, izzovemo potrebo o nujnosti varčevanja za starost, zmanjšamo iluzorne predstave o kupih denarja ter aktiviramo potrebo po načrtovanju osebnih financ. Kakovost izobraževanja na šoli se poveča, če šolo zapustijo mladi ljudje, ki se zavedajo pomembnosti finančne svobode, ki dolgoročno prispeva k trajnostnemu razvoju naše celotne družbe.

Projekt smo izvajali medpredmetno po aktivnostih, ki smo jih sproti ovrednotili, na koncu je sledila še končna ocena projekta.

2 AKTIVNOSTI V PROJEKTU OFN

Projekt smo začeli s predstavitvijo ciljev in namena aktivnosti študentom. Posamezna dejavnost, povezana s finančno pismenostjo, je bila del učne snovi pri strokovnih predmetih, odgovorni pa smo bili nosilci predmetov. Študentje so dobili naloge, ki so jih izdelali posamezno ali v skupini, rezultati pa so bili ovrednoteni. Nekatere med njimi smo izvedli sami, nekaj pa zunanji strokovnjaki s področja financ.

Študente smo o najavi in poteku aktivnosti obveščali ustno, s slikovitimi vabili na oglasni deski in v spletni učilnici. V projekt smo vključevali pogovore o trenutnih dogajanjih v svetu financ doma in po svetu. Notranji izvajalci smo se sestajali po potrebi, v času izvajanja projekta smo imeli tri sestanke.

Zaradi velike količine in lahke dostopnosti informacij na finančno temo smo študente ves čas navajali na ločevanje med verodostojnimi in preverjenimi ter lažnimi in nepreverjenimi podatki na spletu.

Dejavnosti so si sledile po spodaj navedenem vrstnem redu in so bile enake v obeh letih, tudi izvajalci so bili večinoma isti, izmenjali so se le študentje.

2.1 Vaja asociacij

Pri tej vaji so študentje na kratko zapisali, kaj trenutno mislijo o denarju, bogastvu in bogatih ljudeh, katere so slabe strani pri procesu bogatenja in kakšne skrbi jih pogosto tarejo glede denarja in bogastva.

Odgovore smo zapečatili v ovojnico do zaključka projekta, ko smo vajo ponovili. Študentje so naredili primerjavo med lastnimi prvotnim in končnim mnenjem. Prepričali so se, v kolikšni meri je znanje, pridobljeno v projektu skozi celo leto, spremenilo njihova mnenja.

2.2 Koraki do urejenih osebnih financ

Projektne aktivnosti smo nadaljevali pri pouku s pojasnjevanjem pojmov bančništva, zavarovalništva, vzajemnih skladov, premoženja in stopnje zadolženosti. K sodelovanju smo povabili strokovnjakinjo s področja mobilnega bančništva. S študenti je izvedla delavnico, na kateri jih je vodila skozi korake do urejenih osebnih financ. O korakih, kako do privarčevanega minimalnega zneska denarja, smo se pred tem pogovarjali v šoli, kot vir pa smo uporabili spletno aplikacijo banke.

Ponudnik je na spletu aplikacijo sedmih spremenil v pet, tako da je imela naslednja generacija študentov malo krajšo pot do znanja o urejenih osebnih financah. Vsebina delavnice pa je bila enaka – kako obvladovati porabo, skrbeti za finančno varnost, plemenititi premoženje, se razumno zadolževati in načrtovati prihodnost na mladim dostopen način.

2.3 Debata

Priprave na debato so trajale dobre tri mesece. Le-ta je predstavljala najbolj zahtevno aktivnost projekta. Pri treh predmetih smo sodelovale tri predavateljice in vsi študentje prvih letnikov. Vodja je določila skupine po osem študentov, ki so po navodilih mini debatne tehnike zbirali argumente na izbrane trditve ZA in PROTI. Uporabili so lahko učbenike, verodostojne spletne strani, revije, časopise ter si delali svoje zapiske. Pred izvedbo debate so se študentje z žrebom razdelili v skupino, ki je zagovarjala argumenta ZA ali PROTI; štirje so bili ZA in štirje PROTI.

Prva trditev se je glasila: za pokojnino bi morali varčevati že otroci v vrtcu. Osem študentov se je tri mesece pripravljalo na potrditev ali zanikanje tega dejstva.

Naslednje leto se je trditev glasila: finančni svetovalci govorijo resnico.

Čas, ki so ga imeli študentje na razpolago za debatiranje, so odlično izkoristili. Na dan so prihajale nove ideje, vključevali so znanje iz predavanj in iskali povezave z vsebino projekta.

Nad takšnim načinom učenja so bili zelo navdušeni. Vsi sodelujoči so si z udeležbo v tej aktivnosti prislužili delno oceno izpita pri ekonomiji (debatno ocenjevalno komisijo smo sestavljale tri predavateljice).

2.4 Sheme v Excelu

Banke na svojih spletnih straneh nudijo več primerov simulacije izračuna hranilnih vlog po različnih kriterijih. Študentje so pri predmetu Poslovna matematika s statistiko po navodilih predavateljice izdelali vsak svojo shemo varčevanja v programu Excel. S tem so dobili globlji vpogled v to, kako banke pripravljajo načrt zadolževanja in odplačevanja dolgov. Pri predmetu Informatika so s pomočjo Excelove tabele izdelali svoj osebni finančni načrt, pri katerem je bila dovoljena improvizacija z večjimi zneski denarja.

2.5 Varčevanje za pokojnino

Tudi zadnja aktivnost v projektu je bila izvedena kot delavnica. Pričakovanja, da se bodo študentje kljub nezanimivi temi radi vključevali, so obrodila sadove. Delavnico je izvedla strokovnjakinja iz naše največje banke. Študente je s posameznimi izzivi postavila pred dejstvo, da je varčevanje za starost zanje še toliko bolj pomembno, ker se razmere na domačem finančnem trgu hitro spreminjajo.

Pojmi, kot so varčevanje v skladih, oplemenitenje denarja, pokojninska rezerva, optimalna sestava premoženja ter finančna življenjska zaščita, so bili pojasnjeni.

Zaradi objektivnih okoliščin v naslednjem letu te aktivnosti nismo ponovili.

3 EVALVACIJA AKTIVNOSTI V PROJEKTU OFN

3.1 Vaja asociacij

Prva generacija študentov je z vajo ugotovila, da zdaj bolj trezno razmišlja o denarju in bogastvu (to so označili kot majhno razočaranje), njihovi odgovori na koncu projekta so bili bolj strokovni. Verjamejo, da je tovrstna znanja treba pridobivati za uspešno osebno in poklicno kariero.

Druga generacija študentov ni veliko spremenila prvotnega mnenja o bogastvu. Razlog je, da trenutno tega denarja nimajo in jih stvar ne zanima. Malo manj kot polovico študentov (42 %) je vajo ocenilo s prav dobro, tretjina z odlično in četrtnina z oceno dobro.

3.2 Koraki do urejenih osebnih financ

Namen delavnice je bil prepričati mlade, da je z varčevanjem treba začeti zelo zgodaj. Izkazalo se je, da je bilo sedem korakov preveč, sploh za večino študentov, ki imajo zelo malo denarja. Bolj odprto so študentje sodelovali pri petih korakih varčevanja (ponudnik je namreč posodobil aplikacijo korakov), kjer so ugotovili, da je treba za finančno neodvisnost od vsakega prejetega denarja dati na stran desetino zneska.

Štiri desetine študentov je delavnico ocenilo s prav dobro, ravno toliko z odlično oceno. Med komentarji so izstopale potrditve o odlično izvedeni delavnici, pridobitvi koristnih informacij o nujnosti varčevanja, manjšine pa delavnica ni zanimala, ker so še premladi, da bi se obremenjevali s tem, ali pa so delavnico povezali z zanje neljubo banko.

3.3 Debata

Študente je taka oblika dela zelo navdušila, predvsem dejstvo, da so bili ves čas dejavni. Njihovi argumenti ZA in PROTI so bili na profesionalni ravni. Izrazili so željo po podajanju snovi na ta način. Izpostavili so pozitivno plat skupinskega dela, samostojno iskanje argumentov po virih, pohvalili pa so tudi pripravljenost profesorice, ki smo jih pri iskanju virov usmerjale.

Vsi, razen enega študenta, ki so aktivno sodelovali v debati, so ji dodelili odlično oceno, kajti z njo so se veliko naučili.

Skupina študentov, ki je naslednje leto zastopala argumente ZA in PROTI na temo finančnega svetovanja, je podala nekoliko drugačno mnenje. Ravno tako so imeli tri mesece časa za pripravo, v množici informacij, ki jih ponujajo sodobni mediji, pa so večkrat zašli. Manj so bili zadovoljni z vsebino trditve, kar nam je dalo vedeti, da so kljub vsemu mogoče res še premladi, da bi se dokopali do resnic ali laži pri finančnem svetovanju. Večina študentov (75 %) je z razpravo pridobila popolnoma nova znanja, ravno toliko se jih je veliko naučilo s poslušanjem drugih v skupini. Izrazili so željo po daljši pripravi na trditve in malo več nasvetov od predavateljic.

3.4 Sheme v Excelu

Izdelava shem se je odvijala pri pouku poslovne matematike s statistiko in informatike z uporabo programa Excel. Spoznali so, da je osnovni pogoj sodobnega finančnega opismenjevanja poznavanje sodobne informacijske tehnologije. Izkazalo se je, da dobro obvladajo ta program.

V obeh letih so se na to aktivnost odzvali zelo podobno: 72 % študentov je menilo, da so sheme za izračun vlog pomembne tudi za mlade, preostalim pa niso bile pomembne, 55 % študentom se je zdela izdelava osebnega finančnega načrta uporabna tudi za mlade, 45 % pa celo zelo uporabna.

3.5 Varčevanje za pokojnino

Na delavnici je predavateljica najprej predstavila različne načine varčevanja, nato pa nadalje razvijala tisto, za katero so študentje pokazali največ zanimanja. Vsi primeri, ki smo jih na ta način obravnavali, so se končali z ugotovitvijo: varčevanje je nujno, z njim je treba začeti čim prej.

Od ponujenih možnosti vlaganja prihrankov v vrednostne papirje, nepremičnine, zlato in sklade, so študente najbolj zanimali skladi.

V evalvaciji so zapisali, da so po delavnici veliko bolj na strani zagovornikov varčevanja. Malo manj kot polovico študentov je delavnico ocenilo za koristno, enak odstotek za zelo koristno, 16 % študentov pa meni, da imajo do 30., 40., 50. ali celo 60. leta starosti še ogromno časa in jih te stvari ne zanimajo.

4 VPIV AKTIVNOSTI V PROJEKTU OFN NA DVIG KAKOVOSTI ŠTUDIJA NA VSS

V samoevalvacijskem poročilu smo pri glavnih usmeritvah šolskih aktivnosti poudarili dvig kakovosti študija. To lahko udejanjimo le s tesnim sodelovanjem organizacij v lokalnem in nacionalnem okolju. Racionalno obnašanje na osebni ravni se prenaša na poslovno in širšo raven. Če posameznik ne zna ravnati z osebnim premoženjem, ne bo postal dober gospodar v delovnem okolju. Iz tega naslova izvira ideja o zasnovi in izvedbi finančnega projekta: da

se mladi, ki zapustijo našo šolo z diplomo v roki, zavedajo finančne samostojnosti in skrbnega ravnanja s premoženjem.

5 PRIDOBLENA ZNANJA IN KOMPETENCE V PROJEKTU ZA DVIG KAKOVOSTI ŠTUDIJA NA VŠŠ

Po vaji asociacij so študentje priznali, da so deloma spremenili svoja prepričanja o bogastvu in denarju in da bolj trezno razmišljajo o svoji finančni prihodnosti.

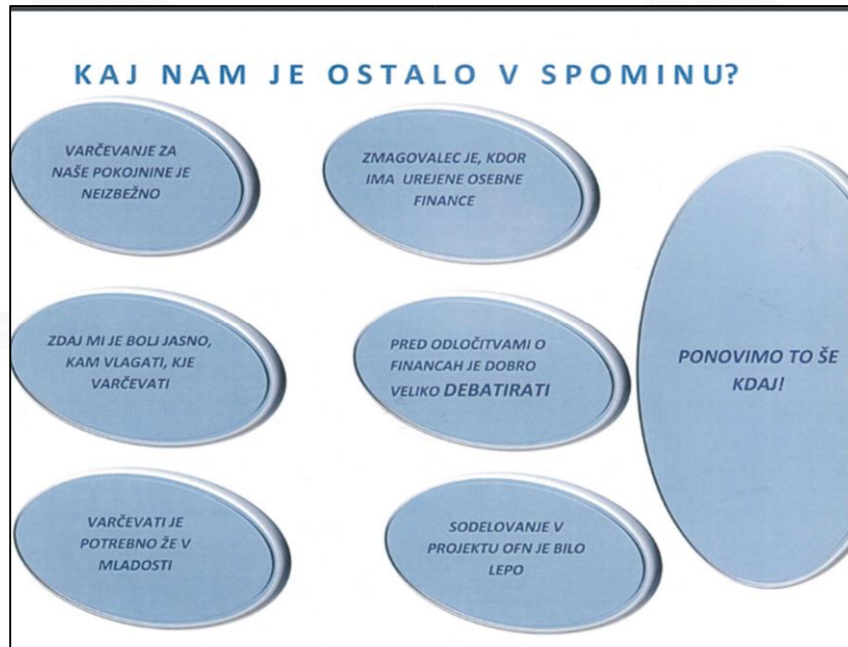
Koraki do urejenih osebnih financ so jih naučili, kako se lahko privarčuje tudi z manjšimi zneski.

Samostojnost pri iskanju virov, skupinsko delo, veliko kritičnega razpravljanja o finančnih svetovalcih in zgodnjem varčevanju so študentje z debatno tehniko postavili na sam vrh piramide kakovosti študija na VŠŠ.

Študentom veliko pomeni, da so se naučili izdelati varčevalno shemo in osebni finančni načrt z uporabo informacijskih znanj. Tako ne bodo zlahka nasedali sumljivim ponudbam takih izračunov.

Delavnica Varčevanje za pokojnino ni bila samo vir koristnih informacij, temveč je v mladih povzročila ozaveščenost o nujnosti zgodnjega varčevanja za starost.

Slika 1: Končne ugotovitve študentov o projektnih aktivnostih 2016/2017

Vir: Lastni arhiv, 2016

5 ZAKLJUČEK

V samoevalvacijskem poročilu smo si zastavili cilj: dvigniti kakovost študija na šoli. Pri trajnostnem razvoju naše družbe je zelo pomembna finančna pismenost, neodvisnost. Po razmahu finančnih šol smo se odločili, da mlade na šoli vključimo v projekt finančne pismenosti, da prispevamo k trajnostnemu razvoju naše družbe in dvigu kakovosti študija na šoli.

Projekt smo s študenti prvih letnikov izvajali dve leti. Zasnovali smo ga interdisciplinarno, povabili smo zunanje strokovnjake. Na vsako aktivnost smo študente dobro pripravili in poskrbeli, da so v delavnicah vedno vsi sodelovali. Na koncu vsake aktivnosti so izrazili svoja prepričanja in podali predloge. Pri debati smo jih uspeli maksimalno motivirati. Bili so navdušeni, to je znak, da tako pridobljeno znanje ostane trajno.

Kot najboljšo aktivnost projekta so na prvo mesto postavili debato, na drugo mesto uporabnost tabel v Excelu za izračun hranilnih vlog, na tretje mesto delavnico varčevanje za pokojnino, zadnje mesto pa so dodelili vaji asociacij in korakom do urejenih osebnih financ.

Zastavljeni cilj, dopovedati mlademu človeku, kaj je finančna neodvisnost, je bil dosežen. Še več, pridobljeno znanje in svoja prepričanja bodo prenesli prijateljem, družinskim članom in pozneje v svoje delovno okolje. To je bil namen projekta, katerega ideje so se razširile čez šolske okvire. Aplikativnost teh znanj se bo pokazala pri ravnanju z njihovimi prvimi zaslužki. Kot vodja projekta si upam trditi, da smo na šoli s projektom prispevali k povečanju kakovosti študija.

Na šoli bomo s projektom nadaljevali, razmišljamo o novih oblikah dela, povabili bomo nove strokovnjake in sprejemali finančne izzive novih generacij študentov.

6 LITERATURA IN VIRI

KOMPARE, A. Debata kot aktivna metoda poučevanja. Sežana. 2008-. Dostopno na naslovu <http://www2.arnes.si/~ssposesk1s/ssskse/debata.htm>.

SAMOEVALVACIJSKO POROČILO ŠOLE 2013/14. Gradivo Ekonomske šole Novo mesto, Višje strokovne šole za interno uporabo. Novo mesto, 2014.

Vem, da ne vem. Zavod za finančno opismenjevanje (online). 2017. Dostopno na naslovu <http://vemdanevem.si/>.

NLB d.d. Nasveti. (online). 2017. Dostopno na naslovu: <https://www.nlb.si/5korakov-do-urejenih-osebni-financ>.

KAKOVOSTNO-MEDNARODNO-PROJEKTNO-RAZISKOVALNO DELO S ŠTUDENTI: PRIMER RAZISKOVANJA NA DALJAVO, DELA V SKUPINAH IN PREDSTAVITVE UGOTOVITEV

dr. Anton Vorina
Ekonomška šola Celje,
Višja strokovna šola
anton.vorina@quest.arnes.si

mag. Darko Pirtovšek
Šolski center Celje, Višja
strokovna šola
darko.pirtovsek@quest.arnes.si

POVZETEK

Zaradi globalizacije se v današnjem času uporabljajo različni načini kakovostnega sodelovanja med študenti šol iz različnih držav. V ta namen v prispevku opisujeva primer dobre prakse sodelovanja med študenti iz držav Slovenije, Hrvaške, Srbije, Makedonije in Rusije. Predstavila sva potek sodelovanja-raziskovanja na daljavo (sodelovanje je potekalo v angleškem jeziku) med študenti v mesecu aprilu 2017 ter učinkovito timsko delo v začetku maja 2017 na 9. Mednarodnem raziskovalnem taboru (ŠPIC) v Murski Soboti. Glavni cilj prispevka je, da prikaževa »nove oblike« mreženja in medkulturnega sodelovanja med šolami, študenti in predavatelji.

Ključne besede: kakovost, izobraževanje, projekt, raziskovalno delo

1 KAKOVOST V IZOBRAŽEVANJU

Kakovost v izobraževanju se različno pojmuje glede na različne avtorje. Osnovno vodilo učenja je, da v študentih spodbudimo zanimanje za samostojno učenje. Vsem avtorjem, ki raziskujejo kakovost, je skupno, da kakovost določa kupec (odjemalec) in da je cilj kakovosti zadovoljstvo vseh, tako kupcev kot prodajalcev.

»Kakovost je razmerje med zahtevanimi in dejanskimi rezultati, razlika med tem kar pričakujemo in tistim, kar dobimo (Bukovec, 2008, 127).« »Kakovost je zbirka vseh lastnosti, ki jih nek izdelek ali storitev ima (Pregrad in Musil 2000, 107; povz. po Vorina, 2009, 76).«

»Kakovost po standardu ISO 8402 opredelimo kot skupek vseh lastnosti in karakteristik proizvoda, procesa ali storitve, ki se nanašajo na sposobnost, da izpolnijo postavljene in neposredno izražene potrebe (Kovačič in Vukšič, 2005, 76).« »Kakovost je skupek značilnosti in značilnih vrednostih nekega izdelka ali storitve glede na njegovo primernost in izpolnjevanje točno določenih in predpostavljenih potreb (Šostar, 2000, 7).«

Cilj podjetja je, da so izdelki oziroma storitve izvedene tako, da najbolje zadovoljijo zahteve in pričakovanja kupcev oz. odjemalcev, katerim so namenjene (povz. po Vorina 2009, 77).« Slediti trendom sodobnega časa, celovito obravnavati kakovost kupca, odjemalca ali potrošnika, pravilno oceniti, kaj je pomembno za kvalitetno trženje storitev, pridobivati nova znanja in veščine, skratka posvetiti se željam in potrebam kupca, to so osnovni pogoji za doseganje zelenih rezultatov podjetja/organizacije.

Med običajnimi vzroki slabe kakovosti v izobraževanju najdemo slabo načrtovan kurikulum, slabo delovno okolje, premalo učinkovito časovno načrtovanje in nezadovoljiv razvoj osebja-

učiteljev. Med posebnimi vzroki neuspešnosti pa pogosto izstopa nespoštovanje procedur in pravil, pomanjkanje komuniciranja ter pomanjkanje znanja in motivacije (Sallis, 2001, 43).

Novější raziskovalci kakovosti so razvili enačbo, s katero lahko opredelimo kakovost. Odjemalci kupujejo vrednost za določeno ceno. Kazalnik kakovosti je torej količnik med vrednostjo in ceno (Trebar, 2010, 32):

$$Q=V/C$$

Q pomeni kakovost

V pomeni vrednost

C pomeni cena

2 MEDNARODNI RAZISKOVALNI TABOR

V času od 10-tega do 12-tega maja 2017 je na Ekonomski šoli Murska Sobota, Višji strokovni šoli, potekal 9. mednarodni raziskovalni tabor ŠPIC. Na njem so sodelovali študentje višje strokovne šole iz Slovenj Gradca, Celja, Ptuja in Murske Sobotne, Ekonomske fakultete iz Zagreba (Hrvaška), Ekonomske fakultete iz Niša (Srbija), Fakultete za turizem Ohrid (Makedonija) in Carinske fakultete Moskva (Rusija). Teme devetega mednarodnega raziskovanja so bile naslednje:

1. Moje znanje je predmet pravne zaščite; mentorica Dora Najrajter, ŠC Slovenj Gradec, Slovenija in mentor Cvetko Andreeski Fakulteta za turizem Ohrid, Makedonija.
2. Zadovoljstvo z življenjem in politično kulturo; mentorji dr. Anton Vorina, Ekonomska šola Celje, Višja strokovna šola, Slovenija, Elena Gayko, prof. ass. Russian Customs academy, Moskva (Rusija) in doc. dr. Branko Škafar, Ekonomska šola Murska Sobota, Višja strokovna šola, (Slovenija).
3. Vpliv tujih trgovskih verig na tržni delež domačih gospodarskih družb v Sloveniji, na Hrvaškem, v Srbiji in v Makedoniji v obdobju 2011 - 2015; mentorji mag. Darko Pirtovšek, ŠC Celje, Višja strokovna šola, Slovenija, Sonja Šaše, ŠC Ptuj, Višja strokovna šola, Slovenija in mag. Zorana Kostić, Ekonomska fakulteta Niš, Srbija.

Tabor organizira vsako leto Ekonomska šola Murska Sobota, Višja strokovna šola in ŠPIC (Študentski podjetniški in inovacijsko-raziskovalni center). Center sta ustanovili Pomursko društvo za kakovost in Ekonomska šola, Višja strokovna šola, Murska Sobota (kjer jo sedež centra) z zainteresiranimi soprodpisniki (<http://www.vss-ms.si/spic/>, 28.8.2017).

V nadaljevanju predstavlja sam potek raziskovanja in sodelovanje med študenti in mentorji iz različnih držav.

3 PRIMER RAZISKOVANJA NA DALJAVO

Delo na daljavo je potekalo od 1. 4. 2017 do 9. 5. 2017. Do konca marca 2017 so bile sestavljene raziskovalne skupine. Z dnem, 1. 4. 2017, so študentje pod vodstvom svojih mentorjev pričeli z raziskovanjem tematskih področij, ki so si jih izbrali. Vso začetno raziskovanje ter sodelovanje med študenti (in tudi mentorji) je potekalo preko družbenih omrežij (fb-messenger, instagram, e-mail...).

3.1 Primer raziskovanja na daljavo (skupina 2)

Druga raziskovalna skupina (slika 1) je imela naslednjo temo: Zadovoljstvo z življenjem in politično kulturo. Skupino so sestavljali študenti iz petih različnih držav. To so bili: Petra Žlender

(Slovenija), Ivana Bitolkoska (Makedonija), Ivana Ilič (Srbija), Ivana Grabovac (Hrvaška) in Maria Vlasova ter Anastasia Chernyavskaya (Rusija).

Od 1.4.2017 do 13. 4.2017 smo v skupini, preko e-maila in fb, naredili anketni vprašalnik za merjenje zadovoljstva z življenjem in politično kulturo v šestih jezikih (slovenski, srbski, hrvaški, makedonski, ruski ter angleški). Nato je sledila izdelava petih »on-line vprašalnikov« (uporabili smo google-drive aplikacijo). Od 13. 4. 2017 do 7. 5. 2017 smo poskušali vsi člani raziskovalne skupine pridobiti čim več »online« anketirancev. Skupno je vzorec zajemal 1.298 anketirancev. Komuniciranje je potekalo večinoma v angleškem jeziku, člani skupine pa smo med seboj (neformalno preko messenger-ja, in e-maila) komunicirali tudi v srbskem in makedonskem jeziku ter se tako spoznavali na »daljavo«. Člani skupine so v mesecu aprilu 2017 že tudi poiskali literaturo na to temo iz različnih »online« baz podatkov.

Slika 1: Raziskovalna skupina 2

3.2 Primer raziskovanja na daljavo (skupina 3)

Tretja raziskovalna skupina (slika 2) je imela naslednjo temo: Vpliv tujih trgovskih verig na tržni delež domačih gospodarskih družb v Sloveniji, na Hrvaškem, v Srbiji in v Makedoniji v obdobju 2011 – 2015. Kot se lahko vidi že iz naslova, so skupino sestavljali študenti iz štirih različnih držav. To so bili: Nina Sluga in Tadej Jazbec iz Slovenije, Matej Orlič in Mateja Martić iz Hrvaške, Nemanja Atanasov iz Srbije in Gabriela Kostoska iz Makedonije. Najprej smo mentorji med študenti izbrali koordinatorja (Nina Sluga), ki je bil skupna povezava vsem sodelujočim v raziskovalni skupini in ki je tudi usmerjal sam potek dela preko določenih navodil, sugestij, nasvetov ipd. Kot je že bilo omenjeno, so študenti med seboj večinoma komunicirali v angleškem jeziku, angleški jezik pa je bil v naši skupini tudi izbran za izdelavo raziskovalne naloge. To je, seveda, povsem logična izbira, saj so se študenti, ki so vsi obvladali angleški jezik, s tem rešili morebitnih, nepotrebnih, vsebinskih »zagat« ob prevajanju vsebine v uradni, slovenski jezik.

Samo delo na daljavo je ključnega pomena za uspešno opravljeno raziskovalno nalogo. V tem času, do pričetka samega raziskovalnega tabora, je potrebno opraviti večino dela pri samem raziskovanju, saj je na samem taboru premalo časa, da bi lahko študenti šele takrat pričeli s svojo raziskavo. Zato je še kako pomembno, da poteka to delo usklajeno in da študenti med seboj čim več sodelujejo. Velikokrat pride, namreč, v takšnih skupinah do določenih nesporazumov, napačnih interpretacij, pomanjkanja rešitev ipd.

Tudi v naši skupini je prišlo do t.i. »kratkih stikov«, ki jih je bilo potrebno pravočasno rešiti. In tukaj je bila pomembna vloga koordinatorja, da je kot povezovalac med študenti sprožil debato

o načinu reševanja določenih težav, sprejemal različne predloge, nudil pomoč pri iskanju rešitev ipd. In to je tudi čar sodelovanja v takšnih skupinah. Večina študentov naše skupine se je s takšnim načinom sodelovanja na daljavo srečala prvič, vendar so, kljub nekaterim težavam in problemom, zelo dobro medsebojno sodelovali in drug drugemu pomagali z najrazličnejšimi nasveti in predlogi.

Zato ne čudi, da je raziskovalna skupina do samega pričetka tabora opravila večinski del raziskovalne naloge, katero je bilo nato potrebno na samem taboru samo še rezultatsko konkretizirati.

Slika 2: Raziskovalna skupina 3

4 PRIMER DELA V SKUPINAH

Delo v skupinah je potekalo na samem taboru od 10. 5. 2017 do 12. 5. 2017. V teh 3 dneh je bilo potrebno analizirati predhodne raziskave, zapisati rezultate in zaključne ugotovitve raziskovalnih nalog, ki so jih nato študenti zadnji dan, 12. 5. 2017, predstavili pred domačimi profesorji, študenti in dijaki ter lokalnimi novinarji. Delo v skupinah je potekalo vsak dan od 9. do 12. ure dopoldan in od 13. do 16. ure popoldan.

4.1 Primer dela v skupinah (Skupina 2)

Skupina 2 je v »sproščujočem timskem vzdušju« (slika 3) analizirala in predstavila splošne ugotovitve glede zadovoljstva z življenjem in politično kulturo v petih državah. Med seboj so si člani skupine razdelili delovne naloge, (pisanje uvoda, teoretičnega dela, analiza podatkov s pomočjo SPSS programa, pisanje ugotovitev, izdelava plakata in predstavitve v powerpoint-u ...) mentorji pa so tehnično, oblikovno, vsebinsko in pravopisno pregledali končno raziskovalno nalogo.

Študentje so spoznali osnovne statistične analize s programom SPSS in tudi to, da so anketiranci v Rusiji najbolj zadovoljni z življenjem in politično kulturo, medtem ko so v ostalih državah »bivše Jugoslavije« manj zadovoljni z življenjem in politično kulturo. Študenti so med seboj komunicirali v angleškem jeziku, prav tako so izdelali celotno nalogo v tem jeziku.

Prav tako smo se v času tabora tudi veliko družili in se še dodatno spoznavali pri igranju bowlinga in biljarda.

Slika 3: Timsko delo skupine 2

4.2 Primer dela v skupinah (Skupina 3)

Skupina 2 (slika 4) je v teh treh dneh predvsem analizirala pridobljene podatke in na podlagi le-teh podala ugotovitve in zaključke. Zato so morali raziskovalci najprej izdelati številne tabele in grafe po posameznih državah, jih med seboj primerjati in iz njih izvesti ključne ugotovitve. Da bi bili rezultati čim bolj objektivni, so morali že predhodno (delo na daljavo) poenotiti kriterije, ki so jih nato uporabili za izdelavo samih analiz.

Slika 4: Timsko delo skupine 3

Študenti so si med seboj porazdelili zadolžitve tako, da so najprej analizirali podatke za svojo državo in jih nato primerjali s podatki preostalih držav. Koordinator je vse narejene tabele in grafe zbral na enem mestu, kar je omogočilo lažji pregled rezultatov in samo izvedbo analize le-teh.

Pri samem delu v skupini je bilo moč opaziti, da so se med seboj zelo dobro ujeli, na kar je, vsekakor, vplivalo že predhodno delo na daljavo. Zato je tudi samo delo v skupini potekalo brez večjih problemov, učinkovito ter uspešno. Analizirani rezultati in posledično ugotovitve letih so bili za študente dokaj presenetljivi, a po drugi strani tudi zelo zanimivi, saj so dobili širši vpogled v življenjski standard prebivalcev v posameznih državah.

Zadnji dan tabora je bil namenjen izdelavi plakatov ter predstavitvi raziskovalnih nalog širšemu občinstvu ekonomske šole, ki so jih spremljali tudi nekateri lokalni mediji. Da pa bi bila sama predstavitev še bolj zanimiva, so študenti le-to izvedli vsak v svojem jeziku (diapozitivi v powerpoint-u so bili v angleščini), kar je poželo med občinstvom veliko odobravanja ter tudi dobre volje.

5 ZAKLJUČEK-SMERNICE ZA IZBOLJŠAVE

Po uspešno končanem taboru, od 25. 5. 2017 do 29. 5. 2017, sva izvedla kratko anketo, oziroma analizo-evalvacijo samega projekta oziroma raziskovanja.

Vsi udeleženci tabora so bili zelo zadovoljni s samim urnikom tabora, delom na daljavo, mentorji, nastanitvijo in predvsem z druženjem in spoznavanjem različnih kultur.

Raziskovalci so predlagali naslednje izboljšave:

- v raziskovanje vključiti še več držav,
- na fakultetah več učiti študente timskega dela,
- spodbujati študente za učenje tujih jezikov, predvsem angleščine,
- tabor naj traja vsaj 1 dan več,
- vse raziskovalne skupine naj uporabljajo izključno angleški jezik za komuniciranje,
- spoznavni »meeting« prvi dan.

6 LITERATURA IN VIRI

BUKOVEC, B. (2008). Pot do kakovosti in odličnosti regij. V: Biti boljši na poti do boljšega: zbornik referatov. Ljubljana: Slovensko združenje za kakovost. Str. 127–130.

KOVAČIČ, A. in VUKŠIČ, B. V. (2005). Management poslovnih procesov: prenova in informatizacija poslovanja s praktičnimi primeri. Ljubljana: GV Založba.

SALLIS, E. (2001). Total Quality Management in education. London: Kogan page Limited.

ŠOŠTAR, A. (2000). Management kakovosti. Maribor: Fakulteta za strojništvo.

ŠPIC, Študentski podjetniški in inovacijsko-raziskovalni center. (online). 2017. (citirano 28. 8. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.vss-ms.si/spic/>.

TREBAR, A. (2010). Kreativno snovanje novih proizvodov in storitev: uvod v teorijo inventivnega reševanja problemov-TRIZ. Ljubljana: Slovensko združenje za kakovost in odličnost.

VORINA, A. (2009). Organizacija in menedžment podjetja: interno gradivo. Celje: Poslovno-komercialna šola, Višja strokovna šola.

POMEN PODPORNEGA OKOLJA ZA MLADE PODJETNIKE KOT DEJAVNIK VEČANJA DODANE VREDNOSTI V GOSPODARSTVU

Sonja Kukman
Ekonomski šola Novo mesto, Višja strokovna šola
sonja.kukman@gmail.com

POVZETEK

Vsaka družba potrebuje dobre podjetnike – tako za večanje dodane vrednosti v novih in že obstoječih podjetjih, kot tudi večanje podjetniške dejavnosti v javnem sektorju.

Velik potencial predstavlja start-up podjetništvo. Zato smo tudi na Ekonomski šoli Novo mesto, VSS, v izobraževalni proces vključili vsebine, prek katerih študentom podajamo znanja in veščine s področja podjetnosti.

V referatu je predstavljeno državno in lokalno podporno okolje za razvoj podjetniških idej. Predstavljeni so tudi izvlečki iz raziskave, ki je bila izvedena v dolnjski regiji. Zanimalo nas je, kako dobro mladi poznajo start-up podjetništvo in če bi se želeli tudi sami podjetniško udeleževati.

Ključne besede: podjetništvo, mladi, start-up podjetje, podporno okolje

1 UVOD

Podjetništvo je že in bo tudi v prihodnje glavno gonilo vsake gospodarsko razvite države. Perry Timms, kadrovski futurolog, napoveduje, da bo tradicionalni osemurni delavnik počasi zamrl, pogodbe za nedoločen čas pa bodo zelo redke. Specializirali se bomo za delo, v katerem bomo dobri, sami si bomo iskali projekte in naročnike. Kar 80 % ljudi bo imelo status podjetnika (<https://topjob.finance.si/8851514/%28intervju%29-Vsi-bomo-morali-postati-podjetniki?metered=yes&sid=482787377>, 5. 9. 2017).

Pomemben dejavnik prilagajanja na »nove čase«, ki prihajajo, je tudi šolstvo. Poraja pa se vprašanje, če so šolski kurikuli prilagojeni sodobnim zahtevam digitalne dobe. Prepričani smo, da današnja mladina v podjetništvu vidi svojo prihodnost in si želi priložnosti, da bi lahko razvila svoj potencial. Predstavili smo tudi izsledke raziskave, ki to potrjujejo.

Namen referata je predstaviti podporno okolje, ki je na voljo mladim na poti k podjetništvu. V našem prostoru obstaja veliko možnosti, programov in rešitev za razvoj podjetniških idej tako na državni ravni (start-up programi, »coworkingi«, različni podjetniški projekti), kot tudi v lokalnem okolju (Razvojni center Novo mesto in Start-up Novo mesto). Zelo veliko pa se da narediti tudi v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa.

2 START-UP PODJETNIŠTVO

Start-up podjetje je največkrat na novoustanovljeno, majhno, a hitro rastoče podjetje. Mladi podjetniki ga ustanovijo z namenom razvoja in ustvarjanja novega izdelka ali storitve. Le-ta naj načeloma še ne bi obstajal nikjer na trgu, torej gre za inovacijo. Z natančno zasnovano strategijo uspeha želi doseči hitro in visoko začetno rast ter velik zaslužek. Zelo pomemben

dejavnik je tudi sproščena delovna klima med mladimi start-upovci, ki prispeva k boljšemu načinu poslovanja. Za njih je značilna tudi visoka stopnja sodelovanja in povezovanja, saj start-up podjetja pogosto nastajajo in se razvijajo v »coworking« sistemih in podjetniških inkubatorjih.

Slovenski start-upi so vredni že okoli milijarde dolarjev. V letu 2015 so zbrali 127 milijonov dolarjev kapitala, kar je podvojena vsota od leta 2014. Investicijo je prejelo 126 različnih podjetij. Največji delež so v letu 2015 v slovenske start-upe vložili evropski vlagatelji, in sicer 84,2 milijona dolarjev. Ameriški vlagatelji so prispevali 19,3 milijona dolarjev, kitajski pa 10,5 milijona dolarjev (<https://www.dnevnik.si/1042742234>, 5. 9. 2017).

3 MOŽNOSTI IN PROGRAMI ZA RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ

3.1 Državna raven

Motivacijska srečanja – so dogodki, ki so organizirani po vsej Sloveniji. Izkušeni start-upovci delijo svoja znanja, recepte za uspeh ter nevarnosti neuspeha. Namen srečanj je, da se bodoči start-upovci oziroma talentirani posamezniki motivirajo, povežejo in usposobijo pred nadaljnjim zagonom svojega lastnega start-upa. Motivacijska srečanja organizira več različnih skupnosti, kot so Start-up združenja, Iniciativa, Mladi podjetnik, Ustvarjalnik in drugi.

Študentska tekmovanja – študentska tekmovanja se razlikujejo po različnih ravneh tekmovanja. Tekmovanje lahko poteka zgolj znotraj neke zaprte skupine (študenti višje strokovne šole) ali pa v obliki veliko večjega svetovnega študentskega tekmovanja Imagine Cup. Tukaj sodeluje več kot 450.000 študentov s celega sveta, ki se potegujejo za »oskarje inovativnosti«. Tekmovanje je odlična odskočna deska, ki podjetjem zagotovi odlično medijsko prepoznavnost. Med pripravo na tekmovanje in na tekmovanju pa lahko mladi podjetniki spletejo tudi mrežo povezav, ki jim bo koristila ob zagonu start-upa.

»Coworking« je angleška beseda za sodelo. Pri »coworkingu« gre predvsem za to, da predstavlja skupnost posameznikov, ki samostojno ali znotraj manjših skupin souporablja delovni prostor, si medsebojno pomaga in se med seboj izobražuje. Koncept omogoča, da podjetniki prek povezovanja in sodelovanja s podjetji iste stroke dobijo vpogled v delovanje še na drugačen način in tako omogočijo kakovostnejšo izvedbo projektov (Orel, Matjaž, 2015). *Geek House* se je razvil po več lokacijah po Sloveniji. Skupnost deluje v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Celju, Novi Gorici, Kamniku in Zagorju ob Savi. Ponujajo najrazličnejše podjetniške delavnice, delujejo kot pospeševalnik, nudijo različne prostore za novonastala start-up podjetja (<http://www.geekhouse.si/>, 12. 9. 2017).

Start-up vikendi – gre za zabaven podjetniški vikend dogodek, ki se ga lahko udeleži kdorkoli. Na samem dogodku se udeleženci razdelijo v ekipe in začnejo z iskanjem inovativne ideje. Pozneje idejo obdelajo z najsodobnejšimi metodologijami ter predstavijo poslovni model podjetja. V domačem okolju ta projekt izvajajo pri Start-upu Novo mesto, kjer so projekt ocenili kot zelo uspešnega (<http://www.startup.si/sl-si/programi/programi-po-fazah-razvoja>, 12. 9. 2017).

Tekmovanje POPRI že več kot desetletje spodbuja in podpira podjetnost med mladimi. Vsako leto se organizira tekmovanje v 3 starostnih kategorijah: osnovnošolci (mladi od 7. do 9. razreda), srednješolci in študentje ter drugi mladi do 29. leta starosti, ki še nimajo registriranega podjetja. Na tekmovanje se vsakdo izmed tekmovalcev prijavi s svojo inovativno idejo, ki jo podrobno opišejo skozi kanvas poslovni model (skozi 9 gradnikov tega modela). V komisiji, ki ocenjuje predstavitev inovativne ideje so vsako leto različni podjetniki, zaposleni na pomembnih položajih v podjetju, pedagoški delavci in drugi strokovnjaki iz podjetništva, ki

izberejo deset polfinalistov iz vsake starostne kategorije. Zmagovalci POPRI med dijaki odpotujejo v ZDA v povezavi z ameriškim tekmovanjem Genius Olympiad, kjer je lani sodelovalo več kot 1500 projektov iz 71 različnih držav s celega sveta (<http://popri.si/odpiramo-nov-krog-tekmovanja-popri/>, 12. 9. 2017).

3.2 Lokalno okolje

Razvojni center Novo mesto je bil ustanovljen s ciljem razvoja podjetništva in vzpostavitve podpornega okolja za podjetnike ter povezovanje razvojnih partnerjev z učinkovito mrežo usposobljenih kadrov. V sklopu svojih nalog organizira in izvaja različna izobraževanja, programe oziroma projekte na področju podjetništva (<http://www.rc-nm.si/kdo-smo/>, 12. 9. 2017).

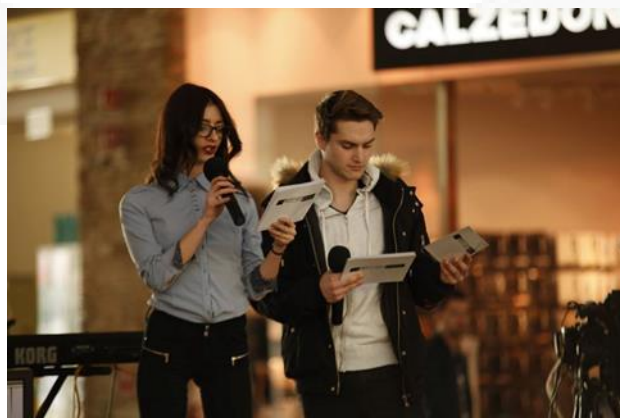
Start-up Novo mesto je skupnost, znotraj katere se posamezniki povezujejo in uresničujejo svoje podjetniške želje. Predstavlja enostavno vez med mladimi, njihovimi idejami ter med različnimi izobraževalnimi ustanovami (osnovna šola, srednja šola in različne fakultete) in gospodarstvom. Podjetje ponuja podporno okolje za mlada slovenska podjetja ter jim predstavlja tudi vez s tujino (<https://start-up.si/>, 12. 9. 2017).

4 USPOSABLJANJE ZA PODJETNIŠTVO NA EŠNM, VSŠ

Na šoli smo že tretje študijsko leto zapored izvedli projekt za študente, ki smo ga poimenovali Podjetniško razmišljanje. Naša želja je, da čim bolj povežemo izobraževanje in realni svet podjetništva, opremimo študente z znanji in veščinami s področja podjetništva ter tako povečamo kakovost izobraževalnega procesa.

Namen projekta je, da študenti spoznajo proces razvoja podjetniške ideje, usvojijo osnovna podjetniška znanja in veščine ter spoznajo pomen kreativnosti, inovativnosti in podjetnosti – lastnosti, ki so iskane na trgu delovne sile. V projektu sodelujemo z Razvojnim centrom Novo mesto, Start-up skupnostjo Novo mesto in s posameznimi podjetniki. Projekt se izvaja medpredmetno – v njem sodelujemo štiri predavateljice. Študenti razvijejo svojo podjetniško idejo po konceptu design thinkinga in vitkega podjetništva. Na koncu projekta se študenti pomerijo v »pitchih«. Letošnje tekmovanje za najbolj inovativno podjetniško idejo smo izvedli v Qlandiji Novo mesto.

Slika 1: Tekmovanje v »pitchih« v Qlandiji Novo mesto

Vir: Lastni

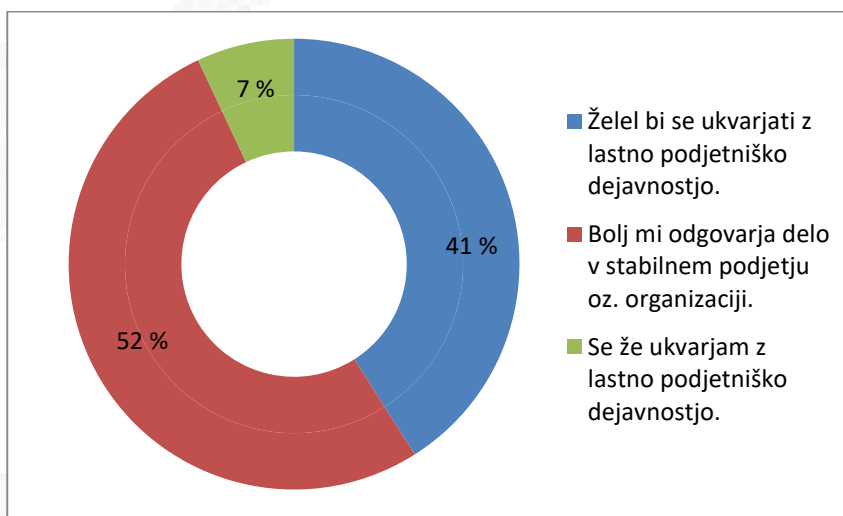
5 RAZISKAVA MED MLADIMI

Naš študent Uroš Udovič je v sklopu diplomskega dela pod mojim mentorstvom in pod mentorstvom Simona Jeraja z Razvojnega centra Novo mesto opravil raziskavo v obliki ankete med mladimi s področja jugovzhodne Slovenije in Posavja. V raziskavo je bilo vključenih 100 anketirancev, starih večinoma od 15 do 25 let (89 % anketirancev). Preverili smo, kako dobro poznajo start-up podjetništvo in če bi se bili pripravljene podati na samostojno podjetniško pot. Povprašali smo jih tudi o pomenu »coworking« prostorov v domačem okolju.

Anketiranci so poudarili, da podjetnikom pripisujejo lastnosti, kot so vztrajnost, komunikativnost, kreativnost, delavnost, iznajdljivost in odločnost. 58 % anketirancev meni, da so tudi sami podjetniško naravnani. Prve izkušnje s podjetništvom so pridobili v šoli oziroma na fakulteti, nekateri tudi pri delodajalcih.

Več kot polovica anketiranih ljudi (52 %) bolj zaupa delu v nekem stabilnem podjetju, kot pa da bi se izpostavljali v samostojnem podjetništvu. 41 % bi se želelo ukvarjati oz. poizkusiti z lastno podjetniško dejavnostjo, medtem ko se 7 % anketirancev že samostojno ukvarja z lastno podjetniško dejavnostjo.

Graf 1: Prikaz želje po podjetniškem udejstvovanju

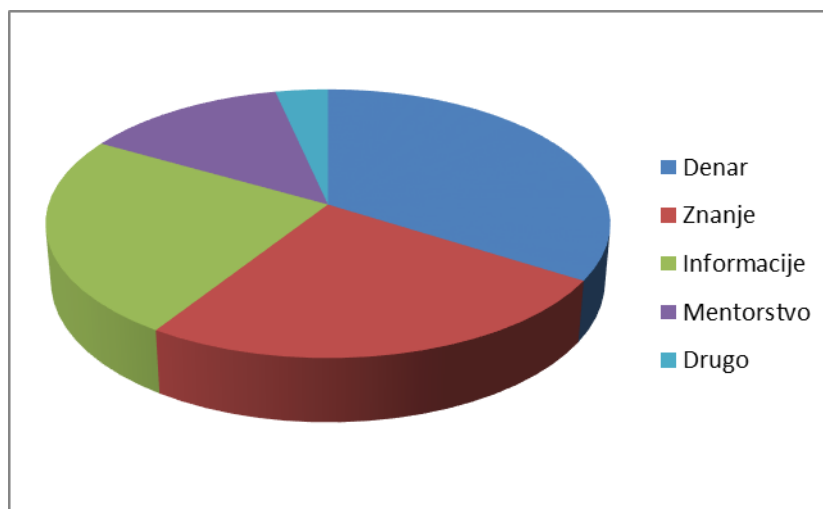

Vir: Udovič, 2017, 37

Spraševali smo tudi, zaradi česa bi si anketiranci želeli postati podjetniki. Pri vprašanju je bilo možno izbrati več odgovorov, tako da smo jih zbrali kar 203. 18 odgovorov in tako tudi najmanj odstotkov (6,1 %) anketirancev je odgovorilo, da si ne želijo postati podjetniki. Drugi odgovori pa so bili kar podobno porazdeljeni. Največ, 53 (18 %) jih je odgovorilo, da bi si želeli postati podjetniki zaradi novih izzivov, malo manjkrat pa so bili izbrani odgovori: fleksibilen delovni čas – 52 anketirancev (17,7 %), da sem sam svoj šef – 50 anketirancev (17,1 %), zaradi bolj dinamičnega dela – 49 anketirancev (16,7 %) ter zaradi boljšega zaslužka – 41 anketirancev (14 %). Razlog, da bi razvili svojo podjetniško idejo, pa je podprlo 30 anketirancev (10,2 %).

Tudi na vprašanje o tem, kaj bi potrebovali za zagon svoje podjetniške ideje, je bilo možno izbrati več odgovorov. Skupaj so anketiranci oddali 203 odgovore. Največ jih je poudarilo, da bi za zagon svoje poslovne ideje potrebovali denar (69 anketirancev), drugi največkrat izbran odgovor je bil znanje (51 anketirancev), blizu z 49 odgovori so bile tudi informacije. Za odgovor mentorstvo se je odločilo 27 anketirancev.

Graf 2: Prikaz odgovorov na vprašanje o tem, kaj bi mladi potrebovali za zagon podjetniške ideje

Vir: Udovič, 2017, 39

Nadalje nas je zanimalo, če bi se bili anketiranci pripravljene vključiti v tim in sodelovati pri razvoju podjetniške ideje. Ena od pomembnih lastnosti podjetnika je tudi ta, da zna sodelovati in delovati v timu. Več kot polovica, 53,7 %, je odgovorila pritrdilno.

Približno ena tretjina anketirancev dobro pozna koncept podjetništva, ena petina anketirancev je celo že sodelovala na kakšnem podjetniškem dogodku (npr. start-up vikend). Ugotovili smo, da 60 % anketirancev pozna vsaj eno uspešno start-up podjetje, izpostavili so tako lokalna podjetja (SmartNinja, LaceNano, Hemptuoch), kot tudi mednarodno uveljavljena podjetja (Talking Tom, Prezi, Nelipot ...).

Anketiranci menijo, da imajo mladi podjetniki na območju Novega mesta dobre možnosti za podjetniško udejstvovanje (ocena 3,23 na petstopenjski lestvici). Dobro poznajo podporno okolje v regiji in storitve, ki jih podjetnikom ponujata Razvojni center Novo mesto in Podjetniški inkubator Podbreznik.

26 % anketirancev je odgovorilo, da bi se udeleževalo podjetniških krožkov in drugih podjetniških dogodkov, če bi bili le-ti organizirani. 22 % vseh je odgovorilo, da se teh dogodkov ne bi udeleževalo, več kot polovica (52 %) pa jih je odgovorila, da bi se dogodkov udeleževala občasno, kar je zelo pomembno. Če bodo dogodki in krožki organizirani zanimivo in poučno, se bo mogoče sčasoma vse več tistih, ki bi dogodke obiskovali občasno, »preselilo« v skupino, ki bi prihajala redno. Kreativen podjetniški prostor je temelj, da se začne spodbujati podjetništvo v nekem kraju. Kar polovica anketirancev (50) je odgovorila, da bi jih kreativen prostor spodbudil k razvoju lastnih idej.

5 ZAKLJUČEK

Mladi so s svojimi odgovori dokazali, da se vidijo v podjetništvu predvsem zato, ker imajo radi nove izzive, bolj dinamično delo, fleksibilen delovni čas, sproščeno in kreativno delovno okolje ter tudi zaradi večjega zaslužka. Raziskava je tudi potrdila, da je »coworking« prostor nedvomno potreben in da bi bili mladi v njem pripravljene razvijati svoje podjetniške ideje. Za

spodbudo bi morala poskrbeti tudi država s finančnimi spodbudami in podjetništvu prijaznim okoljem.

Zelo pomemben del podpornega okolja pa predstavljajo vzgojno-izobraževalne institucije, zato podajamo pobudo tudi Skupnosti višjih strokovnih šol za organizacijo tekmovanja s področja podjetništva za študente.

6 VIRI IN LITERATURA

DAKIČ, L.: *Vsi bomo morali postati podjetniki* (online). (citirano: 5. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <https://topjob.finance.si/8851514/%28intervju%29-Vsi-bomo-morali-postati-podjetniki?metered=yes&sid=482787377>.

GAZELA: *Slovenska inovativna podjetja so vredna milijardo* (online). (citirano: 5. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <https://www.dnevnik.si/1042742234>.

G33K HOU53: *Startup pospeševalnik* (online). (citirano: 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.geekhouse.si/>.

OREL, M., MATJAŽ, E.: *Coworking kot alternativa za ponoven zagon gospodarstva v ljubljanski občini*. Ljubljana: Poligon, 2015.

POPRI: *Odpiramo nov krog tekmovanja POPRI* (online). (citirano: 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://popri.si/odpiramo-nov-krog-tekmovanja-popri/>.

Razvojni center Novo mesto (online). (citirano: 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.rc-nm.si/kdo-smo/>.

Startup Novo mesto (online). (citirano: 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <https://startup.si/>.

Startup Slovenia – *Programi za aktivacijo talentov* (online). (citirano: 12. 9. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.startup.si/sl-si/programi/programi-po-fazah-razvoja>.

UDOVIČ, U.: *Priložnosti mladih v start-up podjetništvu* (diplomsko delo). Novo mesto: [U. Udovič], 2017.

UVAJANJE IZBOLJŠAV PRI STROKOVNEM PREDMETU NA VIŠJEŠOLSKEM PROGRAMU ELEKTROENERGETIKA

mag. Borut Pogačnik
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
borut.pogacnik@sckr.si

POVZETEK

Prispevek prikazuje primere uvajanja vsebinskih in izvedbenih izboljšav pri višješolskem predmetu Električne meritve s pomočjo odprtokodnega razvojnega sistema Red Pitaya.

Merilni in krmilni sistem Red Pitaya je visokotehnološki slovenski produkt, ki se lahko uporablja za poučevanje različnih področij elektrotehnike na različnih stopnjah izobraževanja – od osnovne šole do univerze. Red Pitaya lahko nadomesti določene merilne instrumente, kot so osciloskop, spektralni analizator, signalni generator in meter LCR, uporabnik pa lahko pripadajoče aplikacije za delovanje omenjenih instrumentov naloži z Bazarja na sistem Red Pitaya.

V prispevku so opisani, na osnovi PDCA kroga, konkretni primeri, izvedeni v sklopu laboratorijskih vaj. Prikazano je avtomatizirano merjenje karakteristik polprevodniških elementov pri Električnih meritvah.

Ključne besede: PDCA krog, električne meritve, merilni in krmilni sistem Red Pitaya

1 UVOD

V prispevku je prikazan primer, kako lahko v okviru strokovnega predmeta prispevamo k doseganju zastavljene kakovosti v višjem strokovnem izobraževanju. Kakovostna višja strokovna šola diplomantom omogoči, da usvojijo strokovne kompetence, ki jim na trgu dela zagotavljajo ustrezno zaposlitev in uspešno opravljanje nalog na delovnem mestu.

Za doseganje kakovosti v okviru strokovnega predmeta smo uporabili princip PDCA kroga, ki ima naslednje faze:

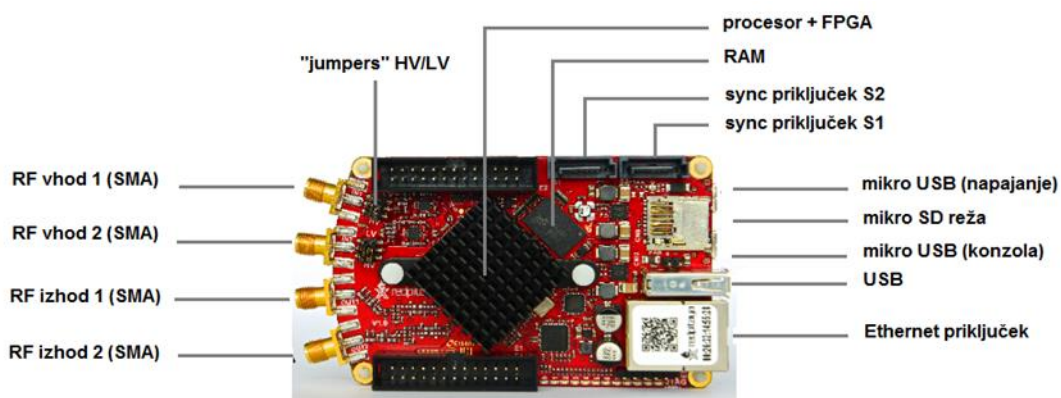
- P (PLAN) – planiramo izboljšave pri strokovnem predmetu Električne meritve z uporabo Red Pitaye,
- D (DO) – načrtovane izboljšave izvedemo v okviru teoretičnega in laboratorijskega dela,
- C (CHECK) – preverjamo oz. evalviramo opravljeno delo,
- A (ACT) – na osnovi opravljene evalvacije bomo nadaljevali, kar je bilo uspešno v naslednjem študijskem letu, kar pa se je izkazalo za neustrezno, pa bomo popravili na osnovi PDCA kroga.

Sistem Red Pitaya vsebuje visokozmogljivo strojno in odprtokodno programsko opremo, katero lahko uporabnik prenese s skladišča GitHub oziroma s spletne strani Red Pitaye (redpitaya.com). Red Pitaya lahko nadomesti določene merilne instrumente, kot so osciloskop, spektralni analizator, signalni generator in meter LCR, uporabnik pa lahko pripadajoče aplikacije za delovanje omenjenih instrumentov naloži na sistem Red Pitaya z Bazarja

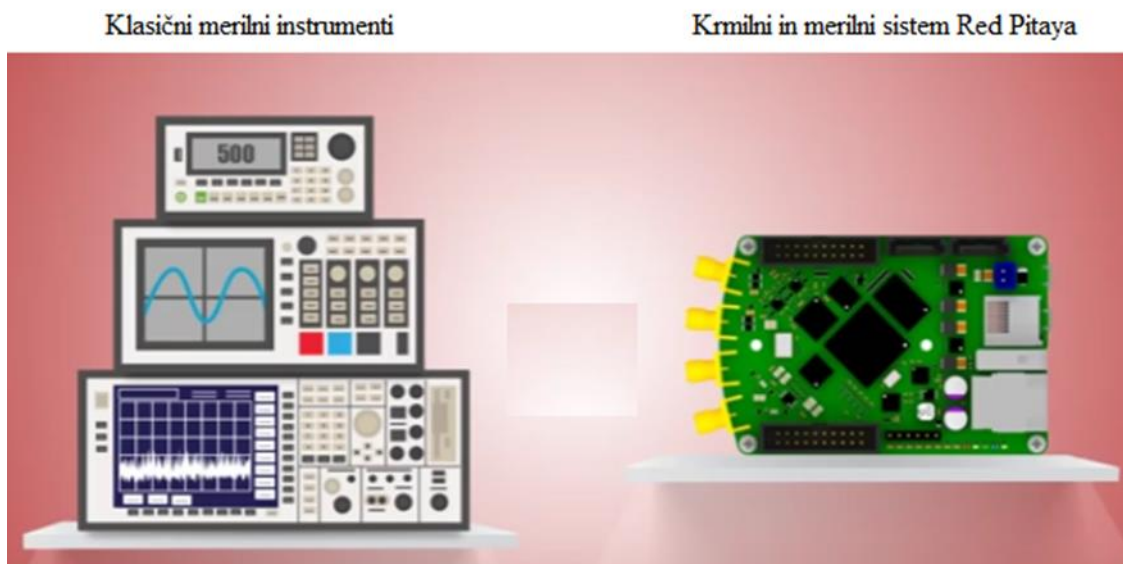
(bazaar.redpitaya.com). Do sistema lahko dostopamo z omrežjem LAN ali brezžičnim dostopom iz kateregakoli spletnega brskalnika preko tablice ali osebnega računalnika, ne glede na operacijski sistem (MAC, Linux, Windows, Android, iOS,...).

Pomembno je, da se študenti spoznajo z merilnim in krmilnim sistemom Red Pitaya, kar bo imelo velik vpliv na razvoj znanosti v prihodnjih letih, saj bo uporaba tega sistema izredno zmanjšala stroške dragih merilnih naprav in instrumentov, ki si jih marsikdo sedaj ne more privoščiti.

Slika 1: Razvojni sistem Red Pitaya (Vir 1)

Slika 2: Prikaz klasičnih merilnih instrumentov in merilnega sistema Red Pitaya (Vir 2)

V tabeli 1 je prikazana primerjava Red Pitaye kot instrumenta s klasičnimi laboratorijskimi instrumenti.

Tabela 1: Primerjava Red Pitaye s klasičnimi laboratorijskimi instrumenti

Lastnosti	Red Pitaya	Klasični laboratorijski instrumenti
prenosljivost	velikost kreditne kartice (da)	zajetna
naročniške možnosti	odprtokodna programska oprema	nobene
interakcija z uporabnikom	tablica ali osebni računalnik	LCD z nizko ločljivostjo
dostop	WI-FI, WLAN, USB, I2C	RS232, USB
multi-instrumenti	osciloskop, spektralni analizator, signalni generator	samostojni instrumenti

2 NAČRTOVANJE IN PRIPRAVA LABORATORIJSKIH VAJ PRI PREDMETU ELEKTRIČNE MERITVE

Osnova za načrtovanje teoretičnega in praktičnega pouka je katalog znanj, ki je predpisan za vsak predmet. Kompetence, katere morajo študenti usvojiti pri posameznem predmetu, so določene v katalogih znanj, izbira didaktičnih metod pa je v največji meri prepuščena presoji predavatelja, ki mora biti strokovno in didaktično usposobljen. Predavatelj z načrtovanjem in uporabo ustreznih učnih oblik in metod postavi osnovne temelje. Pomembno je, da zna strokovno vsebino posredovati zanimivo in aktualno. V prispevku je prikazan sistematično strukturiran didaktičen pristop za kakovostno doseganje kompetenc pri predmetu Električne meritve v višješolskem strokovnem programu elektroenergetika, in sicer z uporabo merilnega in krmilnega sistema Red Pitaya.

Študenti med srednješolskim izobraževanjem spoznajo klasične merilne instrumente, kot so univerzalni instrument, osciloskop, spektralni analizator, meter RLC in signalni generator ter osnovne meritve napetosti, toka, faznega kota, frekvence, induktivnosti in kapacitivnosti. Zato lahko naštetе osnovne meritve v okviru predmeta Električne meritve opravimo s pomočjo merilnega sistema Red Pitaya kot nov pristop k električnim meritvam.

Zelo pomembno je, da posamezne laboratorijske vaje zelo natančno načrtujemo in da spoštujemo didaktična načela (nazornost, postopnost, sistematičnost).

Načrtovanje laboratorijskih vaj lahko razdelimo v naslednje faze:

- na osnovi analize kataloga znanj določimo kompetence, katere bodo študenti osvojili v okviru laboratorijskih vaj,
- pripravimo kratek pregled teoretičnih znanj, ki jih študenti potrebujejo za uspešno opravljanje laboratorijskih vaj,
- ustrezno načrtujemo in pripravimo posamezne laboratorijske vaje (teoretična osnova, navodila za opravljanje vaje, potrebni merilni instrumenti in oprema,...)
- načrtovane laboratorijske vaje je potrebno v postopku priprave tudi realizirati in dobljene rezultate ustrezno ovrednotiti ter ugotovljene pomanjkljivosti odpraviti,
- za načrtovane vaje je potrebno tudi pripraviti osnove za preverjanje in ocenjevanje.

Pri pripravi laboratorijskih vaj predpostavljamo, da študenti poznajo operacijski sistem Linux in osnove programiranja v programskem jeziku C.

Da študenti dosežejo cilje pri osnovah meritev, morajo uspešno realizirati naslednje laboratorijske vaje:

- vaja: osnovni koraki priprave Red Pitaye za uporabo in povezovanje Red Pitaye v omrežje (2 uri),
- vaja: osnovne meritve z osciloskopom (2 uri),
- vaja: merjenje napetosti na počasnih analognih vhidih AI (2 uri),
- vaja: nastavitev napetosti na počasnem analognem izhodu AO (2 uri) in
- vaja: merjenje karakteristik polprevodniških elementov (4 ure).

3 IZVEDBA IN ORGANIZACIJA LABORATORIJSKIH VAJ

V programu višjega strokovnega izobraževanja elektroenergetika ima večina predmetov tudi določeno število ur laboratorijskih vaj. Njihov cilj je, da študenti teoretična znanja uporabijo v praksi in vse skupaj povežejo v uporabno in aktualno celoto. Pri laboratorijskih vajah so študenti razdeljeni v manjše skupine, kar nam omogoča kakovostno izvedbo posameznih vaj. Ker smo imeli na voljo samo šest merilnih sistemov Red Pitaya, so v posamezni skupini študenti delali v dvojicah. Laboratorijske vaje pri predmetu Električne meritve potekajo v specializirani učilnici za elektrotehniko, kjer ima vsako delovno mesto osebni računalnik in osnovne merilne instrumente.

Pri laboratorijskih vajah največ uporabljamo laboratorijsko-eksperimentalno učno metodo, ki temelji na praktični aktivnosti študentov, ki je različna. Na najnižji stopnji samostojnosti študenti postopno sledijo inštruktorjevim navodilom. Nato sledi študentovo samostojno delo, ko jim inštruktor vnaprej pojasni vse postopke. Na najvišji stopnji pa samostojno določijo postopke in samostojno delajo.

V uvodnih urah za lažje in hitrejše opravljanje laboratorijskih vaj študentom z metodo razlage in demonstracije predstavimo merilni sistem Red Pitaya, in sicer v naslednjih fazah:

- osnovne lastnosti sistema,
- predstavitev strojne in programske opreme,
- osnovni koraki priprave Red Pitaye za uporabo,
- predstavitev spletnih aplikacij osciloskopa in signalnega generatorja in
- merjenje karakteristik polprevodniških elementov s sistemom Red Pitaya.

V uvodnem delu prvih štirih vaj študentom demonstracijsko predstavimo posamezne postopke, ki so potrebni pri posamezni vaji. V nadaljevanju študenti predstavljeno vajo samostojno opravijo brez večjih težav.

Pri peti vaji pri merjenju karakteristik polprevodniških elementov študenti že usvojena znanja pri posameznih predmetih povežejo in uporabijo pri reševanju praktične naloge. V uvodnem delu skupaj s študenti ponovimo učne vsebine, ki so jih že spoznali pri drugih predmetih. Te so usmerniška dioda, bipolarni tranzistor, operacijski ojačevalnik in klasični način merjenja tokovno napetostnih karakteristik. Pred samostojnim delom smo jim predstavili in razložili naslednje vsebine:

- osnovni postopek avtomatiziranega merjenja karakteristik polprevodniških elementov,
- merilno vezje in postopek merjenja U-I karakteristike diode.

Po končani razlagi smo jim najprej demonstracijsko prikazali celoten postopek za merjenje U-I karakteristike diode (BA157). Pri tem je zelo pomembno, da spoštujemo didaktična načela, kot so nazornost, postopnost in sistematičnost. V nadaljevanju študenti samostojno ponovijo posamezne faze, ki so potrebne za merjenje U-I karakteristike diode (BAY80).

V zadnjem delu pete vaje so študenti samostojno realizirali avtomatizirano merjenje vhodne in izhodnih karakteristik bipolarnega tranzistorja.

4 PREVERJANJE IN EVALVACIJA

S preverjanjem znanja načrtno in sistematično zbiramo podatke o tem, koliko in katere kompetence so študenti usvojili. Namen preverjanja je, da dobimo ustrezne informacije o študentovi aktivnosti in katere vsebine je več ali manj usvojil. Študente seznanimo o tem, ali dovolj delajo in ali uporabljajo pravilne metode in oblike učenja. Predavatelj iz preverjanja pridobi informacije o uspešnosti posameznih študentov, o tem ali uporablja ustrezne metode in oblike dela, če je hitrost obravnavanja učne snovi primerna in če so študenti ustrezno motivirani. Preverjanje je pomembno tudi za izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja. Pomembno je, da za preverjanje znanja predvidimo dovolj časa.

Za vsakega študenta pri laboratorijskih vajah vodimo dnevnik, v katerega vpisujemo uspešnost študentovega dela pri posameznih vajah. Dnevnik vsebuje naslednje rubrike: navodila za opravljanje vaje, priprave za vajo, poznavanje teoretičnih osnov za izvedbo vaje, rezultati meritev in opombe. Na osnovni dnevnik o opravljenih vajah lahko študenta na osnovi opredeljenih kriterijev tudi ustrezno ocenimo. Z opisanim načinom dela lahko odpravimo tudi negativne učinke ocenjevanja.

Na osnovi evalvacije dnevnikov lahko tudi ugotovimo pomanjkljivosti, ki se pojavijo pri izvajanju laboratorijskih vaj. Na osnovi analize dnevnikov smo ugotovili, da so imeli študenti največ težav pri poznavanju osnov programskega jezika C in operacijskega sistema Linux.

Za študente programa elektroenergetika znanje programiranja ni primarna vsebina, kljub temu pa je zelo pomembno, da jo usvojijo, ker je tudi na področju elektrotehnike prisotno vse več različnih programiranih naprav in sistemov, katere je potrebno sprogramirati.

5 IZBOLJŠAVE PRI IZVEDBI

V naslednjem študijskem letu je potrebno nameniti več pozornosti in časa programskemu jeziku C in operacijskemu sistemu Linux, da bodo študenti lažje usvojili postopke, ki so potrebni pri avtomatiziranem merjenju tokovno napetostnih karakteristik.

Pomanjkljivost, ki smo jo ugotovili pri laboratorijskih vajah, je najvišja napetost, ki je dostopna na Red Pitayi, in je +5 V na konektorju E2. Zaradi tega je merilni sistem za merjenje karakteristik tranzistorjev MOSFET primeren za tranzistorje, ki imajo manjše pragovne napetosti (U_T) – nekje do 2,5 V. Za rešitev tega problema bi bilo potrebno imeti zunanje napajanje, ki bi nam dopuščalo tudi višje napetosti v merilnem vezju

6 ZAKLJUČEK

V prispevku smo prikazali, kako uporabimo PDCA princip pri pripravi, načrtovanju, izvedbi in izboljševanju strokovnih vsebin pri predmetu Električne meritve. Sistematični pristop v smislu PDCA kroga v daljšem časovnem obdobju nam zagotavlja večjo kakovost pri izvedbi posameznih strokovnih vsebin in tudi večje zadovoljstvo študentov. Pri strokovnem predmetu študentom prikažemo tudi nujnost interdisciplinarnega pristopa pri predavanjih in vajah. Študenti so tudi spoznali, kako pomembno je znanje programiranja in poznavanja določenih

vsebin s področja računalništva. Pomanjkanje znanja programiranja izhaja iz srednješolskega izobraževanja, kjer premalo poudarjajo kako pomembno je, da elektrotehnik pozna vsaj osnovne postopke programiranja.

Poleg predstavljenega primera uporabe Red Pitaye, se le-ta lahko uporabi še v okviru drugih predmetov. Študenti lahko Red Pitayo uporabijo tudi za priklop različnih elektronskih sklopov, predvsem senzorjev in aktuatorjev v okviru predmeta Krmilja in regulacije.

Vsa uspešna podjetja od svojih zaposlenih pričakujejo sposobnost povezovanja znanj z različnih področij in kritično vrednotenje lastnega dela.

7 LITERATURA IN VIRI

POGAČNIK B. (2016). Merjenje karakteristik osnovnih polprevodniških elementov z razvojnim sistemom Red Pitaya. Ljubljana: Fakulteta za elektrotehniko, UL – magistrsko delo.

Vir 1: Spletna stran Red Pitaye <http://redpitaya.com/>, 10. 4. 2017

Vir 2: <https://www.youtube.com/watch?v=hTe8gA6UCGw>, 5. 5. 2017

RAZISKOVALNO DELO ŠTUDENTOV O ZAVEDANJU DRUŽBENE ODGOVORNOSTI V LOKALNEM OKOLJU KOT AKTIVNOST ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ŠTUDIJSKEGA PROCESA

Milena Matić Klanjšček
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
mklanjscek@gmail.com

Alenka Grmek
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
alenka.grmek@sckr.si

Viktor Stare
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
vikistare@gmail.com

POVZETEK

V prispevku predstavljamo pomen zavedanja o družbeni odgovornosti med podjetji v gorenjski regiji, hkrati pa odzive potrošnikov na družbeno ne(odgovorna) ravnanja podjetij. Ker je raziskovalna naloga usmerjena v družbeno odgovornost, so najprej predstavljena teoretična izhodišča in pravne podlage koncepta družbene odgovornosti podjetij. Sledijo izsledki raziskave, ki je pokazala, da se podjetja in potrošniki zavedajo pomena družbene odgovornosti, le potrošniki so premalo informirani.

Spremembe v družbi se morajo odražati v izobraževalnem procesu. S krepitvijo zavesti o pomenu družbeno odgovornega ravnanja podjetij in odgovornega potrošništva ter spodbujanjem aktivnih oblik učenja prispevamo h kakovosti učnega procesa. V prispevku je prikazan interdisciplinarni pristop študentov pri predmetih Poslovno pravo, Nabava, Javne finance, Kultura podjetja, Mednarodno poslovanje k preučevanju zavedanja družbene odgovornosti podjetij in potrošnikov v gorenjski regiji ter pomen ugotovitev za kakovost študijskega procesa.

Ključne besede: družbena odgovornost, študenti, raziskava, kakovost, etičnost, potrošniki

1 UVOD

Ljudje smo močno posegli v ravnovesje ekosistema. Na osnovi različnih ocen lahko sklepamo, da prekomerno trošimo naravne vire, ki se ne morejo dovolj hitro obnavljati. Kot rezultat industrijske aktivnosti se koncentracije ogljikovega dioksida v ozračju povečujejo, globalna temperatura pa se dviguje. Bohinc (2016, str. 24) navaja, da se v zadnjih desetletjih močno povečuje tudi dohodkovna neenakost, kar vpliva tudi na enakost možnosti na področjih, kot so: izobraževanje, dostop do sodobnih tehnologij, zdravstva, kulture, možnosti zaposlitve, blagostanje ljudi na splošno. V državah OECD je skoraj 40 milijonov nezaposlenih ljudi, od zaposlenih pa so številni v prekarnem statusu. Prekarnost je posledica kršitev delovnopravne zakonodaje, ki jo navadno spodbudi težnja k povečevanju donosnosti poslovanja. Znani so tudi

razlogi ponavljajočih se kriz, kot npr. nezadostno javnofinančno varčevanje, prekomerna poraba in prekomerna rast kreditnega financiranja.

Vlade vodilnih držav sveta kažejo premalo zanimanja za spremembe. Komisija EU poziva države članice in podjetja k uveljavljanju družbene odgovornosti z odprto in odgovorno zavezo v tesnem sodelovanju z javnimi organi in interesnimi skupinami. Zakon o gospodarskih družbah ne ureja dolžnosti direktorjev, da ravnajo družbeno odgovorno, npr. v dobro skupnosti, zaposlenih, okolja. (povzeto po: Bohinc, 2016) Družbeno odgovorno ravnanje je torej standard ravnanja, ki je pričakovano ali zaželeno s strani družbe, ni pa določeno z zakoni.

Trajnostni razvoj, poslovna etika, družbena odgovornost podjetja, upravljanje z okoljem so v zadnjih desetletjih posledično kot posledica številnih nesorazmerij zelo popularni termini. Evropska komisija (European Commission) opredeljuje družbeno odgovornost podjetij (Corporate Social Responsibility) CSR kot koncept, s pomočjo katerega podjetja prostovoljno integrirajo družbene in okoljske zadeve v svoje poslovanje in v svoja razmerja z deležniki (Zelena knjiga EU, 2001). V preteklosti je bil poudarek skoraj izključno na velikih podjetjih in korporacijah, medtem ko so bila mala in srednje velika podjetja, večina podjetij, manj proučevana. (Močnik, et. al, 2017)

Omenjeni trendi vplivajo na poslovne šole v smeri boljšega poučevanja, razmišljanja, presojanja in prevzemanja odgovornosti za vlogo poslovanja v družbi. Številne študije poslovnih izobraževanj so pokazale, da nekatera še ne uspejo razvijati potrebnih spretnosti v manj oprijemljivih področjih kot npr. upravljanje sprememb, trajnostni razvoj idr. Podjetja pa vedno bolj povprašujejo po upravljalcih, ki lahko dobro uspevajo v globalnem, spreminjajočem se okolju. Družbeni in okoljski kriteriji poslovanja postajajo vedno bolj enakovredni ekonomskim. Kurikuli poslovnih šol po svetu omogočajo vključevanje tem s področja trajnostnega razvoja in družbene odgovornosti v obliki obveznih modulov, izbirnih modulov, dodatnih aktivnosti, raziskav (eno- oz. več-predmetnih), posebnih tečajev, standardov etičnega ravnanja ... Priporoča se sodelovanje med šolami in podjetji, če želimo, da bo poučevanje družbene odgovornosti imelo dolgotrajen učinek. Kakovostna poslovna šola in izobrazba naj bi diplomantom zagotovila, da bodo na dolgi rok sposobni upravljati ekonomske, družbene, okoljske učinke svojih aktivnosti.

2 RAZISKAVA

Na Višji strokovni šoli, v programu Ekonomist smo se odločili, da izvedemo raziskavo o družbeni odgovornosti gorenjskih podjetij z medpredmetnim povezovanjem predmetov Pravo, Nabava, Javne finance, Mednarodno poslovanje.

2.1 Namen, cilji, metodologija raziskave

Namen raziskave je bil z anketiranjem ugotoviti, v kolikšni meri gorenjska podjetja, s katerimi sodelujemo na Višji strokovni šoli Šolskega centra Kranj, predvsem na področju praktičnega izobraževanja študentov, vključujejo družbeno odgovornost v svoje poslovne strategije in aktivnosti. Koristi raziskave za nas bi bile, da bi lahko na podlagi tega ustrezno načrtovali načine, metode in oblike dela za razvijanje družbene odgovornosti pri študentih.

Cilji raziskave so bili:

- oceniti pomen zavedanja družbene odgovornosti,
- ugotoviti:
 - kako ocenjujejo učinke družbene odgovornosti na stranke, ugled podjetja, ekonomsko uspešnost poslovanja,
- dobiti informacije:

- na katere načine podjetja delujejo družbeno odgovorno,
- kje v podjetjih še vidijo možnosti za izboljšanje svoje družbene odgovornosti.

Z raziskavo med podjetji smo želeli preskusiti naslednji dve hipotezi:

- Pritiski različnih deležnikov v okolju podjetij silijo podjetja, da delujejo ne le v skladu z ekonomskimi temveč tudi z družbenimi in okoljskimi načeli ter s tem dvigujejo svoj ugled.
- V današnjem poslovnem okolju je družbena odgovornost nekaj, k čemur podjetja stremijo, toda le malo podjetij (če sploh katero) jo je doslej doseglo.

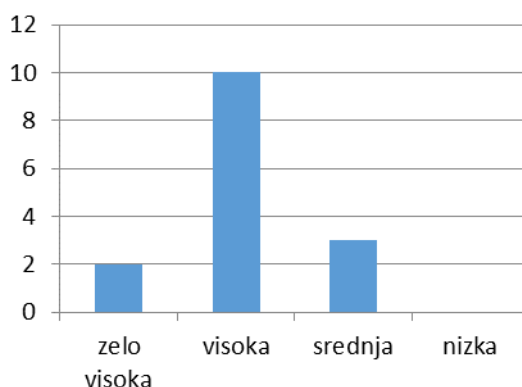
Z raziskavo med potrošniki, smo želeli preveriti, kako družbena odgovornost vpliva na nakupno vedenje potrošnikov.

2.2 Rezultati anketiranja

Anketo smo v začetku študijskega leta 2016/2017 posredovali gorenjskim podjetjem. Prejeli smo 15 ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov. Rezultate smo obdelali in jih grafično prikazali. Anketiranci prepoznajo družbeno odgovorno podjetje po tem, da podjetje: pri izvajanju svoje dejavnosti spoštuje vse standarde (posebej ekološke), spoštuje zakonodajo, podpira lokalno okolje, športna, kulturna društva, upravlja in ohranja odnose s strankami in zaposlenimi ...

Vsi anketiranci menijo, da je podjetje, v katerem delajo, družbeno odgovorno. Kot je razvidno iz grafikona 1, večina (deset) anketirancev ocenjuje družbeno odgovornost svojega podjetja kot visoko, ker se verjetno zavedajo, da bi lahko bila tudi višja. Dva anketiranca sta družbeno odgovornost svojega podjetja ocenila celo kot zelo visoko, trije kot srednjo. Družbena odgovornost nobenega podjetja ni bila ocenjena kot nizka.

Slika 1: Ocena lastne družbene odgovornosti podjetij

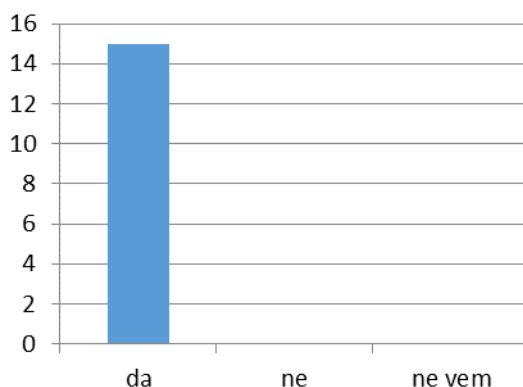
Kar v 13 podjetjih je družbena odgovornost vključena v strategijo poslovanja, v enem ni, v enem podjetju pa se glede tega niso znali opredeliti.

Devet podjetij stroškov odgovornosti do skupnosti ne vključujejo v svoje ekonomske izračune. Stroški družbene odgovornosti so v večini podjetij majhni, le v enem podjetju so veliki, ostali anketiranci pa z višino stroškov niso seznanjeni.

Polovica anketirancev podatke o družbeni odgovornosti objavlja na spletni strani, v letnem ali posebnem poročilu o družbeni odgovornosti, druga polovica pa teh podatkov ne objavi javno.

Anketiranci najbolj verjamejo v to, da družbena odgovornost vpliva na zvestobo, zadovoljstvo in lojalnost zaposlenih, prodajo in zvestobo kupcev, ugled in konkurenčne prednosti podjetja, manj pa na dobičkonosnost. Vsi menijo, da podjetju koristi (slika 2).

Slika 2: Družbena odgovornost podjetja koristi podjetju.

V podjetjih se odgovornost do zaposlenih kaže tako, da skrbijo za zadovoljstvo, zvestobo, nagrajevanje, strokovni in osebni razvoj zaposlenih, manj pa za kulturne dogodke, rekreacijo, letovanje, varstvo za majhne otroke. V podjetjih skrbijo tudi za varstvo pri delu in zdravje zaposlenih. Največ podjetja vlagajo v opremo, ki omogoča zdravo in varno delo ter ergonomsko ureditev delovnih mest. Izvajajo redne zdravstvene preglede zaposlenih in zaposlenim omogočajo vpogled v izjavo o varnosti z oceno tveganja. Nekatera podjetja več, druga manj pozornosti posvečajo osebam z zmanjšano delovno zmožnostjo oz. zmanjševanju fizičnih obremenitev delavcev. Manj skrbi posvečajo trpinčenju na delovnem mestu, diagnosticiranju oseb z depresivno motnjo, testiranju prisotnosti psihoaktivnih substanc.

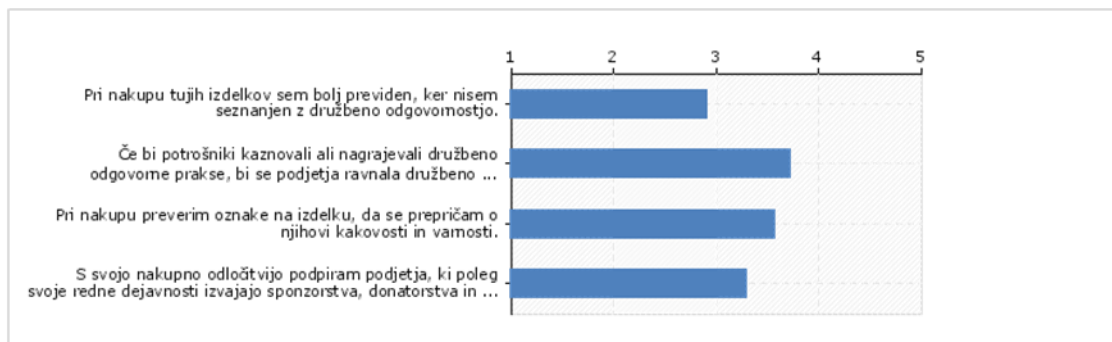
So mnenja, da zaznavanje družbeno odgovorno poslovanje vpliva na zadovoljstvo uporabnikov in zvestobo uporabnikov. Zato podjetja skrbijo za varnost in ustrezno označevanje svojih izdelkov.

Prizadevajo si za zmanjševanje obremenjevanja okolja tako, da delujejo preventivno in varčujejo z resursi. Manj pa se vključujejo v lokalne in državne okoljske akcije. Bolj bi se morali potruditi pri zmanjševanju količine deponiranih in nevarnih snovi.

Rezultate raziskave smo primerjali pri vseh navedenih predmetih s primeri iz poslovne prakse in z rezultati raziskave, ki je bila izvedena med potrošniki. Slika 3 prikazuje, da potrošniki družbeno ne(odgovornega) ravnanja podjetij ne nagrajujejo ustrezno. Tu vidimo kot ključna dva vsebinska problema: problem (enostranskega) pogleda s strani podjetja in pomanjkanje konkretnih znanj o komuniciranju družbene odgovornosti, ki bi izvirala iz zavedanja o pomenih, ki jih družbeni odgovornosti pripisujejo potrošniki (Juhart, Golob, str.61).

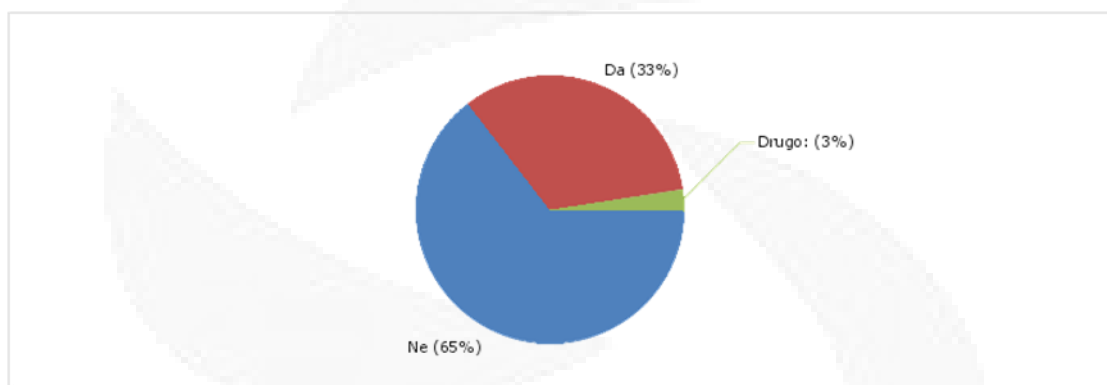
Anketiranci so se kar strinjali, da informacije o družbeni odgovornosti vplivajo na potrošnike in njihove nakupne odločitve (slika 3).

Slika 3: Vpliv informacij o družbeni odgovornosti na nakupne odločitve potrošnikov

Iz slike 4 je razvidno, da se potrošniki zavedajo pomena nagrajevanja oz. kaznovanja družbeno ne(odgovornih) ponudb preko nakupnih odločitev.

Slika 4: Kaznovanje družbeno neodgovorne ponudbe

3 ZAKLJUČEK

Ugotovili smo, da podjetja družbeno odgovornost vključujejo v svojo poslovno strategijo in aktivnosti. Družbena odgovornost je bolj cilj kot končna točka. Le malokatero podjetje se ji približuje, v praksi skoraj ni podjetja, ki bi jo doseglo. Vse je lažje, če je podjetje ustrezno vodeno in ima zaposlene, ki so družbeno odgovorni in odzivni na spremembe.

Uspešno poslovanje in dolgoročni obstoj podjetij pa temelji v veliki meri na širši družbeni odgovornosti, kar priznava že Lizbonska strategija (Matič Klanjšček, Hvalič Erzetič, 2013). Družbeno odgovornost lahko uresniči le večji sistem in ne podjetje samo. Če hoče podjetje poslovati trajnostno in družbeno odgovorno, mora vplivati na svojo oskrbno verigo, partnerje, distributerje, stranke, upravljati svoje nabavne dobrine, izdelke in svojo verigo vrednosti na način, ki oboje, zmanjšuje slabo in prinaša dobro v smislu ekonomskih, okoljskih in družbenih učinkov.

Poslovno izobraževanje in raziskovanje obravnava zelo praktične situacije, primere, probleme in ima priložnost ustvarjati napredne rešitve, tudi v obliki teorije. Trajnostno razmišljanje je potrebno vgraditi v poslovno izobraževanje na način, ki obravnava resnične težave, s katerimi se ukvarjajo poslovneži pri vsakodnevnih strateških odločitvah, ne samo v času krize. Poslovnim šolam preostaja odločitev, kako se bodo odzvale na spremembe in nesorazmerja v okolju. Odziv in rezultati bodo odvisni od njihovih ciljev in možnosti. (povzeto po: Gardiner,

Lacy, 2005) Zato bomo na Višji strokovni šoli v programu Ekonomist, v različnih modulih, še naprej z različnimi metodami in oblikami izobraževanja pri študentih razvijali kompetenco družbene odgovornosti.

5 VIRI IN LITERATURA

BOHINC, R. *Družbena odgovornost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba, 2016.

EVROPSKA KOMISIJA. *Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij*. Obnovljena strategija EU za družbeno odgovornost podjetij za obdobje 2011-14. Elektronski vir. Dostopno na naslovu: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0681/_com_com\(2011\)0681_sl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0681/_com_com(2011)0681_sl.pdf) [Dostop: 2. 7. 2017]

GARDINER, L., LACY, P. LEAD, respond, partner or ignore: the role of business schools on corporate responsibility. (online) *The international journal of business in society*, 2005, Vol. 5 Issue: 2, pp.174-185. Dostopno na naslovu: <https://doi.org/10.1108/14720700510562749> [dostop: 19. 7. 2017]

MATIĆ KLANJŠČEK, M., HVALIČ ERZETIČ, B., Zavedanje pomena družbene odgovornosti malih in srednjih podjetij, Mednarodna konferenca Portorož, 2013s

JUHART, Š, GOLOB, U., POTROŠNIK in komuniciranje družbene odgovornosti: pogled skozi perspektivo ustvarjanja smisla, AkademijaMM, Potronik_URN-NBN-SI-DOC-S1XUMDWU.pdf

MOČNIK, D., CRNOGAJ, K., HOJNIK BRADAČ, B. *Slovenska podjetja in družbena odgovornost: Slovenski podjetniški observatorij 2016*. Maribor: Univerzitetna založba univerze v Mariboru, 2017.

TIMSKO POUČEVANJE PRI TUJEM JEZIKU

Nives Čotar
Šolski center Nova Gorica,
Višja strokovna šola
Nastja.Valentincic@scng.si

Nastja Valentinčič Al Bukhari
Šolski center Nova Gorica,
Višja strokovna šola
nives.cotar@scng.si

POVZETEK

Kadar so cilji projekta jasno postavljeni ter posamezna šola začuti in dobro načrtuje izvajanje le-tega, pusti tak projekt trajnejšo vrednost na šoli. Širitev dobre prakse tudi na višje strokovne šole je nadvse pomembna, saj predstavlja novost pri načrtovanju in izvajanju pouka. Predvsem sodelovalno načrtovanje timskega pouka učiteljev različnih predmetov (strokovnih premetov in TJ) prinese veliko sprememb didaktičnemu konceptu ure, ciljnemu načrtovanju pouka, uporabi različnih metod in oblik dela, motivaciji študentov ter profesionalni rasti učiteljev. Zadovoljstvo študentov ob drugačnem načinu pouka, njihovo zanimanje za aktualne in avtentične vsebine ter samoiniciativnost za nadaljnje raziskovanje so največji spodbujevalni dejavniki za nadaljevalne drugačne prakse.

1 UVOD

Sodelovalno in timsko poučevanje strokovnega predmeta in tujega jezika (v nadaljevanju TJ), je **prioriteta Srednje ekonomske in trgovske šole (enota Šolskega centra Nova Gorica)**, saj predstavlja **pomembno dodano vrednost** pri povezovanju znanj (aktualnost, komunikacija) pri dijakih, učiteljem pa prinaša možnost **profesionalnega razvoja** ter izboljšuje **prepoznavnost šole v okolju** (podpora delodajalcev).

Naš razvojni tim razvija nova znanja in pristope na področju posodabljanja kurikula, t.j. vsebinsko in jezikovno integrirano učenje (CLIL = Content and Language Integrated Learning), ki prerašča poučevanje tujega jezika in jezika stroke in postaja interdisciplinarni način povezovanja znanj različnih predmetov in tujih jezikov. Gre za razvijanje, uvajanje in spodbujanje novosti v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, za kar je naš razvojni tim v šolskem letu 2013/14 prejel Priznanje Blaža Kumerdeja³. Našo prakso, ki je obsegala različna modeliranja, npr. preodpazovalne delavnice, opazovanje pouka, poopazovalne refleksije izvajalcev timskega poučevanja in ostalih učiteljev, smo širili na enote Šolskega centra in ostale srednje šole v Sloveniji. Tako smo v šolskem letu 2016/17 sodelovalno načrtovanje in timsko poučevanje izvedli kot pilotni projekt na Višji strokovni šoli Šolskega centra Nova Gorica.

2 CILJI IN OKOLIŠČINE PROJEKTA NA VSŠ

V okviru izvajanja krajšega pilotnega projekta, sva si postavili naslednje cilje:

1. **načrtovanje in izvajanje tujejezičnega pouka** pri razvijanju strokovne pismenosti v tujem jeziku,
2. **razvijanja sporazumevalne zmožnosti študentov v tujem jeziku,**
3. **izvajanje programov profesionalnega razvoja učiteljev.**

³ <http://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/bk2014-obrazlozitev-nagrajencev.pdf>

Za doseg ciljev sva pregledali vsebine predmetov na višji strokovni šoli in pripravili nabor aktualnih dogajanj in ustreznih avtentičnih vsebin v TJ (angleščina) za predmeta **Turizem in rekreacija na podežlju** in **Elektronsko poslovanje**. Izbrane vsebine sva predstavili predavateljem strokovnih vsebin, s katerimi sva uskladili obseg, zahtevnost in termin izvajanja.

Pri predmetu **Turizem in rekreacija na podežlju** sva v mesecu februarju 2017 izvedli šest ur timskega poučevanja z naslovno temo **Digitalni turizem**, v katero sva vključili:

- digitalni trženjski splet (4P's),
- trendi digitalnega turizma,
- današnji tip gosta,
- spletni dnevnik (blog) turista,
- družbena omrežja v turizmu,
- uporaba mobilnih aplikacij v turizmu,
- ekonomija delitve v turizmu (sharing tourism), zakonodaja v Sloveniji,
- 'sharing' nastanitve, prevozi, hrana, vodniki.

Pri predmetu **Elektronsko poslovanje** sva v mesecu maju 2017 izvedli šest ur timskega poučevanja z naslovno temo **Blockchain – nova tehnologija v poslovanju**, v katero sva vključili:

- kriptografska valuta - Bitcoin,
- vloga in prednosti blockchaine,
- digitalni denar na Švedskem,
- uporaba »blockchaine pri leasing nakupu avtomobila (Visa -Tesla),
- blockchain in pravična trgovina (diamanti, kava),
- uporaba blockchaine v zunanji trgovini,
- uporaba blockchaine pri IoT (Internet of Things/Internet stvari),
- uporaba blockchaine v javni upravi.

3 OPIS IZVAJANJA V PRAKSI

Na šoli smo razvili način **sodelovalnega načrtovanja pouka** in **pripravo na timski pouk** na mezo, mikro in nano ravni, v katerega smo vključili naslednje pomembne elemente:

1. Učitelja določita **vsebinske sklope** za doseg ciljev ter pričakovane rezultate
2. Učitelja razdelita posamezne vsebinske sklope na **učne enote**.
3. Učitelja poiščeta za izbrane cilje ustreznna **tujejezična gradiva**. Pri tem je pomembno, da so vsebine **aktualne, avtentične, zanimive**, take, ki prinašajo novosti in s katerimi pritegneta študente pri uri, da izbrane cilje nadgradijo.
4. Učitelj TJ presodi **jezikovno zahtevnost** in ustreznost izbranih tujejezičnih besedil
5. Učitelj strokovnega predmeta in učitelj TJ po potrebi skupaj **prilagodita tujejezično besedilo** za specifično skupino študentov
6. Učitelj strokovnega predmeta in učitelj TJ **najprej ločeno**, nato **skupaj didaktizirata** izbrano besedilo ter **načrtujeta**, v kolikšni meri se **kompleksnejša** znanja predstavijo v **slovenščini** in v kolikšni meri **produktivna** raven v **TJ**.
7. Učitelj strokovnega predmeta in učitelj TJ izdelata **grob načrt ure**, ki jo vsebinsko/strokovno razporedimo od začetka do konca. To izdelamo lahko na **PP**, ki predstavlja didaktično pripravo: v kompleksni učni situaciji služi kot **pregledna, urejena struktura, da pomaga take povezave predmetno in jezikovno umestiti**.
8. Učitelja tudi določita katere spletne povezave, avdio-vizualna gradiva, itd. uporabiti v podporo učni uri.

9. Po razporeditvi zaporedja vsebin **načrtujeta vstopa posameznega učitelja**. Pri tem pazita, da so **vstopi** posameznega učitelja čimbolj **usklajeni** s kognitivnim procesiranjem študenta. Na tak način je timsko poučevanje med učiteljema usklajeno v vseh fazah in elementih učnega procesa, kar se pokaže v **tekočnosti učne ure**. Na tak način poteka izmenjava vodilne vloge timskih učiteljev med učno uro **spontano** in **neopazno** ter nemoteče **preusmerja pozornost študentov** od enega učitelja na drugega.
10. Učitelja individualno **ponovno pregledata vstopa** ter dokončno uredita predstavitev, učne liste ter pripravita problemsko zastavljene učne naloge na delovnih listih.
11. Učitelja izmenjata mnenje o načrtovani uri, dodatno uskladita in/ali popravita zaporedje vstopov učiteljev, tako da ni ostrih prehodov med posameznimi vstopi, da dijaki čim lažje sledijo, povezujejo, razmišljajo.
12. Hkrati učitelja z vstopi **načrtujeta nenehno spodbujanje dijakov k aktivnemu sodelovanju**, kar hkrati predstavlja funkcijo preverjanja doseganja učnih rezultatov.
13. Učni pripomoček (npr. PP predstavitev) je prilagojen oziroma usmerja k zelo **smiselni uporabi različnih pristopov** in metod dela, miselnih strategij in kompetenčnih znanj. Hkrati usmerja inventivnost učiteljev pri prilagoditvi jezikovnih učnih ciljev v posameznem programu in specifični učni skupini.
14. Takoj po opravljeni uri učitelja izvedeta hitro **refleksijo** poteka ure.
15. Pri ponovitvi posamezne učne vsebine v naslednjem šolskem letu (če je ta še aktualna), pri načrtovanju učitelja ohranita večino teoretičnega dela, **avtentične primere**, ki podpirajo strokovni del pa izbereta **glede na trenutno situacijo, aktualnost, zanimivost in dogajanja v svetu**.

4 GLAVNI REZULTATI PILOTNEGA PROJEKTA

V okviru opravljenih ur pri predmetih Turizem in rekreacija na podeželju in Elektronsko poslovanje, **smo zasledile naslednje rezultate:**

1. Z **razvijanjem strokovne pismenosti v angleškem jeziku** se je pri študentih izboljšala uporaba nove strokovne terminologije v tujem jeziku.
2. **Večje zanimanje** študentov za **novosti in spremljanje aktualnih dogajanj** iz tujih virov je spodbudilo **samoinicativnost** študentov.
3. Študenti so spoznali, da je **tuij jezik ključno orodje (zelo pomembno orodje):**
 - za pridobivanje širšega (strokovnega) znanja (novosti na različnih področjih),
 - učinkovito komunikacij,
 - medkulturne dimenzije.
4. **Uvedba sodelovalnega in timskega poučevanja učitelja strokovnih predmetov in učitelja angleščine poudari novo vloga materinščine pri pouku.**
5. Uporaba **različnih virov** (avtentične, aktualne, zanimive, nove vsebine) in drugačnih oblik in metod dela pri pouku ter razvijanje kompetenc spodbuja nadaljnje samostojno raziskovanje pri študentih

Študenti so v anketi o timskem poučevanju strokovnega predmeta in tujega jezika poudarili, **da so takšne ure zelo zanimive, drugačne, pestre in dinamične, da je vsebina uporabna, aktualna, predvsem pa zelo koristna.**

V šolskem letu 2017/18 bomo izvajali timsko poučevanje pri predmetu Elektronsko poslovanje v okviru laboratorijskih vaj, zato bomo pri pouku uporabili različne metode in oblike dela. V povezavi s teoretičnim delom predmeta (e-podjetje, e-uprava, e-bančništvo, ...) bomo vključili aktualne vsebine (npr.: tehnologija veriženja blokov < blockchain), za katere bodo študenti v dvojicah izdelali idejo o možnosti uporabe le-teh na različnih področjih. Za zapis bodo uporabili samo nekatere dele poslovnega modela Canvas ter idejo predstavili v angleščini.